Vapaa-ajattelija

2-3
2002
2,5€

Jumalaton kulttuurilehti

Poliisi jumalanpilkan jäljillä

Vapaa Ajattelija
58. vuosikerta

Julkaisija
Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Vastaava päätoimittaja
Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1, 00750 Helsinki
Puhelin 040-565 1271
Sähköposti etkirja@dlc.fi

Toimituksellinen päätoimittaja
Janne Vainio

Lehteen tarkoitettu aineisto toimitetaan vastaavalle päätoimittajalle mieluiten sähköpostina (liitteet .rtf tai tekstimuodossa) tai levykkeellä

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki
Puhelin (09) 715 601
Faksi 009) 739 055
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat
Koko sivu 235 €
Puoli sivua 135 €
1/8 sivua 50 €
Lisävärit sopimuksen mukaan

Tilaushinta
22 €/vuosi
Kuusi numeroa vuodessa

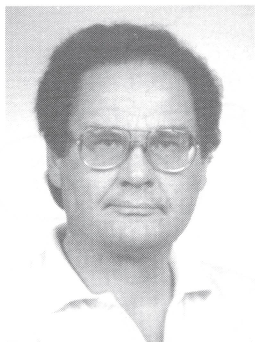
Painos 2 000 kpl
Painopaikka Meripaino Oy

ISSN 0355-8703

Vapaa Ajattelija on Kultti ry:n jäsen.

SISÄLTÖ 2-3/2002

KANSIKUVAPIIRROS: **P.A. MANNINEN**
LEHDEN LOGO: **JOONA VAINIO**

Erkki Hartikainen

Katsaus menneeseen liittokokouskauteen

Miksi kaksoisnumero

Tämä Vapaa Ajattelija on kaksoisnumero. Kaksoisnumeroon on monta syytä.

Ensiksi: Lehteen on tarjottu runsaasti aineistoa.

Toiseksi: Lehden ilmestymisaikataulu saadaan normaaliksi liittokokoukseen mennessä.

Kolmanneksi: Päätoimittaja on tehnyt muuta työtä ja on mm. saanut toimitettua Internetiin **täydellisesti uusitun lukion elämänkatsomustiedon oppikirjan Hyvä elämä**. Koska oppikirjat eivät tällä liittokokouskaudella löydy kovin helposti liiton sivuilta, toistan osoitteen tässä:

http://www.dlc.fi/~etkirja/et10.htm

Oppikirjaa viimeistellään ja korjataan koko ajan, ja oppikirjan päätoimittajana olen kiitollinen kaikesta palautteesta. Palaute voidaan hyödyntää parhaiten, jos se lähetetään sähköpostina osoitteeseen:**etkirja@dlc.fi**

Myös levykkeinä ja romppuina tuleva palaute on erittäin tervetullutta. Koneella kirjoitettua palautetta voimme myös helposti hyödyntää kuvanlukijalla ja tekstintunnistusohjelmalla, mutta käsin kirjoitettua tekstiä on vaikeampi käyttää. Tästä eteenpäin oppikirjoihin merkitään heti alkuun päivämäärä, joka kertoo, koska teosta on viimeksi päivitetty. Kirjat pyritään saamaan Internetiin HTML:n lisäksi myös RTF ja PDF –muodoissa. Kuvat, äänitteet ja muu materiaali liitetään HTML- tiedostoihin linkkeinä ja muihin tiedostoihin mahdollisuuksien mukaan.

Vapaa-ajattelijain liiton kulttuuriohjelman sisäistäneitä ihmisiä otetaan edelleen mukaan oppikirjoja kehittämään. **Koska oppikirjahankkeeseemme osallistuvat saattavat joutua monenlaisen vainon kohteeksi, työryhmä pitää kokoonpanonsa toistaiseksi omana tietonaan.** Oppikirjaa voi tilata omakustannushintaan myös CD:nä tai levykkeenä. Myös oppikirjasarjaa kokonaisuudessaan voi tilata omakustannushintaan CD:nä. **Internetistä oppikirjoja voi kopioida ja monistaa aivan ilmaiseksi.**

Erityisesti toivomme oppikirjaan kuvia, äänitteitä, videoleikkeitä ja muuta vastaavaa aineistoa. Koska kirjaa tehdään samalla periaatteella kuin tietokoneiden Linux –käyttöjärjestelmää, emme maksa avustajille mitään.

Oppikirjasarjan seuraava osa **Ihminen totuuden etsijänä** ilmestyy uudistettuna Internetissä syksyllä koulujen alkuun mennessä. Oppikirjasarjan kolmas osa **Hyvä yhteiskunta** on kirjoitettu melko äskettäin, mutta se uudistetaan muiden kirjojen standardin mukaiseksi ensi vuoden kevääseen mennessä.

Neljänneksi: Päätoimittajalta on mennyt hyvin paljon aikaa sotaan niiden ihmisten kanssa, jotka jo 1980 –luvulla kaatoivat liiton oppikirjahankkeet.

Viidenneksi: Päätoimittajalta on mennyt runsaasti aikaa sellaisten liiton tehtävien hoitamiseen, jotka olisivat oikeastaan kuuluneet muille.

Kuudenneksi: Päätoimittajalta on men-

nyt runsaasti aikaa sellaisten erimielisyyksien selvittämiseen, joita ei tällaisessa järjestössä kaiken järjen mukaan pitäisi olla.

Seitsemänneksi: Lehdestä tuleee kaksoisnumerona monipuolisempi ja kiinnostavampi kuin kaksi erillistä numeroa samasta aineistosta.

Kahdeksanneksi: Kolmoslehti ei ilmesty keskellä kesälomia, jolloin se voisi jäädä vähälle huomiolle.

MIKSI PÄÄTOIMITTAJA TEKEE KATSAUKSIA MENNEESEEN EIKÄ TULEVAAN

Mm. edesmennyt kirjailija **Erno Paasilinna** korosti joskus, että ainoat oppineet ovat itseoppineita, muut ovat opetettuja. Minulla itselläni on ollut tapana sanoa, että muissa ihmisissä on kaksi minulle erityisen mieluisaa ryhmää. Ensimmäiseen kuuluvat ne, jotka ymmärtävät asioita itse ilman että niitä heille selitetään, toiseen ne, jotka ymmärtävät asiat, kun ne selitetään heille yhden kerran. Muille asioita on selitettävä vähintään kahteen kertaan tai he eivät ymmärrä niitä kaikista selitysyrityksistä huolimatta.

Niille, jotka ymmärtävät itse, mitä liiton pitää tehdä lähitulevaisuudessa, ei ole tarpeen selitellä. Seuraava on tarkoitettu niille, jotka ymmärtävät asioita yhden selityksen jälkeen.

Erosin 1980- luvun puolivälissä liiton pääsihteerin tehtävistä pääasiassa siksi, että valtiovalta pysäytti voimatoimin koulujen ja päiväkotien katsomusvapauden parantamisen. Niitä, jotka olisivat ymmärtäneet asioita itse tai yhdellä selityksellä, oli silloin liian vähän.

Liitto säilyi viisitoista vuotta ilman minuakin, ja sen omaisuus kasvoi nykyiseen lähes seitsemäänsataantuhanteen euroon eli noin neljään miljoonaan markkaan. Jäsenmäärä taisi pudota puoleen, mutta niin on käynyt myös muille järjestöille. Liitolla on nyt omaisuutta suunnilleen yhtä paljon kuin Amerikan ateisteilta vietiin sieppaamalla ja murhaamalla järjestön kolme johtajaa.

Liitto säilyi ja vaurastui mm. siksi, että sillä oli ja on ainakin liittokokoukseen asti erinomainen taloudenhoitaja **Kimmo Sundström** ja että nyt tehtävänsä jättävä liittoneuvoston puheenjohtaja **Raimo Toivonen** piti lakimiehenä hyvää huolta työväenliikkeen veteraaneilta saaduista testamenteista.

Ryhdin kolme vuotta sitten liiton puheenjohtajaksi mm. siitä syystä, että järjestön hyvän taloudellisen aseman luoja ja eräs liiton kulttuuriohjelmaan tekijöistä, Kimmo Sundström, oli vaarassa menettää työpaikkansa. Huolimatta siitä, että useissa liittohallituksen kokouksissa on vaadittu Kimmo Sundströmin erottamista, olen tällä liittokokouskaudella onnistunut estämään Kimmon erottamisen.

AATTEELLISIA VAI IHMISTEN VÄLISIÄ ERIMIELISYYKSIÄ

Satojen vuosien ajan kaikki muut katsomukset paitsi evankelis-luterilainen uskonto olivat kaikissa Pohjoismaissa kiellettyjä. Missään kapitalistisen talousjärjestelmän maassa uskonnottomat eivät vieläkään ole tosiasiallisesti tasa-arvoisia uskontojen kannattajien kanssa. Joissakin kapitalistisissa maissa kuten Yhdysvalloissa kirkot on erotettu valtiosta ja julkiset koulut kirkoista. Pohjoismaat eivät ole edes tällaiseen pyrkimässä.

Yhdysvalloissa ateisti on mielipidetutkimusten mukaan arvostuksen suhteen esimerkiksi amerikanafrikkalaisen alapuolella. Liiton tutkimusryhmän **Raportti uskonnonvapaudesta I** vuodelta 1974 osoitti, ettei tilanne Suomessa oleellisesti poikkea amerikkalaisesta. Nyt, kun Suomessa on melko paljon myös suomenafrikkalaisia, tutkimus olisi syytä toistaa.

On uskonnoille edullista, että ateisteja halveksitaan, ja silloin vain harvat tunnustautuvat julkiateisteiksi. Sama tilanne vallitsee kaikissa kapitalistisissa maissa. Osa ihmisistä on ateisteja vain itselleen, ja osa käyttää katsomuksistaan erilaisia peitenimiä. Monien ateistien usko tilanteen parantumiseen on kadonnut.

PIIRROS: P.A. MANNINEN

Osa ateisteista vaatii ateisteille kaikkia ihmisoikeuksia ja yhdenveroista arvostusta uskontoihin kuuluvien kanssa. Kun 1970-luvulla ryhdyin ajamaan ateistien ihmisoikeuksia kouluissa, useimmat ateistit eivät uskoneet, että YK:n Ihmisoikeustoimikunnan sittemmin osittain kristilliseksi toteamaan peruskoulun uskontojen historian ja siveysopin opetukseen tulisi muutosta.

Osa ateisteista uskoo virheellisesti, että uskonnot muuttuvat ajan oloon itsestään ateistisiksi ja että uskonnonopetus muuttuu vähitellen objektiiviseksi. Ensimmäiselle väitteelle ei ole perusteita, ja toinen väite ei ole järkevä, koska uskonnottomassa maailmassa ei tarvittaisi minkään lajin uskonnonopetusta. Joskus nämä ateistit tunnustavat erehtyneensä. Näin kävi Norjassa, jossa elämänkatsomustiedon opetus lopetettiin ja kaikille alettiin opettaa pakollisena sikäläisten ateistien toivomaa "tunnustuksetonta" uskontoa, joka osoittautui tavalliseksi evankelis-luterilaiseksi uskonnoksi. Tavallisesti näiden edistysuskoisten ateistien uskoa ei järkytä mikään.

Yhteiskunnissa, joissa uskonnoilla on valta-asema, osa uskonsa menettäneistä yrittää tasapainoilla uskonnon ja ateismin välillä. Esimerkiksi Sveitsin vapaa-ajattelijaliitto on ilmoittanut olevansa agnostinen eikä ateistinen. Agnostikot ovat niitä, joiden katsomus sijoittuu uskonnon ja ateismin väliin. Sveitsin vapaa-ajattelijat ovat kovasti ihmeissään, kun kouluissa aletaan opettaa "pyhiä" yms. asioita. Ateismin ja uskontojen välimaastossa on monenlaisia järjestöjä. Olen odottanut pitkään, että Suomen agnostikkojen henkisiin johtajiin kuuluva professori **Ilkka Niiniluoto** perustaisi agnostikkojärjestön.

Kun ateismi on ollut haukkumasana, ateistien järjestöt ovat käyttäneet erilaisia peitenimiä. Näin ovat tehneet myös suomalaiset. Kun järjestöllä on peitenimi, jäseniksi tulee myös sellaisia, jotka pitävät peitenimeä aitona. Peitejärjestöihin tulee tietysti sekä ateismin ja uskonnon välimaastoon kuuluvia että uskovaisia. Nämä pyrkivät ajamaan järjestöjen sisällä omia tavoitteitaan mitä ne sitten ovatkin. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ateistijärjestöt sekä ateismin ja uskontojen välimaastoon kuuluvat järjestöt käyttävät kymmeniä erilaisia peitenimiä. Usein peitejärjestöjen välille syntyy sekä aatteellisia että menetelmiä koskevia riitoja. Myös järjestöjen sisälle syntyy samanlaisia riitoja.

Usein aatteelliset riidat yritetään naamioida henkilöiden välisiksi tai menettelytapoja koskeviksi. Ateismin tai ateistien ihmisoikeuksien vastustajat saavat monenlaista tukea uskonnoilta ja jumaluusopillisilta tiedekunnilta. Niissä maissa, joissa katsomuksia tuetaan yhteiskunnan varoin, myös poliitikot tukevat mieluiten uskontoihin myönteisimmin suhtautuvia peitejärjestöjä.

Kun toimin 1970 ja 1980 – luvuilla kymmenen vuotta Vapaa-ajattelijain liiton pääsihteerinä, kukaan ei syyttänyt minua siitä,

että olen ateisti. Nyt olen yllättäen saanut lukea Internetistä liittohallituksen jäsenen moitteita siitä, että olen ateisti. Eräs liittohallituksen varajäsen puolestaan erosi, koska hän ei voinut kannattaa kirkon ja valtion eroa.

Kun tein aikoinaan lausunnon vuonna 1972 julkaistusta Kirkko ja valtio –komitean mietinnöstä, liittohallitus hyväksyi ateistien täysiä ihmisoikeuksia vaativan lausunnon yksimielisesti ja ilman ateistien ihmisoikeuksien kyseenalaistamista. Kun nykyisessä liittohallituksessa keskusteltiin lausunnosta Uskonnonvapauskomitean välimietintöön, useat liittohallituksen jäsenet vaativat sanan "ateismi" poistamista lausunnosta. Vasta liittoneuvoston puheenjohtajan Raimo Toivosen voimakkaan vetoomuksen jälkeen ryhdyin itse kehittämään lausuntoa. Liiton lopulliset lausunnot lakiehdotuksista vaativat myös ateisteille kaikkia ihmisoikeuksia.

Aatteellisia erimielisyyksiä voidaan naamioida mitä kummallisimmiksi loukkauksiksi. Minulle on mm. sanottu, että "jos liitossa riidellään, menen Suomen Humanistiliittoon". Sanoja on ollut poikkeuksetta jo ennestään mainitun liiton jäsen. Jälkeenpäin minua on monesti harmittanut, etten ole sanonut: "Mene vaan!", varsinkin kun en mielestäni ole millään tavalla syyllinen ennen puheenjohtajakauttani alkaneisiin riitoihin.

MITÄ NYT TAPAHTUU

Edellä mainitut lait tulevat eduskunnan käsittelyyn tämän lehden ilmestymisen aikoihin. Mahdollisuudet vaikuttaa lakeihin niiden eduskuntakäsittelyn aikana ovat pienemmät kuin esimerkiksi 1980 – luvulla, koska eduskunnassa on paljon vähemmän uskontokuntiin kuulumattomia kuin silloin. Lisäksi ateistien ihmisoikeuksien vastustajat ovat ottaneet menneistä ajoista opikseen ja saavat ilokseen katsella kuinka meitä muutamia ateistien ihmisoikeuksien ajajia nöyryytetään meidän omassa järjestössämme. Minusta näyttää siltä, että käy – edesmenneen Rafael Paasion sanoja hieman muuntaen - niin, että uskonnottomat saavat sellaiset lait kuin ovat ansainneetkin.

Koulujen ja päiväkotien tilanne Pohjoismaissa jatkuu hyvin huonona. Olin ensimmäinen opettaja Suomessa, jolle myönnettiin koululautakunnan päätöksellä oikeus olla poissa lukion päivänavauksista. Päätös oli seuraus YK:n Ihmisoikeustoimikuntaan tekemästäni valituksesta, jonka vuoksi asetusta muutettiin (opetusministeriö kiistää asian). Nyt sekin asetus on kumottu. Perustuslaki takaa saman oikeuden periaatteessa mutta ei käytännössä. Opetusministeriön virkamiehet ovat luvanneet, että uuteen koululakiin tulee kohta, jonka mukaan koulujen uskonnollisista päivänavauksista ja muista tilaisuuksista on ilmoitettava etukäteen. Minusta tämä ei poista tosiasiallista pahaa epäkohtaa.

1980 – luvulla WSOY oli jo ryhtynyt vapaa-ajattelijain lukion elämänkatsomustiedon oppikirjojen kustantajaksi ja antanut stipendin keskeneräisestä työstä. **Pekka Elo** pani professori **Timo Airaksisen** antamaan kirjasta lausuntoa (siihen aikaan oli käytössä silloisen kouluhallituksen oppikirjasensuuri, joka on sittemmin lakkautettu), ja kesken lausunnon kirjoittamisen Airaksinen muuttui hyvin kielteiseksi ja tuomitsi oppikirjan mm. siksi, että siinä oli *esitelty* "vanhentunutta" **utilitarismia**. Airaksinen on itse jyrkkä utilitarismin vastustaja. Yllättäen Airaksinen sitten ilmaantui Valtion painatuskeskuksen julkaisemien oppikirjojen tekijäksi. Tiettävästi tämä oppikirjojen tekijä on korjannut ylioppilaskokeita, johon hänen ainakin luulisi olevan jäävin.

Tammi on jo jakanut painettuna elämänkatsomustiedon opettajille jumaluusoppinut Titus Hjelmin ja filosofi Sebastian Slotten tekemää lukion elämänkatsomustiedon oppikirjaa. Vastustajani voivat olla tyytyväisiä varsinkin, kun noin puolet lukioiden elämänkatsomustiedon opettajista on uskonnonopettajia.

Erkki Hartikainen
Puheenjohtaja

Liitto erosi Protusta

Kimmo Sundström

Vapaa-ajattelijain liiton liittohallitus päätti 23.3.2002 erota **Prometheus-leirin tuki ry**:stä. Pitkän ajan kuluessa vaikuttaneet monet seikat johtivat eroon. Liitto oli tehnyt päätöksen liittyä Protuun 28.8.1990 "Vaherman leirin tukemiseksi". Vaherma on Protun käyttämä leirikeskus Nummi-Pusulan kunnassa. Liitto tuki alusta alkaen Protua. Protu kasvoi isoksi. Nyt jäsenyyssuhde on päättynyt

Raimo Toivosen aloite Protun avustuskysymyksessä

Liittoneuvoston puheenjohtaja Raimo Toivonen oli lokakuussa 2001 pyytänyt neuvostoa huomioimaan seuraavat seikat päätettäessä liiton Protulle myöntämästä avustuksesta:

1. Protu on aatteellisesti sitoutumaton, ei uskonnoton järjestö.

Tällä perusteella viitataan siihen, että Vapaa-ajattelijain liitto on nimenomaan uskonnottomien järjestö, ja Protu on pikku hiljaa ottanut lisää etäisyyttä vapaa-ajatteluun.

Protun hallitus ja liittoneuvos Hannu Raitanen ovat ajaneet Protun liittymistä **Kansainväliseen humanistiseen ja eettiseen unioniin** (IHEU), mutta jäsenistön enemmistö on vastustanut hanketta. Viimeksi Protun hallituksen esitys IHEU:uun liittymiseksi kaatui vuosikokouksessa 3.11.2001 selvin numeroin: 19 ääntä puolesta, 31 vastaan ja 6 tyhjää. Protu jatkaa itsenäisenä ja sitoutumattomana järjestönä.

Ei ole mitään pahaa siinä, että Protu on sitoutumaton järjestö. Protu haluaa kehittää omaa kulttuuriaan omista lähtökohdistaan omaehtoisesti. Tämä on haastava tehtävä. Toivokaamme, että Protu onnistuu tässä.

Maailmassa on monia muitakin hyviä asioita, eikä Vapaa-ajattelijain liiton tarvitse ajaa niitä. Muut ajavat niitä asioita paremmin. Liiton tulee keskittyä tehtäväänsä uskonnottomien kulttuurijärjestönä.

2. Protun kautta liittoon ei ole tullut uusia jäseniä.

Koska Protu ei ole uskonnottomien järjestö, vaan itsenäinen leirijärjestö, on luonnollista, että liiton jäsenyhdistyksiin liittyvät uudet jäsenet tulevat muualta kuin Protun jäsenistöstä. Myös tämä kertoo etäisyydestä liittoon. Tunnetaan tietysti joitakin Protun nuoria jäseniä, jotka ovat liittyneet vapaa-ajattelijayhdistyksiin.

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheuksessa on useampia nuoria aikuisia, jotka ovat tai ovat olleet Protun jäseniä. Yhdistyksen toiminta ei kuitenkaan ole vapaa-ajattelijatoimintaa, vaan suuntautuu muualle, erityisesti samaan suuntaan kuin Protun toiminta.

3. Protu ottaa kursseilleen sääntöjensä vastaisesti myös uskonnollisia nuoria.

Protun sääntöjen 2. kohdan mukaan (Tarkoitus ja toiminnan laatu) yhdistyksen "tarkoituksena on järjestää uskontokuntiin kuulumattomien nuorten aikuistumiskoulutus".

Protussa tulkitaan tätä kohtaa eri tavalla. Ajatus on seuraava: Jos esimerkiksi joku tehdas ilmoittaa tarkoituksenaan olevan valmistaa lentokoneita, ei ole **kiellettyä** valmistaa rullatuoleja. Riittää, että tehdas pääasiassa valmistaa lentokoneita. Protukin katsoo tarkoitukseensa kuuluvan, että se järjestää leirejä myös uskontokuntiin kuuluville nuorille.

Protussa on kannatusta myös ajatukselle, että Protu järjestönä kehittyisi humanis-

tijärjestöksi, mutta itse Prometheus-leirit olisivat sitoutumattomia. Minusta tämä ei ole uskottava toimintalinja. Humanistijärjestöjen johtohenkilöitä puolestaan edellä kuvattu konsepti ihastuttaa.

4. Protu ei halunnut kehittää yhteistyötä siten, että Protun hallitukseen olisi valittu liiton puheenjohtaja Erkki Hartikainen, kun liiton hallituksessa on Protun toiminnanjohtaja, entinen puheenjohtaja, Eino Huotari sekä Protun hallituksen sihteeri Juha Kukkonen.

Voidaan esittää vastalause, että Eino Huotari ja Juha Kukkonen on valittu liiton hallitukseen vapaa-ajattelijoina, ei Protun edustajina. Juha Kukkosen osalta vastalause voitaneen hyväksyä. Eino Huotari on tehnyt kuitenkin suuren työn nimenomaan Protussa. Vaikka Huotari valittiin ensimmäistä kertaa liittohallitukseen jo 1993, häntä on vaalikokouksissa ja muutenkin koko ajan pidetty Protun edustajana ja yhteyshenkilönä tähän suuntaan.

5. Protu ei tullut liiton osastolle Turun kirjamessuilla, vaan vuokrasi oman osaston maksaen siitä n. 9.000 mk.

Jos Protu ja liitto olisivat esiintyneet samalla osastolla (hankitun suuruisella tai sitä suuremmalla osastolla), se olisi ollut viesti yhteistyöstä. Esimerkiksi **Uskontojen uhrien tuki ry** esiintyi samalla osastolla liiton kanssa. Yhteistyö sujui hyvin. Protu halusi erottautua vapaa-ajattelijoista silläkin seurauksella, että se joutui maksamaan omasta osastostaan aika korkean vuokran.

6. Protu ei ole hakenut avustusta liitolta eikä perustellut avustuksen tarvetta.

Tässä kohdassa voidaan Protun puolustukseksi sanoa, ettei liitto ole aiemmin edellyttänyt avustuksen hakemista, hakemuksen perustelemista, ei myöskään selvitystä avustuksen käytöstä. Jos liiton hallinto toimii näin leväperäisesti, ei voida vaatia Protua tekemään tarpeetonta työtä. Nyt avustuksen hakuproseduuria on muutettu yhdenmukaiseksi liiton jäsenyhdistysten ja muiden yhdistysten proseduurin kanssa. Tukea voidaan myöntää vain hakemuksesta ja hakemus on perusteltava. Avustuksen maksamiseksi edellytetään asianmukaisia kulutositteita, joita vastaan avustus maksetaan jälkikäteen. Joskus liittohallitus on vielä pyytänyt selvityksen avustuksen käytöstä kun hanke on toteutunut.

7. Protu ilmeisesti käyttää opintokeskuksen myöntämää opintotukea vilpillisesti ja syyllistyy avustuksen väärinkäyttöön.

Nyt kun liitto ei enää ole Protun jäsen, liitto ei esitä arvostelua Protun mahdollisesti harrastamaa vilppiä eikä muutakaan moitittavaa menettelyä kohtaan.

Neuvosto käsitteli avustusasian 28.10.2001 ja poisti vuosien 2001 ja 2002 talousarvioista Protulle esitetyn tuen, yhteensä 18.000 mk. Päätös syntyi äänin 5-5 puheenjohtajan äänen ratkaistessa. Varojen käyttöä on ohjattu enemmän vapaa-ajattelijatoimintaan, mm. palkkaamalla järjestösihteeri Janne Vainio yhdeksi lisäpäiväksi työskentelemään asiamme puolesta.

Atu Komsin ylläpitämä sivusto **kotkenpesa.net** uutisoi viimeaikaisista tapahtumista kahden uutisen voimalla: 27.3.2002 Vapaa-ajattelijat erosivat Protusta - ja liittyivät Protuun ja 30.3.2002 Hovioikeus palautti Raitasen kanteen takaisin käräjäoikeuteen.

Jälkimmäisellä jutulla on laajempaa merkitystä maamme yhdistyselämälle. Käykää sivulla ja lukekaa uutiset. Jälkimmäistä uutista koskien sivulla on lisäaineistoa Kotkanpesän arkisto -linkin takana. Se on hyvin mielenkiintoista ja koskettaa Vapaa-ajattelijain liittoakin.

Nyt oikeus alkaa tutkia väitettä, etteivät kaikki jäsenet olleet saaneet kokouskutsua. Protu ei ole lähettänyt eikä lähetä vieläkään kokouskutsua liiton osoitteella, vaikka liitolla on kiinteä toimipaikka ja liiton kaikki posti tulee toimistolle. Kun taas kerran huomautin tästä Protun kokouksessa 23.2.2002, Eino Huotari vastasi, että liiton kutsu on toimitettu Juha Kukkoselle. Juha Kukkonen ei tuo kutsua liittoon vaan salaa kutsun. Juha Kukkonen ei ollut liiton edustaja Protun kokouksessa. Juha Kukkosen olisi pitänyt tuoda kutsu viipymättä minulle, jotta olisin voinut toimittaa kutsun liiton edustajalle.

Nyt asia koskee Protun I jatkovuosikokousta 20.4.2000. Jätin pöytäkirjaan kirjallisen vastalauseen, jossa totesin, että yhdistyksen kokous oli kutsuttu koolle laittomasti. Vastalause liitteenä.

Liittoneuvos Hannu Raitasesta Protun uhri

Hannu Raitanen oli yhtenä kymmenestä neuvoksesta vaikuttamassa avustusten poistoon Protulta. Protu erotti kokouksessaan 23.2.2002 Hannu Raitasen jäsenyydestään. Raitanen oli ollut mukana Protussa kahdeksan vuotta ja toiminut myös leiriohjaajana. Hän oli tehnyt useita esityksiä leirien parantamiseksi ja halusi, että Protu tekisi leirien suunnittelussakin yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa.

Esitykset saivat Protussa vähän tai eivät lainkaan kannatusta. Ne herättivät vastarintaa senkin takia, että Raitanen pitää Protua maallisena kulttina. Lähteenä siihen mistä Raitasen esityksissä oli kyse viittaan sivustoon **www.kotkanpesa.net**, joka on julkaissut esitykset (ks. uutinen 25.2.2002 Kevätseminaarissa tehtiin historiallisia ratkaisuja). Yksityiskohtaiset aineistot löytyvät linkin Kotkanpesän arkisto takaa. Lukekaa ja arvioikaa itse.

Mm. esitys "rippiristin korvikkeen poistaminen", herätti tunteita protubaneissa ('protubani'; innokas tai militanttia kultin kannattaja). Protun kulttikoru on hopeaa. Hopeatuotteilla on suuri ekologinen selkäreppu, ja Raitanen esitti korumateriaalin vaihtamista. Kysyttäessä mitä korun kuva-aihe esittää, toiminnanjohtaja Eino Huotari vastasi tietävänsä vastauksen, mutta ei halunnut kertoa sitä jäsenille. Kuva-aihetta on vaikea muistaa ja esimerkiksi piirtää muistista ja siltä siis puuttuu selitys. Raitanen käytti siitä laatusanoja monimutkainen, sekava ja epäheraldinen. Hänen mielestään se

Laitonta ideologista puhdistusta?

Prometheus-leirin tuki ry:n I jatkovuosikokous 20.4.2000

KIRJALLINEN VASTALAUSE

Ensimmäisen jatkovuosikokouksen kokouskutsu oli julkaistu Protu 2/2000 jäsentiedotteessa. Kokouskutsussa ei oltu mainittu koolle kutsujaa. Hallitus oli laiminlyönyt valvoa, että koollekutsumisilmoitus on sääntöjen mukainen. Kutsu oli harhaanjohtava, koska jäsen jäi epätietoiseksi siitä tuleeko kutsua noudattaa vai ei.

Kokouskutsu oli muutoinkin kovin puutteellinen. Kaikki kohdat kokouksen avauksesta esityslistan hyväksymiseen puuttuivat. Tämä aiheuttikin sekaannusta kokouksessa. Hallitus laiminlöi velvollisuutensa valvoa, että kutsu on asianmukainen.

Hannu Raitanen oli tehnyt kokoukselle kuusi esitystä. Yhtäkään näistä ei oltu mainittu kokouskutsussa. Kutsusta kävi ainoastaan ilmi, että Raitanen oli tehnyt kokoukselle aloitteita. Kutsu oli tältäkin osin harhaanjohtava. Hallitus eväsi yhdistyslain vastaisesti jäseneltä oikeuden saada esityksensä asianmukaisesti käsiteltäviksi yhdistyksen kokouksessa.

Yhdistyksen kevätvuosikokous pidettiin 25.3.2000. Kimmo Sundström oli lähettänyt 27.3.2000 kaikille hallituksen jäsenille esityksensä koskien sääntömuutosesitysten valmistelutyön käynnistämistä. Esitysten tekijän tarkoituksena on saada yhdistyksen toiminta erisuuruisten jäsenmaksujen määräämisen osalta lailliselle kannalle. Hallitus ei ollut ottanut esitystä yhdistyksen kokouksen esityslistalle, vaikka se oli lähetetty hallitukselle 24 päivää ennen yhdistyksen kokousta. Riittää, kun kokouskutsu toimitetaan jäsenille viikkoa ennen kokousta. Hallitus rikkoi räikeästi yhdistyksen jäsenen oikeutta saada esityksensä käsiteltäväksi yhdistyksen kokouksessa.

Kokous itse päätti äänestyksen jälkeen, että se on laillisesti koolle kutsuttu. Myös tämä on erityisen virheellistä. Kokouksen ei tule ratkaista lainmukaisuutta koskevia kysymyksiä.

Edellä olevan perusteella totean, että yhdistyksen kokous oli kutsuttu koolle laittomasti.

Kimmo Sundström
jäsen ja Vapaa-ajattelijain liitto ry:n edustaja kokouksessa

esittää korkeintaan Suurta Kurpitsaa. Raitanen halusi, että tunnusta olisi ryhdytty kehittämään paremmaksi.

Olen kuullut myös seuraavat selitykset tunnuksesta: kuusi kobraa, tanssivat käärmeet, vapaa-ajattelija roviolla.

Protubanit puolustivat symboliaan. Yksi argumentti oli, että symboli on ollut käytössä jo noin kymmenen vuotta, eikä sitä ole syytä vaihtaa. Toinen peruste oli, että epämääräinen symboli on hyvä. Sen ei pidäkään esittää mitään. Jokainen voi ajatella symbolin esittävän mitä haluaa. Suuri Kurpitsa on tällaisen ajattelun tulos.

Tehdään vielä vertailu Vapaa-ajattelijain liiton vaakunan kuva-aiheeseen. Vaakunan kuva-aihetta kutsutaan liekkimaljaksi. Sen selitys kuuluu: Sininen laakea malja, jossa palaa kolme punaista liekkiä. Tämä on selkeää ja ymmärrettävää. Ei kukaan ole selittänyt, että liekkimalja olisi Suuri Kurpitsa.

Hallitus päättää erota Protusta

Toivonen pyysi liittoa harkitsemaan eroa Protusta. Hallitus käsitteli esityksen 23.3.2002.

Hallituksessa tuotiin esille uusiakin eroa puoltavia näkökohtia kuin ne mitä kerrottiin. Hallitus päätti erota Protusta äänin 6-3. Jäsenyyssuhde päättyi.

Liiton taloudellinen tuki Protulle

Vapaa-ajattelijain liitto tuki Protua sen alkuajoista lähtien huomattavalla rahallisella panoksella. Vuosina 1990-2000 tukea myönnettiin yhteensä 80.000 mk tuen määrän vaihdellessa vuosittain 4.500 mk:n ja 9.000 mk:n välillä. Avustuksia ei vaikeina lamavuosinakaan myönnetty liiton omille jäsenyhdistyksille, sillä varat olivat paljon niukemmat kuin nyt. Asettiko liiton hallitus Protun epäoikeutetusti jäsenyhdistystensä edelle? Olin päättämässä näistä avustuksista. Mielestäni Protu oli tällöin "pieni", Protun toiminta oli uskonnottomampaa kuin nykyisin ja avustukset menivät hyödylliseen toimintaan.

Samaa mieltä kanssani jo vuonna 1996 oli liiton edesmennyt puheenjohtaja Kari Saari. Nyt kun Protu on kasvanut "isoksi", liitto voi keskittyä tukemaan omia jäsenyhdistyksiään ja vapaa-ajattelun edistämistä.

Tuen lisäksi liitto maksoi yhteisöjäsenmaksunsa. Maksujen määrä vuosina 1990-2001 oli n. 6.000 mk. Aiemmin Protu lähetti liiton toimistoon tiedotteensa, mutta vuosiin sitä ei enää ole kuulunut. Eino Huotari sanoo, että liiton tiedote on lähetetty pääsihteeri Juha Kukkosen osoitteeseen. Tiedote sisältää kokouskutsut ja nekin ovat menneet Juha Kukkosen osoitteeseen. Protu ei ole suostunut muuttamaan käytäntöä. Jotain hupia tästä kiusanteosta varmaankin on Protulle.

Protun joukkue

Ns. Protun joukkueeseen kuului Eino Huotarin, Juha Kukkosen, Marko Koivuniemen, Marko Lakkalan ja Teuvo Kantolan lisäksi aiemmin myös liittohallituksen varajäsen Jouni Korpela. Hän erosi sittemmin hallituksesta levitettyään vääriä tietoja liiton sähköpostilistalla. Protun joukkue on asettanut yhteistyön valekaavun nimissä Protun edun liiton ja sen jäsenyhdistysten edun edelle. Tämä on aiheuttanut erimielisyyttä Protun ja vapaa-ajattelijoiden välillä. Liiton puheenjohtaja Erkki Hartikainen on moittinut Protun joukkuetta tällä perusteella, mielestäni aiheellisesti.

Jäsenyhdistysten yhteistyö Protun kanssa

Muutama liiton jäsenyhdistys oli jo ennen liiton eroa liittynyt Protun yhteisöjäseneksi. Vanhastaan jäsenenä on ollut Karkkilan Vapaa-ajattelijat. Tampereen Vapaa-ajattelijat päätti 19.3.2002 hakea Protun yhteisöjäsenyyttä. Muitakin liiton jäsenyhdistyksiä on houkuteltu Protun jäseniksi. Kukin yhdistys päättää jäsenyydestä itsenäisesti.

Muutakin yhteistyötä Protun kanssa harrastetaan. Mainitsen esimerkkinä, että Kot-

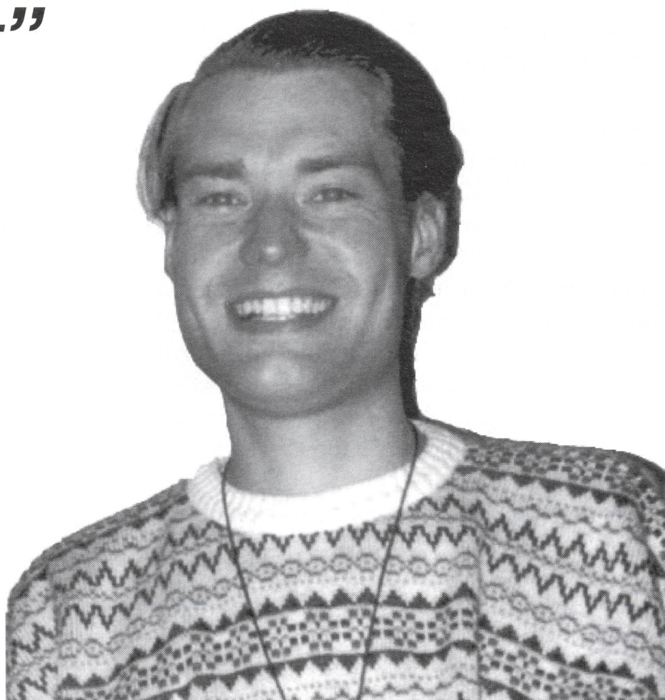
kan Vapaa-ajattelijat vuokraa Viikarinsaaren leiripaikkaansa Prometheus-leirejä varten. Protu saa kahdeksaksi päiväksi käyttöönsä leiripaikan, venekuljetuksen, kaasun ym. 1.500 mk:lla. Ensi kesänä Viikarissa pidetään kolme leiriä.

Kotkan yhdistys on sijoittanut varoja leiripaikan korjaamiseen. Liitto on avustanut sitä vähäisessä määrin. Rakennukset ovat vanhoja ja kunnostettavaa riittää. Protullekin on hyötyä siitä, että edullisiakin leiripaikkoja on tarjolla. Leiripaikkojen vuokrat ovat Protun mukaan olleet nousussa. Viikarinsaaren paikka on varustetasoltaan vaatimaton, mutta Protulle se on kelvannut tähän saakka.

Protu tekee työtä pääasiassa nuorten parissa. Prometheus-leirit ovat parempia kuin rippikoululeirit. On monta syytä miksi ne ovat parempia, esimerkiksi ne ovat omaehtoisempia. Siksi Protulle voi toivoa hyvää menestystä ja näin uskon tapahtuvan. ●

"Varoitukset Protu-kultista toteutuneet"

Prometheus-leirin tuki ry:n kevätkokous erotti yllättäen Vapaa-ajattelijain liitto ry:n liittoneuvos Hannu Raitasen jäsenyydestään. Vapaa Ajattelijan toimitus tarjosi erotetulle liittoneuvokselle tilaisuuden kertoa oma näkemyksensä tapahtuneesta.

Koska tulit sivilitoimintaan?

Hannu Raitanen: 20 v sitten. Turussa alkoi nuorisojaostonkin toimintaa.

Mitä olet tehnyt vapaa-ajattelijajärjestöissä?

Taloudenhoitamisen ohella olen hoitanut yhdistyksen rutiinien pyörittämisen sekä atk:n käyttöönoton ensimmäisenä vapaa-ajattelijoissa. Uskonnottomuuskeskustelun pioneeri internetissä olen ollut 10 vuotta. Vapaa Ajattelija -uskonnottoman tietolehden siivosin kuntoon. Liittohallituksen järjestösihteerinä tutkin ja ratkaisin koko sivilikentän käytännölliset ja organisatoriset ongelmat. Johtavana innovaattorina ajatuksia on kertynyt sadoittain. Liittoneuvostossa olen jatkanut Sivilistrategian toteuttamista ja järjen takomista kalloihin.

➤➤➤

MILLOIN MENIT PROTUN TOIMINTAAN?

Heti kun leirejä alettiin levittää muualle Suomeen 10 v sitten, me Turun vapaa-ajattelijoissa aloitimme tekemään yhteistä työtä.

MITÄ OLET TEHNYT PROTUSSA?

Kaikkea paitsi hallinnointia. Olen tehnyt yli 100 ehdotusta toiminnan kehittämiseksi ja yhteistyön parantamiseksi sekä ajanut vapareiden ja kaikkien muiden sivilien etuja, ollut toistamiseen leirinohjaajana, varannut toistakymmentä leiriä, markkinoinut jatkuvasti, 10 leirillä vetänyt liikuntaa, osallistunut moniin paneeleihin, juhlapuheisiin, käynyt 20 leirillä, valvonut alueen leirejä, tukenut paikallistoimintaa, ollut aktiivisin vuosikokousosanottaja jne, jne. Olen tehnyt ahkerimmin työtä Protun pelastamiseksi.

MITEN SINUT EROTETTIIN PROTUSTA?

Kulttiführer Eino Huotari ei kehdannut itse julkisesti selkäänpuukottaa minua, joten hän oli määrännyt oppipoikansa likaiseen työhön tekemään salaisen erottamisesityksen minun houkuttelemisekseni pahaa-aavistamattomana ansaan. Kokous oli siirretty syrjäiseen Jyväskylään, jotta erottaminen ei herättäisi huomiota jäsenistössä eikä puolustajiani olisi paikalla. Vastoin vaatimustani rehti julkinen äänestys estettiin.

SUURIKO OSUUS JÄSENISTÄ EROTTAJAT OLIVAT?

Vain alle 1 %.

EI KAI VAPAA-AJATTELIJAIN JÄSENIÄ OSALLISTUNUT TUOLLAISEEN?

Uskomatonta kyllä - sekaantui. Sisäiset järjestökiistat kuuluvat yhdistyselämään, mutta on pöyristyttävää, että liiton ulkopuolella jotkut vaparien jäsenet alkavat vainoamaan minua siitä, että toimin nimenomaan vapaa-ajattelijana. Onko Karkkilan Vapaa-ajattelijatkin päättänyt minun karkoituksestani? Tietämätön ja helposti johdateltavissa oleva nuori Marko Koivuniemi oli jopa liiton edustajana houkuteltu mukaan. Ikävää, että liiton pääsihteeri Juha Kukkonenkin oli sotkeentunut salaliittoon.

"ESITTÄÄKÖ PROTUN KULTTISYMBOLI VAPAA-AJATTELIJOIDEN POLTTAMISTA ROVIOLLA?"

MIKSI JOTKUT LIITON JOHTOON KUULUVAT EROTTIVAT LIITON LIITTONEUVOSTON JÄSENEN PROTUSTA?

Kostaakseen liittoneuvostolle sen, ettei se lahjoittanut kultille vielä lisää uskonnottomien rahaa, jota Huotari on omavaltaisesti tuhlannut vapaa-ajattelijoiden toiminnan sabotoimiseen (esim. katsomusmessuilla).

MITEN NÄMÄ HENKILÖT OVAT TOIMINEET LIITOSSA?

Liitossa Huotari on ongelmiensa vuoksi kyennyt vain vastustamaan ja jopa sabotoimaan muiden työtä. Kukkonen on tehnyt paljon hyvää työtä, vaikka liiton henkilösuhteet ovat vaikeat.

MITÄ PERUSTEITA EROTTAMISELLE ESITETTIIN?

Kokous oli surkuhupaisa järjestetty stalinistinen näytösoikeudenkäynti, jossa minua syyteltiin kaikesta muusta paitsi Palmen murhasta. Pääsyy oli, että Protu ei enää saanut liitolta rahaa. Lisäksi minun valehdeltiin ryhtyneen "kilpailevaan toimintaan" ja "vieroittaneen" nuorisoa kultin kokouksissa. No Sokratestahan syytettiin ihan samasta. Hallituskaan ei uskaltanut ottaa itse kantaa epämääräiseen esitykseen.

Olivatko perusteet aiheellisia?

Ne olivat tarkoituksellisia valheita. Jäsenet eivät tienneet asioista lainkaan, mitä hyväksikäyttäen nuorten tunteita kiihotettiin lynkkaukseen. Puheenjohtaja Mäkelä itse tunnusti, että kulttijohto on pyrkinyt sortamaan pitkään minua, ja hän ihmetteli, mikseivät he olleet onnistuneet savustamaan minua eroamaan ensin.

Mitkä ovat todelliset syyt laittomaan erottamiseen?

Huotari pelkäsi minua vaarallisena, koska harvinaisesti tiedän asiat, joista puhun ja jotka on salattu Protukultissa. Huotari itsekin jo viimein ymmärtää, että olen aivan oikeassa kritiikissäni ja vaatimissani parannuksissa, joten minut oli pakko vaientaa laumahengen pönkittämiseksi. Viime kokouksessa vapaa-ajattelijat myös esittivät minua tilintarkastajaksi, mistä Huotari saattoi säikähtää, mitä minä ammattilaisena saattaisin paljastaa Protun asioiden hoidosta. Ei totuudenpuhujaa kukaan rakasta. Oikeastaan on kunnianosoitus tulla erotetuksi kultista. Juhlapuheissa ja mainospropagandassa Protu ratsastaa suvaitsevaisuudella, mutta todellisuus on lauma-ajattelua.

Eroperusteena oli, että äänestit liittoneuvoston enemmistön kanssa Protun avustuksen lakkauttamisesta. Miksei liittoa itse sitten erotettu?

Vaikka vaparit haisevatkin "kiihkouskonnottomilta" kulttilaisten nenään, meidän rahamme ei haise.

Aloittaessa saattoi perustella liiton Protun rahoittamista. Tarvitseeko Protu enää rahaa?

Protun ongelma ei ole raha, vaan tapahtunut ajautuminen pelkäksi tunnetarpeiden tyydytysorganisaatioksi.

Miten Protua ja leirejä pitäisi parantaa?

Nyt leireillä on 1/3 osa taitoa ja 2/3 tunnetta, kun tietoa, taitoa ja tunnetta tulee kaikkia olla tasapainoisesti 1/3. Leirit eivät tuo tiedon tulta vaan piirileikin. Ne eivät ole aikuistumis- vaan tunteiluleirejä; eivät Prometheus-leirejä vaan Pandora-leirejä, jotka aiheuttavat epäjärjestystä sivililiikkeessä. Toivoa paremmasta on kuitenkin vielä jäljellä.

Saataisiinko Protunkin leireihin parannusta, jos Protun vaatiman monopolin sijasta olisi kilpailevaa leiritoimintaa?

Kilpailla ei tarvitse kuin rippikoulun kanssa, mutta uskonnottomat tarvitsevat luonnollisesti kunnolliset sivilileirit, mitä varten Protu juuri perustettiinkin. Mutta jos epäsivilit kaappaavat lopullisesti Protun ja karkottavat meidät vaparit sieltä pois, joutuvat uskonnottomat tarjoamaan nuorille avuksi parempia leirejä. Mutta nyt ensin jokaisen vapaa-ajattelijan velvollisuus on kamppailla Prometheus-leirien pelastamiseksi uskonnottomuuden säilyttävinä. Protussa on laiminlyöty sivilikatsomuksiin perehtymistä ja sivilikulttuuriin tutustumista sivili-identiteetin kustannuksella. Leiriläiset ovat itse syyttömiä tilanteeseen, kuten sivistämättöminä pidetyt rivijäsenetkin. Vaikka jäseninä on paljon fiksuja nuoria ja viisaita aikuisia, jotka tekevät valtavasti hyvää työtä, organisatoriset ongelmat vaativat ulkopuolisia ratkaisuja. Protuun on kerääntymässä yhä enemmän NewAge-hihhuleita ja tulevaisuudessa aiotaan perustaa kaupunkeihin paikallisosastoja, jotka syrjäyttäisivät ja tappaisivat uskonnottomien muut paikalliset siviliyhdistykset.

Siksi jokaisen vapaa-ajattelijan täytyy liittyä Prometheus-leirin tuki ry:n henkilökohtaiseksi jäseneksi (**PL 33, 03601 Karkkila, www.protu.fi, 10 €**), ja lähteä sen vuosikokouksiin päättämään meidän sivilien yhteisistä asioista.

Onko Protu demokraattinen järjestö?

Kaikki tietävät, että Protussa on paha demokratiavaje. Demokraattinen päättäminen vaatii tietoa, jota lapsilta puuttuu.

Miten demokratiaa parannettaisiin?

Tiedon saaminen edellyttää vapaata tiedonvälitystä, mutta kuten tiedämme, Pro

tussa ei ole sananvapautta vaan johdon sensuuri etenkin jäsentiedotteessa. Kova laumapaine kieltää kultin perusteiden kritiikin. Edellisessä kokouksessakin tietoajakava puheenvuoroni estettiin.

Kannatit liiton puheenjohtaja Erkki Hartikaista Protun hallitukseen. Miksi elämänkatsomustieto-oppianeen isä ei tullut valituksi ja sai vain muutaman hajaäänen?

Kultin laumahengen vuoksi. Protussa itse itsensä valitseva johto karsastaa sisäpiirinsä ulkopuolista asiantuntemusta, joka pystyisi kyseenalaistamaan kultin dogmit. Tietämättöminä pidetyt rivijäsenet kykenevät vain kuuliaisesti noudattamaan johdon äänestysmallia.

Millainen Protun ja Vapaa-ajattelijain järjestöjen suhteen pitäisi olla?

Totuudenmukainen eli isällinen. Liittohan on näiden sivilileirien isä. Kätilö Huotari tosin varasti tyttövauvan Feto-äidiltä jättäen sen sivistämättömäksi, mutta 0,1 miljoonan lapsenruokot vapareilla on kyllä jo maksatettu. Myös Protun tietämättömänä pidetty pj-juoksupoika Mäkelä luulee suhdettamme sisarjärjestöiksi.

Voisiko kirkko järjestää joidenkin Protun jäsenien vaatimat äärisitoutumattomat leirit?

Erinomainen ajatusharjoitus. Leireihin pätee sama kuin ET-opetukseen. Jos kirkko olisi propagandansa mukaisesti koko kansan kirkko, se järjestäisi uskonnottomille leirejä. Teoriassa ollakseen hyväksyttäviä sivilien kannalta, kirkon leirien pitäisi olla selkeitä ateismileirejä. Olisi tietenkin parempi, että "sitoutumattomat" leirit järjestäisi muu kuin kirkko, mutta paras vaihtoehto on, että valittavana on vain rippikoulu tai sivilileiri.

Mikä järjestö sopisi parhaiten näiden oikeiden uskonnottomien leirien järjestäjäksi?

Tietysti kaikki Sivilijärjestöt yhdessä paikallisten siviliyhdistysten kanssa. Prometheus-leirit ovat ylivoimaisesti tärkein ratkaistava kysymys sivililiikkeen ja tulevaisuutemme kannalta.

Mihin liiton toimintaa on kehitettävä?

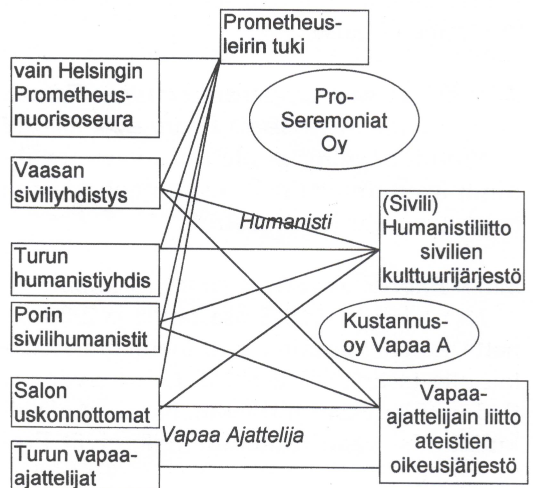
Uskonnottomien oikeusjärjestön suuntana on tieteellisen ateismin ja laajemmin rationalismin edistäminen. Liittoa on käytettävä johtavana työkaluna sivilikentän järjestämisessä, kuten kaikkien toimintaa oh-

Jatkuu s. 17

*Sivilistrategi Hannu Raitanen esittää liittokokoukselle 8.6. päätettäväksi toimenpiteistä **Protun pelastamiseksi** sekä kuvan järjestäytymisvaihtoehtomallien esittämän uskonnottomien **Sivilistrategian toteutuksen** (VA 2/99) tehostamista mm. tilojen täysimittaisella käytöllä, suhteiden parantamista yhteistyöelimellä sekä ATK-palveluiden kehittämistä työryhmissä.*

SIVILIKENTTÄ

Ryhmät	Paikalliset yhdistysvaihtoehdot	Järjestöt
sivilit		
rationalistit		
valtiokirkon erottajat		
et-koululaiset		
prometheus-leiriläiset		
Sivilijuhlijat		
humanistit		
agnostikot		
uskonnottomat		
ateistit		
vaparit		
jumalattomat		

Teksti & kuva: Janne Vainio

Pastoraalivaltaista logiikkaa!

Virallisella sanankuulolla opetusministeriössä

Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja **Erkki Hartikainen** ja pääsihteeri **Juha Kukkonen** kävivät opetusministeriön audienssilla 16.4.2002 kertomassa, mikä uudessa uskonnonvapauslaissa on esityksen valmistelusta kantautuneiden tietojen mukaan katsomusvapautta huonontavaa. Paikalla olivan **Håkan Mattlin** (puheenjohtaja, opetusministeriön hallintojohtaja), **Tuula Lybeck** (vanhempi hallitussihteeri samalta osastolta), **Joni Hiitola** (ylitarkastaja samalta osastolta) ja **Kalevi Kivistö** (ylijohtaja kulttuuri- liikunta- ja nuorisopolitiikan osastolta), joka poistui paikalta vähin äänin jo tilaisuuden alussa.

Liiton ehdottama vaihtoehto, että julkinen hautaustoimi siirrettäisiin seurakunnilta kunnille, ei saanut vastakaikua. Kuntaliitto ei kertoman mukaan halua taakaksi hautausmaita. Koottujen selitysten mukaan hautausalan monopolisoinnissa seurakuntayhtymille "on pyritty saamaan takeet, että kohtelu olisi yhdenvertaista."

Mutta entä jos vainajan vakaumukseen kuuluu kirkollisesti perustettujen poliittisten järjestelmien – so. teokraattisten hallintojärjestelmien – boikotointi? Oikeudet näyttävät toisinaan jopa vähäisemmiltä kuin siviilipalvelusmiehillä.

Kukkonen totesi, että kunnan viranomaiset estävät usein systemaattisesti uskonnottomien hautausmaitten perustamisyritykset. Hautausalan yrittäjänä hän selosti monivuotista kokemustaan yrityksestä perustaa yksityinen hautausmaa kirkon määräävän markkina-aseman kilpailijaksi.

Hartikainen huomautti, että kunnilla on jo nyt velvoite hoitaa jopa eläinten hautaus. Valtiolle ei maksa yhtään enempää riippumatta siitä, haudataanko vainaja luterilaiselle hautausmaalle vai uskonnottomalle hautausmaalle.

"Tuhkan sirottelu arvokkaasti"

Michel Foucault'n mukaan moderni holhousvaltiomalli pohjautuu kristillisen tuonpuoleisuusopin maallistamiseen. Kuolemanjälkeinen elämä on poistunut hallitsemisen rituaaleista, ja siihen aiemmin liitetyt iankaikkisuuden merkitykset on käännetty oikeudeksi asiantuntevan tiedon johdatta-

Jos humanismi irrotetaan ateismista, silloin sekulaarin humanismin varjolla voidaan määritellä "ihmisarvo" miten tahansa - vaikka kirkon oppien mukaisesti.

maan 'pelastukseen' tässä elämässä unohtaen elämän äärimmäinen väliaikaisuus.

Tulevassa lakiesityksessä katsomusvapautta aiotaan kaventaa vetoamalla siihen, että vainajallakin on ihmisarvo, joka voi olla ristiriidassa jopa hänen viimeisen tahtonsa kanssa (vrt. puheet syntymättömän lapsen oikeuksista). Vainajan ihmisarvoisen kohtelun asiantuntijana on tietysti kirkko, jolla on markkinajohtajana teknisesti luotettavin kokemus alalta. Perusteluna uusille rajoituksille esitettiin suoraan, että valtion on varjeltava alamaisen kohtaloa jopa hänen kuolemansa jälkeen. Tuhkan "ihmisarvoisesta" sirottelusta tultaisiin kantamaan huolta luvanvaraisuudella, jotta kukaan ei erehtyisi liiton kunniapuheenjohtaja **Timo Vasaman** ilmaiseman toivomuksen tavoin vedättämään itseään vessasta alas.

Mielenkiintoista tällaisissa argumenteissa on, että niissä ei enää vedota uskontoon kuten ennen, vaan siihen, että joku muu voi päättää puolestamme, mikä on kaunista tai rumaa. Uudessa **pastoraalivaltaisessa humanismissa** *joku muu* kuin henkilö itse tietää paremmin, milloin hänen ihmisarvonsa tulee loukatuksi tai häpäistyksi tavalla, jota ei voida tieteellisin menetelmin mitata.

Sen sijaan että holhouksessa vedottaisiin lääketieteen kaltaisen kliinisen hyvinvointitieteen auktoriteettiin, vedotaankin jonkin mystisesti yhteiseksi kuvitellun esteettisen makuelämyksen kaltaisiin 'pehmeisiin' arvoihin, joita ei 'kovan' tieteen keinoin voida kyseenalaistaa. Kuinka ollakaan, nämä sekulaarin yhteiskunnallisen keskustelun epämääräiset 'pehmeät' elämysarvot ovat useinkin niitä samoja leimaavia ennakkoluuloja, joiden nimissä luterilaisen kirkon pastorit ovat aiemmin lietsoneet vihaa liiallista yksilönvapauden tyranniaa vastaan.

Monet eurooppalaiset ovat kuulleet **Giordano Bruno**sta. Kristillinen inkvisitio syytti häntä jumalanpilkasta, moraalittomasta käytöksestä ja vääräoppisuudesta. Bruno vangittiin, häntä kidutettiin ja lopuksi hänet poltettiin elävältä roviolla. Tämä tapahtui helmikuussa vuonna 1600 Roomassa, Campo dei Fiorilla, Kukkien torilla. Nykyisin tämä kirjava tori on

Isällistä vihjailua

Taktiikka, jota opetusministeriössä käytettiin, oli kliseemäinen vihjailu siihen suuntaan, että "kyllähän me tiedämme, minkälainen järjestelmä USA:ssa on, mutta meillä pohjoismaissa..." Ilmeisesti edustamme luterilaisen papiston päiväunissa jonkinlaista kovaa uusliberalismia, joka nakertaa sitä pohjoismaista koneistoa, jonka kautta heille kertyy mukavasti palkkaa ja eläkettä.

Giordano Bruno (1548-1600)

täynnä elämää ja kirjavia myyntipöytiä. Korkealla jalustalla oleva Brunon patsas hallitsee näkymää muistuttaen kristittyjä heidän vanhoista ilkitöistään.

Kristinuskon lauhduttaminen vei vapaa-ajattelijoilta monta vuosisataa. Islamin nykyaikaistuminen ja maallistuminen alkoi vasta 1900-luvulla. Jo yli tuhannen vuoden ajan innovatiivisimpia ajattelijoita on rangaistu ja teloitettu islamin kulttuuripiirissä. Myös siellä on samanlaisia siviilisankareita kuin Bruno.

Yksi heistä on sudanilainen **Mohamed Mahmud Taha**. Taha oli intellektuelli, joka kamppaili koko elämänsä vapaamman ja tasa-arvoisemman islamin tulkinnan puolesta. Useissa hänen kirjoissaan esitettiin uusia Koraanin tulkintoja ja hän väitti, että islamin perusperiaatteet eivät ole vastoin yhteiskunnan uudenaikaistumista.

Taha pidätettiin ja tuomittiin kuolemaan kolmen nuoren opetuslapsensa kanssa. Tuomion jälkeen tuomioistuin tarjosi kaikille vapautusta ehdolla, että he julkisesti peruisivat ajatuksensa. Kolme opetuslasta hyväksyivät tarjouksen ja pelastui. 70-vuotias Taha kieltäytyi kuten Bruno. Hänet hirtettiin väkijoukon edessä, tammikuussa 1985.

Kimmo Sundström

Audienssin yhteydessä liiton edustajat luovuttivat siihen mennessä kertyneet nimet adressiin, jossa vaaditaan valtion ja kirkon täyttä erottamista. Nimienkeruu jatkuu. Adresseja voi tilata liiton toimistolta tai ottamalla yhteyttä järjestösihteeriin (**Janne Vainio**, GSM 050-365 6808). ●

Hannu Raitanen (jatkoa s. 14)

jaavaan Sivilistrategiaan perehtyneiden tulisi jo tietää.

Onko liiton ja muiden järjestöjen, yhteistyö ollut tasavertaista?

Järjestöjen yhteistyö on ollut vähäistä, satunnaista ja koordinoimatonta.

Millaista vapaa-ajattelijain ja muiden sivilijärjestöjen yhteistyön pitäisi olla?

Sivilijärjestöjen yhteistyötä on lisättävä laajimmilleen, suunnitelluksi, hyödylliseksi ja johdetuksi. Pahimmat korjattavat puutteet ovat toimitilojen käytössä, (kirjallisuuden) markkinointitoiminnassa, sähköisissä tietojärjestelmissä ja julkaisutoiminnassa sekä paikallisessa yhteistyössä.

Minun linjani on ollut aina tämä sama tärkein: kaikki yhdessä yhteistyössä yhteisellä siviliasialla yhteisin tehokkain välinein. Yhteisen asian laiminlyöjiä ja sabotoijia olen joutunut kritisoimaan jopa vapareissa ja ulkopuolella.

Tämä juttu voi tuntua uskomattomalta ja teksti kovalta. Järkyttävää ja surullista siinä on, että tämä on totta (Artikkeleja Protusta VA 1/99, 2/99, 1/00). Lisätietoja saa minulta ja palautetta voi antaa puhelimitse 02-2379 224. ●

PAUL KURTZ

RATIONALISMIN YLISTYS

KÄÄNNÖS: OSMO MÄÄTTÄ

PROFESSORI PAUL KURTZIN AVAJAISPUHE TOISESSA KANSAINVÄLISESSÄ RATIONALISTIKONGRESSISSA TAMMIKUUSSA 2000 INTIAN TRIVANDRUMISSA.

I

Olen iloinen voidessani avata kansainvälisen rationalistikongressin ja juhlia kanssanne Intian rationalistiyhdistyksen viidettä vuosikymmentä. Tuon tervehdykset humanisteilta, rationalisteilta ja sekularistikollegoilta Pohjois-Amerikasta.

Yhdistyksenne on tunnetuin Intian monista humanisti- sekularisti-, ja rationalistiryhmistä, ainakin Pohjois-Amerikassa. Syynä tähän on se, että Sai Babaa, maitoa juovia patsaita ja muita jumaluskovien kyseenalaisia väitteitä koskevista paljastuksistanne on ollut huomattavia reportaaseja New York Timesissa sekä Yhdysvaltain julkisilla televisio- ja radiokanavilla.

Arvostamme siis suurta panostanne. Tämä on erityisen merkittävää meille koska yli vuosisadan ajan intialaiset tietäjät ja gurut ovat tulleet länsimaihin väittäen omistavansa mystisiä ja paranormaaleja kykyjä, ja on tärkeää että heidän väitteensä asetetaan alttiiksi kriittiselle tutkimukselle.

Toteamme, että Intiassa on suuri määrä järjestöjä, joilla on erilaiset ohjelmat ja poliittiset näkemykset. Haluamme työskennellä niiden kaikkien kanssa. Erityisen mielellämme työskentelemme Intian rationalistien kanssa niin että on kunnia olla täällä.

II

Tulen ylistämään rationalismia, painottamaan suurta voimaa, joka sillä on ollut ihmiskunnan historiassa ja ehdottamaan agendaa tulevaisuutta varten. On hyödyllistä aloittaa määrittelemällä "rationalismi". Hyväksyn sen, että "rationalismi viittaa tiedon kriteeriin, joka pyrkii testaamaan totuusväitteittä alistamalla ne järjelle ja kokemukselle." Rationalistit ovat katsoneet tieteellisen menetelmän olevan paras esimerkki tästä kriteeristä. Tieteessä kaikkien hypoteesien ja teorioiden tulee olla ainakin periaatteessa tarkistettavissa viittaamalla kokeelliseen näyttöön ja vahvistettavissa johdonmukaisuuden ja yhtenäisyyden rationaalisilla periaatteilla. Tätä voi laajasti luonnehtia "kriittiseksi ajatteluksi": pyrimme testaamaan uskomuksia ja olettamuksia käyttämällä ajattelua tutkimusmenetelmänä. Tämä menetelmä ei ole subjektiivinen tai henkilökohtainen, sillä hypoteesia tai teoriaa tukevan perustelun tai todistuksen tulee olla avoin kaikille päteville tutkijoille, jotka voivat tutkimuksillaan toistaa saadut tulokset. Rationalismi on objektiivista, vaikka sen hypoteesit ja teoriat ovat suhteessa ihmisen pyyteisiin. Jos väitteeltä puuttuu riittävä näyttö ja syy puoltaa sitä, väite on hylättävä tai lykättävä päätöksen tekemistä. Täten rationalismi kulkee käsi kädessä skeptismin kanssa: sitä mitä et voi vahvistaa tai todistaa oikeaksi sinun ei tule hyväksyä. Käyttämällä tätä voimakasta menetelmää ihmiskunta on laajentanut tieteellisen tiedon rajoja viimeisten neljän vuosisadan aikana.

Rationalistinen kriteeri on todella radikaali, jopa vallankumouksellinen. Mutta monista ihmisistä tätä kriteeriä on hyvin vaikea noudattaa. Tosiasiassa valtaosa ih-

miskunnasta on eri aikoina pitänyt rationalisteja kaikkein vaarallisimpina, koska kyseenalaistamalla ihmisten rakkaimmat uskomukset he ovat uhanneet yhteiskunnan pyhiä lehmiä. Tämän vuoksi monia rationalismin puolustajia - Sokrates, Bruno, Galileo, M. N. Roy, Saharov -on karkotettu, vangittu, julistettu kirkonkiroukseen tai teloitettu. Valitettavasti monilla uskomusjärjestelmillä, jotka sukupolvi toisena jälkeen on jättänyt perinnöksi eteenpäin - esimerkiksi suurilla uskonnoilla kuten islamilla, juutalaisuudella, kristinuskolla ja hindulaisuudella - on vain vähän tai ei mitään perustaa empiirisissä tosiasioissa. Ne ovat voineet palvella jotain tarkoitusta syntyessään, mutta ovat sen jälkeen menettäneet sen. Hyvä esimerkki perinteisten käsitysten pysyvyydestä ja niiden kumoamisen vaikeudesta on astrologia. Nykyaikainen tähtitiede on osoittanut täysin vääriksi sen perusolettamukset. Sitä että ihmisen syntymän aika ja paikka vaikuttaa hänen tulevaan kohtaloonsa ei ole koskaan vahvistettu todisteilla. Silti lukemattomat miljoonat ihmiset uskovat yhä astrologian ennusteisiin.

Rationalismilla on syvälle ulottuvat juuret inhimillisessä kulttuurissa. Sitä käytettiin ensimmäisen kerran antiikin Kreikan ja Rooman filosofiassa sekä Intian Carvakamaterialistien ja Kiinan kungfutselaisten keskuudessa. Filosofian uudelleenlöytäminen islamilaisten ajattelijoiden (kuten Averroës) ja länsimaisten filosofien (Descartes, Spinoza, Kant jne.) keskuudessa johti uuden tieteen metodologian kasvuun. Pian huomattiin, että mietiskelevä järki itsessään oli riittämätön vahvistamaan totuusväitteitä, ja että ideoita täytyy testata niiden suhteella havaintoon (Bacon, Locke, Berkeley ja Hume). Käsite ja havainto, järki ja kokemus, kaikilla on oma osansa ajatusten testaamisessa.

Modernissa maailmassa rationalismi on ottanut suuria harppauksia eteenpäin, sillä se yhdistettiin pragmatismiin, jonka mukaan teorioilla on seuraamuksia ja että teoriat voidaan testata niiden soveltuvien saavutusten kautta. Tämä johti tekniikan nopeaan kehitykseen, etenkin teollisen vallankumouksen aikana 1700- ja 1800-luvuilla ja 1900-luvun informaatiovallankumouksen aikana. Tämä on yhä enemmän kasvattanut ihmisen valtaa luonnon yli. Se on johtanut suunnattomiin hyötyihin ihmiskunnalle: parantanut ravitsemusta ja terveyttä, vähentänyt köyhyyttä, kasvattanut koulutusta ja sivistystä myötävaikuttaen inhimilliseen onnellisuuteen. Väittäisin todellakin, että rationalistinen ajattelutapa on antanut kaikkein tärkeimmän osuuden inhimilliseen onnellisuuteen ja edistykseen. Antamalla meille mahdollisuuden katkaista mystifikaation kahleet se saattaa meidät tiedolliseen yhteyteen todellisuuden kanssa.

2000-luvun alun haastava kysymys kuuluu: kuinka kauas rationalismia voidaan laajentaa? Voiko sitä sovelluttaa uskontoon, etiikkaan, politiikkaan ja sosiaalipolitiikkaan? Modernit rationalistit tietysti haluavat ulottaa tieteen ja järjen menetelmät näille elämänalueille. Kohtaamme tässä kohtaa syviä esteitä, koska ihmiset ovat halukkaita käyttämään rationalistista menetelmää ainoastaan tähän saakka. Kun se vaarantaa heidän hellimänsä uskomukset, sitä pidetään suorastaan kirottuna tai vaarallisena.

Olemme kohdanneet suunnattomia esteitä rationalismin soveltamisessa uskontoon. Muinaisten uskontojen alkuperät ovat peittyneet ajan hiekkaan, ja ne on jätetty perinnöksi sukupolvelta toiselle tapojen, perinteiden, auktoriteettien, tunteiden ja uskon vuoksi.

Kolme viimeaikaista dramaattista uskonnollista tapahtumaa havainnollistavat uskonnollisen uskon jatkuvaa valtaa inhimillisessä kulttuurissa. Ensimmäinen on valtava islamilaisten pyhiinvaeltajien kokoontuminen Mekkaan joka vuosi. Valokuvat arviolta kolmesta miljoonasta hurskaasta muslimista jotka olivat Mekassa viime pyhiinvaelluksella osoittavat että he ovat tulleet kaikilta elämänaloilta ja kaikista yhteiskuntaluokista. Toinen vaikuttava vuosittainen tapahtuma on miljoonien hindujen kerään-

tyminen Intiassa Ganges-joen varrelle osallistumaan muinaisiin uskonnollisiin rituaaleihin. Viimeisimmässä tapahtumassa arviolta kymmenen miljoonaa ihmistä saapui Kumbha Mela -juhlille Haridwarin pieneen kaupunkiin rukoilemista ja puhdistautumista varten. Ja kolmas on Torinon katedraalissa olevan käärinliinan, johon Jeesuksen on väitetty käärityn ja haudatun, asettaminen uudestaan esille. Valtava vierailijajoukko kaikkialta maailmasta on tullut katsomaan Torinon käärinliinaa.

Skeptisiä epäilyjä voi varmasti syntyä väitteestä että pyhiinvaellus Mekkaan takaa muslimiuskoville pääsyn taivaaseen tai että Ganges-joessa kylpeminen suo erityisiä henkisiä etuja. Nämä ovat pelkkiä uskon tekoja jotka johtuvat muinaisista perinteistä joilla tieteellisten rationalistien mukaan on vain vähän perustaa empiirisissä tosiasioissa. Ei ole todisteita siitä että henkisen katumuksen rituaalinen esittäminen, joko vierailemalla Kaabassa Mekassa ja kiertämällä se kolme kertaa tai kylpemällä Gangesin vedessä, voi saavuttaa muslimien paratiisin siunatun olotilan tai hindujen atmanin. Näiden kahden muinaisen uskonnon hartaiden opetuslasten muistuttaminen siitä että nämä suositellut riitit ovat ristiriitaisia tai että niillä ei ole perustaa tosiasioissa, kaikuu yleensä kuuroille korville.

Sama koskee Torinon käärinliinaa joka parhaan saatavilla olevan tieteellisen näytön perusteella on väärennös, joka on tehty 1300-luvulla Lireyssä, Ranskassa. On mielenkiintoista, että tuona aikana tämän alueen piispat tuomitsivat sen väärennöksenä, kun sitä käytettiin tuhansien sairauksiinsa parannusta etsivien pyhiinvaeltajien pettuttamiseen. Lisäksi kolme itsenäistä laboratoriota on ajoittanut käärinliinan osat hiili-14-menetelmällä raportoiden että se ei ole 1900 vuotta vanha vaan luultavasti valmistettu 700 vuotta sitten. Nämä raportit julkaistiin tieteellisessä kirjallisuudessa ja saavuttivat laajaa huomiota lehdistössä. Skeptiset tiedemiehet hyväksyivät todisteet, jotka selvästi osoittivat että kuva käärinliinassa ei johdu ihmeestä, vaan sille on luonnollinen syysuhteellinen selitys. Kuitenkin rationalistien suureksi yllätykseksi liinan hyödyntäjät ovat palanneet taas täydellä voimalla ja tarmolla väittäen että liina on Jeesuksen hautavaate.

IV

Eräs syy muinaisten uskonnollisten uskomusten kyseenalaistamisen vaikeuteen on niiden suhde syvällejuurtuneisiin institutionaalisiin käytäntöihin. Usein näitä uskomuksia perustellaan myös niiden tukemien moraalirakenteiden vuoksi. Kokonainen elämäntapa tai kulttuuri vaatii usein uskonnollisen perustan. Jotkut uskovaiset väittävät että on olemassa kaksi auktoriteettia, järki ja usko, ja että tiede ei voi olla tekemisissä etiikan kanssa, ainoastaan uskonto voi. Supernaturalismin rationaalinen kritiikki typistetään ellei se tarjoa samalla vaihtoehtoista etiikkaa. Mielestäni rationalistit voivat väittää, että vähintään eettiset arvostelut ovat vastuunalaisia rationaaliselle ja empiiriselle kritiikille ja että eettisiä arvoja voidaan muuttaa järjen valossa. On olemassa pitkä filosofinen perinne joka asettaa käytännöllisen järjen eettisten ratkaisujen perustaksi.

Rationalismia on kuitenkin täydennettävä humanismilla, koska juuri humanismi on se, mikä tarjoaa joukon eettisiä arvoja. Mikäli teologian ja taikauskon väitteet on havaittu vääriksi - ja mielestäni ne ovat - silloin perinteiseltä uskonnolliselta moraalisuudelta on kaivettu perusta alta. Uusi rintama rationalismille on auttaa kehittämään jälkimodernille maailmanyhteisölle jossa elämme, uusi etiikka joka ei ole järjelle ja tieteelle vieras vaan niihin perustuva. Tämä etiikka keskittyy yksilön onneen ja itsetoteutukseen, valinnanvapauteen ja itsemääräämiseen.

Voi näyttää mahdottomalta saavuttaa tämä kaikkialla, sillä maapallon jotkin alueet ovat eri tasoilla yhteiskunnallisessa kehityksessä. Osa maailmaa on taloudellisesti jälkeenjäänyt eläen toimeentulon rajamailla. Toiset osat maailmasta ovat saavuttaneet teollisen vaiheen. Edelleen osa on tullut jälkiteollisiksi informaatio- ja palveluyhteiskunniksi.

Kuinka sovellamme rationalismia näihin moninaisiin yhteiskunnallisiin oloihin? Peruskysymys sekä humanismille että rationalismille on poliittisten ja sosiaalisten ongelmien käsittely. 1800- ja 1900-lukujen ideologit eivät enää täysin sovellu 2000-luvulle. Olemme tulleet maailmanlaajuiseksi planetaariseksi yhteiskunnaksi, ja tämän vuoksi tarvitaan kiireisesti uutta ajattelua.

Voiko rationalismi auttaa meitä muotoilemaan viisaan sosiaalipolitiikan? Mikäli pyrimme tieteissä testaamaan hypoteeseja objektiivisesti, eikö samanlaisia testejä voi soveltaa politiikkaan ja sosiaalipolitiikkaan? Mielestäni meillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin käyttää kriittisen ajattelun menetelmää sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen. Aivan liian usein politiikka, talous ja sosiaalipolitiikka ovat muinaisten perinteiden rämeessä perustuen auktoriteetteihin ja valtaan vetoamiseen. Mutta me tarvitsemme erityisesti demokraattisissa yhteiskunnissa julkista väittelyä parhaista toimintatavoista. Ja tämä vaatii koulutetun äänestäjäkunnan, joka pystyy tekemään tietoihin perustuvia päätöksiä, avoimen ajatusten markkinapaikan ja pääsyn tiedotusvälineisiin. Mielestäni rationalistis-humanistisen liikkeen agenda tulevaisuudelle tulisi olla eettisellä ja poliittisella tasolla.

Olemme osoittaneet että rationalismi on ollut voimakas edistyksen väline tieteessä ja tekniikassa vaikuttaen suunnattomasti ihmiskunnan olojen parantumiseen. Nyt meidän pitää todistaa sen tehokkuus etiikassa ja poliittisella tasolla. Usein uskonnollinen myöntymättömyys yhdessä autoritaaristen moraaliuskojen ja asemiinsa linnoittautuneiden yhteiskunnallisten järjestelmien kanssa ovat rationalismin esteitä. Siitä huolimatta rationalistinen vallankumous on ulotettava näille laajemmille inhimillisen elämän alueille. Uskon, että jos ja kun niin tapahtuu, seurauksena on jopa vielä syvempiä ja positiivisempia parannuksia ihmiskunnan olosuhteisiin.

Uskon, että tämä kansainvälinen kongressi tulee keskustelemaan vireästi rationalistisen liikkeen voimasta ihmiskunnan tulevaisuudelle, sen valtavista mahdollisuuksista sekä esteistä jotka meidän on voitettava huomataksemme ne. ●

RAISION KAUPUNGINTALOLLA PIDETTIIN LAUANTAINA 20.4. KESKUSTELUTILAISUUS USKONNOTTOMASTA VARHAISKASVATUKSESTA JA ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON OPETUKSESTA. TILAISUUDEN JÄRJESTIVÄT RAISION VAPAA-AJATTELIJAT. YLEISÖÄ OLI PAIKALLA KOHTALAISESTI.

Paneelin puhujina olivat **Sirpa Rajalampi** kolmen uskonnottoman lapsen äitinä (joista vanhin kirjoittaa ylioppilaaksi ja nuorimmainen menee syksyllä kouluun), **Heidi Jyrkinen** lastentarhalapsen äitinä, **Erkki Hartikainen** ET-opetuksen henkisenä isänä ja oppikirjojen kirjoittajana, **Juho Parkatti** yläasteen ET-opettajana sekä **Leila Närhinen** paneelin puheenjohtajana. Paikalla olivat myös Raision yhdistyksen uusi puheenjohtaja **Pentti Levonen** ja sihteeri **Anne Sinilaakso**. Kunniapuheenjohtaja **Olavi Ääri** myi arpoja vanhalta kunnanvaltuutetun paikaltaan salin vasemmalta laidalta.

KIRKOLLISTA PIILOSOLUTUSTA

Raisiossa on kaikkiaan kolme ET-opettajaa, joista vain yksi on seurakuntiin kuulumaton. Paikallinen uskonnonopettaja vastaa myös ET-oppilaiden maailmanuskontoja koskevista kursseista. ET-opetusta hivutetaan siis täälläkin (kuten muuallakin) kirkollisen johdatuksen alaisuuteen.

Erkki Hartikainen toi esille eläviä esimerkkejä siitä, miten oikeusvaltiollinen laillisuusperiaate ulossuljetaan kansallisen johdatuksen nimissä. Lapsen vieminen kirkkoon ilman vanhempien lupaa on perustuslain vastaista, mutta uskonnollista kasvatusta tuputetaan jo päiväkodeissa. "Pohjoismaat ovat todellakin pimeä pohjola; Yhdysvalloissa perustuslaki kieltää jopa rukousten sijasta pidetyt hiljaiset hetket kouluissa."

Heidi Jyrkinen kertoi, miten hänen lapsensa oli Raisiossa joutunut ruokarukouksiin huolimatta siitä, että kodin uskonnottomuus oli mainittu tarhassa. Paikalliset lastentarhanopettajat lähtevät siitä, että lapset kuuluvat yleensä kirkkoon ja että on jonkin pedagogisen teorian mukaan yksittäistä lasta epäsosiaalistavaa, jos hänet eristetään joukon ulkopuolelle sillä aikaa, kun muut lukevat rukouksia.

PANELISTIT RAISION KAUPUNGINTALON VALTUUSTOSALISS

RAISION

"LAPSEN ETU" LYÖMÄASEENA

Sirpa Rajamäen mielestä keskeinen syy, jonka vuoksi uskonnottomatkin vanhemmat pistävät lapsensa uskonnontunneille, on koulujen ja päiväkotien taholta tuleva propaganda, jonka mukaan lapsille tulee muutoin tunne, että he eristyvät ryhmästä (tulisiko siis pakollista tupakointiakin suositella lapsille samalla perusteella?) Epämääräistä lapsen etua käytetään siis tässäkin tapauksessa lyömäaseena – ja näin saadaan monet vanhemmat pakottamaan lapsensa luterilaiseen aivopesuun jopa vastoin heidän tahtoaan. Eräs paikalla ollut kirkkoon kuulumaton lastentarhanopettaja, joka ei

TEKSTI & KUVA: JANNE VAINIO

ETUALALLA LEILA NÄRHINEN JA OLAVI ÄÄRI.

ET-PANEELI

halunnut nimeään julkisuuteen, sanoi lastensa olevan luterilaisessa uskonnonopetuksessa "tiedon saamisen" vuoksi.

Olavi Ääri piti vaikuttavan puheenvuoron siitä, miten kyse on vain tietynlaisesta pakkovallasta, jota opettajat perustelevat sillä, että näin pitää olla koska näin on ollut. "Jos puhumme vapaudesta ja demokratiasta, niin sen pitäisi näkyä." Allekirjoittanut esitti täydentävän puheenvuoron, jossa kuviteltiin sellainen nimellisesti vapaisiin vaaleihin pohjautuva monipuoluejärjestelmä, jossa tietyn puolueen ideologiaan kasvatetaan koulujen opetussuunnitelmassa.

VIRSIÄ ET-TUNNEILLA

Juho Parkatin mukaan "luodaan pohja konflikteille, jos yhdelle järjestetään yhtä ja toiselle toista." Elämänkatsomustiedon opetus on tehty ongelmalliseksi, koska kyseessä ovat usein perjantain viimeiset tunnit ja oppilaina ovat samanaikaisesti koko yläasteen ET-oppilaat, jotka ovat hyvinkin eri kehitysvaiheissa. Pitää keksiä jatkuvasti uutta, ettei nykyisille seitsemäsluokkalaisille tule eteen samat asiat seuraavana ja sitä seuraavana vuonna.

Erkki Hartikainen totesi, ettei elämänkatsomustieto-nimistä oppiainetta olekaan missään muussa maassa kuin Suomessa. Kysymys onkin lähinnä siviilipalvelukseen verrattavasta rangaistusluontoisesta tavasta suorittaa tietty ideologinen kansalaisvelvollisuus vaihtoehtoisesti. Norjassa tosin oli aiemmin oppiaine nimeltä *livsynskunskap*, joka myöhemmin korvatiin kaikille oppilaille pakollisella oppiaineella nimeltä **Kristendom, Religion og Livsyn**. Tämä nimellisesti tunnustukseton ja sillä varjolla kaikille yhdenmukaisesti pakollinen oppiaine, jollaista eräät humanisteja lähellä olevat piirit ovat Suomessakin lobanneet toteutettavaksi, on käytännössä samaa mitä luterilaisen kirkon ohjastama uskonnonopetus aikaisemmin.

Suomessakin on ET-tunneilla opettajan mielivallasta riippuen saatettu jopa yrittää käännyttää oppilaita kristityiksi. Sirpa Rajamäki kertoi poikansa sanoneen ET-tuntien ohjelmasta, että "kyllä me vähän siellä virsiäkin veisattiin."●

Jouni Luukkainen

Uskonnonvapaus lapsille ja nuorille!

Uskonnon oppikirjat ovat edelleen uskontokasvatusta, kritiikittömästi uskontoon ja kirkkoon sitouttavaa, ja opetus siten uskonnon harjoittamista. Uskonnonopetuksen pakollisuus on täten uskonnonvapauden periaatteen vastaista. Luokattomassa nykylukiossa jokainen omantunnonarka voi välttää uskonnonopetuksen, mutta hintana voi olla lukion venyminen neljänteen vuoteen elämänkatsomustiedon kurssien tähden. Kirjoittaja kertoo kouluaikaisesta uskonnonvapautensa puutteesta ja vaatii, että uskonnollisen täysivaltaisuuden ikäraja tulisi laskea kahteentoista vuoteen. Uskonnonvapautta tarkastellaan lähinnä vapautena uskonnosta.

Uskonnonvapauslainsäädännöstä

Uskonnonvapauden oleellinen osa on oikeus omalla päätöksellään erota uskonnollisesta yhdyskunnasta tai sellaiseen liittyä. Nykyisen vuoden 1922 uskonnonvapauslain mukaan tämän uskonnollisen täysivaltaisuuden ikäraja on 18 vuotta. Raja oli kirkon ajama; vaihtoehtona oli 15 vuoden ikäraja. Lain mukaan 15-17-vuotiaalla on tämä oikeus ehdollisena, sillä hän tarvitsee tähän toimeensa vanhempiensa tai muun huoltajansa suostumuksen.

Uskonnonvapauslainsäädännön kokonaisuudistuksesta maaliskuussa 2001 ehdotuksen tehnyt komitea halusi enemmistönsä voimalla säilyttää nämä ikärajat ennallaan. Vapautta lisäisi kuitenkin se, että 12 vuotta täyttäneen uskonnollisen aseman muuttamiseen tarvittaisiin tämän suostumus; nykyisessä laissa sama koskee 15 vuotta täyttäneitä.

Olen omalta osaltani kokenut lain ehdollisuuden uskonnonvapauteni pöyristyttävänä mitätöimisenä. Halusin erota kirkosta lakiin nojautuen jo 15-vuotiaana, enkä vasta 18-vuotiaana, mutta en saanut tähän vanhempieni suostumusta; jo suostumuksen pyytäminen oli loukkaavaa ja estävää. Täysivaltaisuuden ikäraja 18 vuotta on mielestäni laskettava 15 vuoteen. Itse asiassa oman kokemukseni perusteella kantani on, että uskonnollisen täysivaltaisuuden ikäraja tulisi laskea 12 vuoteen; tätäkään ikärajaa ei saisi tehdä tyhjäksi vaatimalla huoltajan suostumus. Kirkko toki voisi asettaa jäseneksi liittyvilleen mahdolliset omat korkeammat ikärajansa ja muut ehtonsa.

Joka tapauksessa olen ylpeä oman Helsingin yliopistoni **teologisesta tiedekunnasta**, sillä se esittää lausunnossaan komitean välimietinnöstä, että nykytutkimuksen näkökulmasta uskonnollinen kehitys ei ihmisellä ole muuta psyykkistä kehitystä hitaampaa ja että siksi 15 vuotta uskonnollisen täysivaltaisuuden ikärajana olisi sopusoinnussa muun vastaavan lainsäädännön kanssa. Tästä lausumasta saa kaikki hyökkäykset kestävän tuen kannallensa jokainen, joka ottaa lähtökohdakseen nuoret itsensä ja haluaa ikärajan laskun 18 vuodesta 15 vuoteen. On sitten toinen seikka, että lausunto kuitenkin sallisi nykyisenkin ikärajan, mutta silloin tietysti kirkkoa ajatellen.

En kaihda kirjoittaa alla omista lapsuuden ja nuoruuden aikaisista kokemuksistani. Kärsin syvästi puolet kouluajastani negatiivisen uskonnonvapauteni pysyvästä loukkauksesta tai itse asiassa sen mitätöinnistä. Tiedän tällöin kuuluvani hyvin pieneen joukkoon, mutta siksi juuri haluankin tuoda tämän joukon äänen kuuluviin. Uskonnonvapauskomitean jäsenistä arvaten-

kaan kukaan ei tähän joukkoon kuulu; siksi sen enemmistö kai onkin pystynyt ottamaan niin omien kokemusteni kanssa ristiitaisia kantoja ja olemaan niin täysin ymmärtämättä, että uskonnonvapauteen kuuluu tietysti myös negatiivinen uskonnonvapaus.

USKONNONOPETUKSESTA

Komitea, tai siis sen enemmistö, on liittänyt ikärajat koulujen uskonnonopetukseen, sillä kirkkoon kuuluva olisi velvollinen osallistumaan uskonnon opetukseen, ja komitea perustelee ikärajat ja tarvittavan huoltajan suostumuksen viime kädessä juuri tällä samalla uskonnonopetuksella. Elämänkatsomustiedon ja uskonnon opetuksen välillä olisi se epäsymmetria, että jälkimmäiseen olisi kirkkoon kuulumattomankin mahdollista osallistua, peruskoulussa huoltajan ilmoituksella.

Komitean jäsen **Martin Scheinin** jätti eriävän mielipiteen korjatakseen sitä, että komitean enemmistö ei suostunut ikärajojen laskuun. Hän katsoo, että kirkkoon kuuluvankin olisi voitava vapautua uskonnonopetuksesta, peruskoulussa huoltajan ilmoituksella. Perusteeksi tähän hän esitti uskonnon opetuksen luonteen ainakin osaltaan uskonnon harjoittamisena kuten eduskunnan perustuslakivaliokuntakin on todennut, ja perustuslain mukaanhan taas kukaan ei ole velvollinen vastoin omaatuntoaan osallistumaan uskonnon harjoittamiseen.

Tämän tähden komitean mietintö samoin kuin moni lausunnonantajataho väittääkin, että nykyään koulujen uskonnon opetus ei olisi uskonnon harjoittamista.

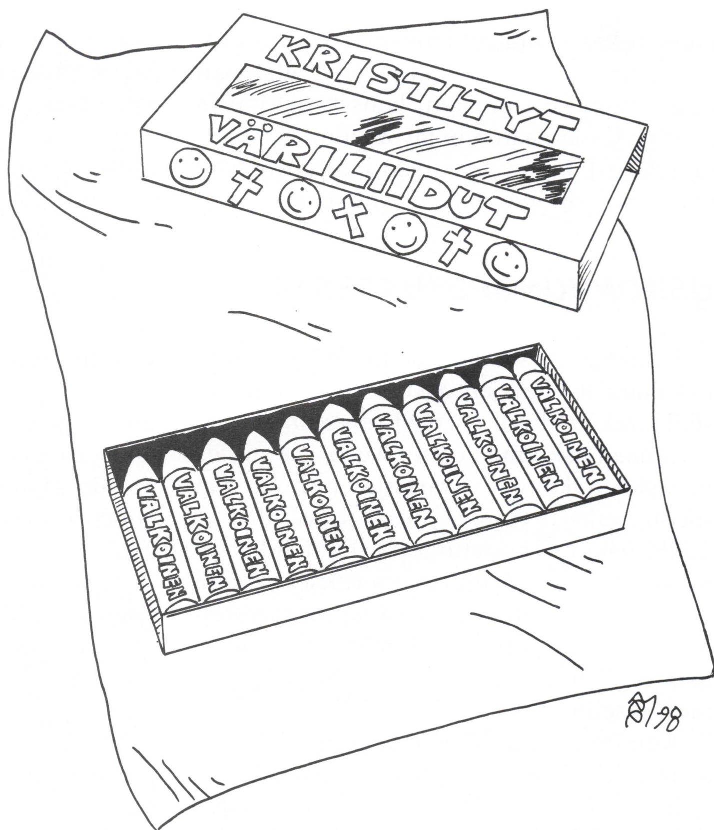
Tätä väitettä on siis syytä pohtia. Ensinnäkin uskonnon harjoittaminen käsittää osanaan opetuksen; tämän nimenomaisesti mainitsee aivan oikein kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus, johon Suomi on liittynyt ja johon komiteakin viittaa. Itse koin koulun uskonnonopetuksen oman negatiivisen uskonnonvapauteni vakavana loukkauksena. Opetus ei perustunut sellaiseen tieteelliseen kriittisyyteen kuin muiden aineiden opetus. Voin varmasti sanoa, että joskus 11-12-vuotias ollessani 60-luvun alussa tällainen opetus kävi omantuntoni vastaiseksi. Vetten päällä ei voi kävellä; opetus, joka sellaista kuitenkin vakavasti esitti, loukkasi järkeäni, eikä ollut minua varten (tällä nimenomaisella raamatunkertomuksellahan ei edes ole mitään annettavaa ei-uskovalle). Mutta opetushan olikin uskontokasvatusta, kasvatusta uskontoon, ja sikäli uskonnon harjoittamista. Ei loukkaantumiseeni tarvittu hartauden harjoittamista, eikä tunneilla silloin (enää) hartautta harjoitettukaan. Opetuksen pakollisuus teki vääryyttä kohtaani. Mielestäni perustuslain säätäjä onkin ymmärtänyt, että sellainen vääryys on vastoin ihmisen perusoikeuksia.

Nykyisestä uskonnonopetuksesta esitettyjen väitteiden tähden olen joka tapauksessa vastavasten tutustunut kaikkiin peruskoulun ja lukion evankelis-luterilaisen uskonnon oppikirjasarjoihin ja niiden kaikkiin osiin, ja hiukan myös opetussuunnitelmiin ja opettajien oppaisiin. Palasin moneen kertaan kirjakauppoihin ja kirjastoihin (kasvatustieteellisen tiedekunnan kirjastot olivat aarre) niitä mietiskelemään. Huomasin, että nykyiset oppikirjat eivät missään oleellisessa suhteessa eroa omien aikojeni oppikirjoista. Eroja toki on, mutta jos olisin nykykoululainen, opetus loukkaisi uskonnonvapauttani kuten aikanaan, ja aivan samoista syistä.

Se, että opetusta ei komitean ehdotuksen mukaan enää kutsuttaisi "tunnustukselliseksi", ei tietenkään asiaa muuttaisi. Päinvastoin, ikärajojen motivointi uskonnon opetuksella parhaiten juuri todistaa tämän tunnustuksellisuuden. Opetus on, paitsi uskontoon, myös kirkkoon sitouttavaa, ja näin näkökenttää kaventavaa. Tietoisuus siitä, että opetuksesta ei omatoimisesti pääse eroon melkeinpä koko kouluaikana, on koululaiselle jo sinänsä masennusta herättävä uskonnonvapauden loukkaus, oli ainakin minulle.

Mietinnön mukaan opetuksessa ei olisi julistuksellisuutta. Kuitenkin kristinuskon Jumala esitellään juuri julistuksena heti oppikirjan "Suuri kertomus 1-2" (WSOY 1999)

aluksi: "Sinä olet Jumalalle tärkeä. Jumala tuntee jokaisen nimen." Tällainen kiinnittää tietysti uskonnonopetuksen luonteen koko koulun ajaksi. Kyse ei todellakaan ole uskontojen, mukaan lukien kristinuskon, uskontotieteellisestä esittelystä, neutraalista uskontotiedosta. Opetus ei siis rinnastu esimerkiksi historian, maantieteen ja psykologian opetukseen. Kristinuskon osalta ei myöskään ole kyse parhaimpaan historialliskriittiseen eksegetiikkaan perustuvasta Raamatun ja kristinuskon oppien synnyn analyysistä. Kyse on näiden oppien julistamisesta. Eksegetiikkaan ja uskontotieteeseen olen itse perehtynyt koulun jälkeen korjatakseni koulun antamaa väärää tietoa.

Uskontokasvatukselta olisikin tietysti turha vaatia kriittisyyttä; mutta sepä tekeekin siitä uskonnon harjoittamista, johon ei saisi ketään vastoin tämän omaatuntoa pakottaa.

Ylioppilastutkintolautakuntakin on kirkon juonessa mukana esittäessään lausunnossaan komitean välimietinnöstä, että oppiaineessa ei olisi kyse uskonnon harjoittamisesta perusteenaan se, että ainakaan ylioppilaskirjoitusten reaalikokeessa uskonnon tehtäviin vastaaminen ei ole hartaustilaisuuteen osallistumista, mitä taas kukaan ei ole väittänytkään. Mutta lausunto lähteekin niistä, joille uskonnon opetukseen osallistuminen ei ole omantunnon vastaista, eikä niistä, joille se on — ja heitä on —, kuten perustuslain yhteydessä tietysti pitäisi. Edelliset mukamas muuten loukkaantuisivat. Vaan tuskinpa, sillä hehän ovatkin suuntautuneet kirkkoon päin, ja ovat joka tapauksessa joutuneet sovittamaan kaiken oppimansa, vetenpäälläkävely mukaan lukien, joko uskonnollisen tai ainakin kirkon jäsenyyden traditiona omaksuvan vakaumuksensa mukaiseksi.

Samoin opetushallitus lausunnossaan välimietinnöstä väittää, että uskonnonopetukseen osallistuminen ja opetuksen sisältö eivät olisi uskonnonvapauskysymys. Mutta uskonnonvapaudestahan juuri on kysymys! Uskonnonopetus todella loukkasi syvästi minua kuten nykyinenkin loukkaisi, ja syy siihen oli juuri se, että opetus oli vastoin negatiivista uskonnonvapauttani. Niin sen aina itse ymmärsin, ja niin ymmärtäisin edelleenkin. Se, että uskonnonopetus itsessään sotki todellisuudentajuani, saisi riittää; se, että yhteiskunnallistakin todellisuudentajuani hämärrettäisiin kiistämällä tämä uskonnonopetuksen oikea luonne, olisi jo liikaa.

Itse asiassa tällaisessa uskonnonopetuksen oikean luonteen vääristelyssä tunnen loukkaantuvani myös suggestiivisten raamatunkertomusten muinaisten laatijoiden

PIIRROS: P.A. MANNINEN

puolesta; kylläpä he olisivat hämmästyneet, jos olisivat saaneet tietää, että nyt jälkikäteen kiellettäisiin näiden kertomusten ikiaikainen merkitys tässä samassa uskonnon sisäistyttämisen tehtävässä eli siis uskonnon harjoittamisen osana.

Jotain negatiivisen uskonnonvapauden kannalta merkityksellistä on koululle kuitenkin tapahtunut omiin kouluaikoihini verrattuna. Kylläkin vain lukion osalta, josta on tullut luokaton eli kurssimuotoinen, ja kylläkin selvästikin tätä erityisesti tarkoittamatta. Nimittäin lukion opiskelija päättää nyt itse opiskeluohjelmastaan, ei siis koulu eivätkä edes muodollisesti hänen vanhempansa. Näin ollen kirkkoon kuuluva, mutta kirkosta ja uskonnonopetuksesta eroon haluava lukiolainen, joka ei kuitenkaan saa vanhempiensa suostumusta kirkostaeroamiseensa, voi uhrautuvuudellaan välttää uskonnonopetuksen sijoittamalla sen pakolliset kurssit ainakin alustavasti neljänteen lukiovuoteen, sitten eroamalla kirkosta 18 vuotta täytettyään ja vaihdettuaan uskonnonopetuksen elämänkatsomustiedon opetukseen. Olen eräästä helsinkiläisestä lukiosta varmistanut, että näin on todella mahdollista menetellä ja että opiskelijaa ei voitaisi tästä estää. Jos vaikka opiskelija pakotettaisiinkin merkitsemään uskonnon kursseja heti lukion alkuun, hän voisi joka tapauksessa jäädä opetuksesta pois; ei häntä sen tähden koulusta erotettaisi ja muuta lukiota suorittamasta estettäisi.

Mutta vaikka tällainen omantunnonarka lukiolainen sitten pystyttyään kirkosta eroamaan haluaisikin tiivistää opiskeluohjelmaansa ja suorittaa elämänkatsomustiedon kursseja myös suoraan tenttimällä, voisi olla, että hän ei pystyisi valmistumaan muiden mukana kolmessa vuodessa. Nimittäin ainakin esimerkkilukiossani vaaditaan, että elämänkatsomustiedon pakollisista kursseista ensimmäinen on suoritettava luokkatyöskentelynä, ja tämä ei kenties loppuvuodesta syntyneelle olisi mahdollista paitsi neljäntenä vuonna.

Tämä olisi ollut minun ratkaisuni, jos lukio jo aikanani olisi ollut nykyisenlainen. Olen tajunnut itsetutkiskelun kautta, että en mitenkään olisi voinut ottaa vapaaehtoisesti uskonnon kursseja ja että olisin ollut valmis ratkaisun vaatimaan raskaaseen ehkäpä vuoden uhraukseen kesken opintojeni. Todellisuudessa lukiossa jatkoin hiljaisena, mutta tietoisena omantuntoni vaatimana vastalauseena jo keskikoulussa aloittamaani passiivisuutta uskonnon opetuksen suhteen, ja käytin tunnit muiden aineiden läksyjen lukuun, kunnes sitten vihdoin sain vapautuksen koko opetuksesta. Protestini ei jäänyt näkymättä, sillä kerran lukioaikainen luokanvalvojani alhaiseen uskonnon numerooni viitattuaan tiuskaisi: "Ei koulua ole pakko käydä!" Ja tein todella paljon töitä koulun eteen. Mutta luokattomassa lukiossa vastalauseeni ei olisi siis ollut tällainen, vaan olisin menetellyt kuvittelemallani lailla uskonnonopetuksesta täysin kieltäytyen ja yrittänyt näin osoittaa uskonnonvapauslain ikärajojen kohtuuttoman korkeuden.

Luokkamme oli professori **Anna-Liisa Sysiharju**n seurattavana hänen suuressa lukiotutkimuksessaan, jonka päätuloksia ainakin lehtien uutisoinnissa sitten oli, että lukio hyvin monen osalta oli nelivuotinen. Se olisi siis uhkaavasti minunkin osani, jos menisinkin nykyiseen lukioon nykyisen uskonnonvapauslain vallitessa.

En tiedä, onko tällaisia tapauksia todellisuudessa ollut, mutta kehoitan ja rohkaisen jokaista omantunnonarkaa lukiolaista tarvittaessa näin menettelemään sekä katsomuksellisen että yhteiskunnallisen omantuntonsa tähden.

Uskonnonopetuksen varsinainen uskonnonvapausongelma ei tietenkään ole lukiossa, vaan peruskoulussa. Mutta on omituista, jos ongelmaa ei pääse ratkaisemaan vielä lukiossakaan.

KIRKON JÄSENYYDESTÄ

Lapsen ja nuoren negatiivisen uskonnonvapauden vajauksessa ongelmana ei ole vain uskonnonopetus eli kirkon jäsenyyden nykyisin pakollinen seuraus. Kyllä kirkon jäsenyys itsessään vastoin tahtoa on myös todellinen ongelma.

Itse pystyin sattumalta ilmaisemaan aidolla ja selvällä tavalla oman vakaumukseni 11-12-vuotiaana keskikoulun toisella luokalla, kun luokkamme meni musiikinopettajamme johdolla laulamaan jumalanpalveluksen kuorona. Minä nimittäin vailla dramatiikkaa kieltäydyin, eikä kyse ollut välinpitämättömyydestäni, kuuntelinpa tapahtuman radiointiakin, vaan kannastani itse uskontoa ja kirkkoa vastaan.

Kantaani vaikutti tietysti uskonnonopetus, jota kohtaan ärtymykseni oli alkanut kasvaa. Minulla ei voinut olla mitään yhteistä sen kirkon kanssa, jonka oppien opetus oli ristiriidassa omien näkemysteni eli siis ateismini kanssa. Uskonnonopetuksen ja kirkon jäsenyyden pakollisuus oli vain yksi osoitus siitä kirkkojen ja uskontojen tukahduttavasta vaikutuksesta, jonka saatoin havaita myös koulun historian opetuksesta ja ympäröivästä maailmasta, ja jota en tietenkään jäsenyydelläni halunnut kannattaa. Siksikin kirkon jäsenyys oli vastoin omaatuntoani.

Vapaaehtoisuuteen perustuva kirkon jäsenyys ei koskaan käynyt mielessäni. Oli vastoin negatiivista uskonnonvapauttani, että en saanut erota kirkosta heti, kun eron aika olisi tullut, ja uskonnonopetuksesta syntyneen kantani tähden se arvatenkin olisi tullut juuri 12-vuotiaana. Tällöin eroni olisi perustunut puhtaimmin katsomuksellisiin syihin, ja minulle olisi kehittynyt vähiten katkeruutta. Mutta sitten kirkon jäsenyys vastoin tahtoani kehittyi piinaksi. Viisitoista vuotta uskonnollisen täysivaltaisuudenkin ikärajana olisi minulle ollut aivan liian korkea. Lain ehdollisuus vanhempien suostumuksen vaatimuksineen teki sitten viidentoistakin vuoden ikärajan minulle täysin tyhjäksi. Jotta 15 vuoden ikärajalla olisi siis todellinen merkitys uskonnonvapauden kannalta, sen on täten taattava täysivaltaisuus. Mutta tämäkin ikäraja tulisi laskea 12 vuoteen.

Käsitykseni mukaan vain pieni vähemmistö 15-vuotiaista haluaisi käyttää saamaansa valtaa ja erota kirkosta sekä tietysti vielä pienempi osa 12-vuotiaista, jos heille tämä valta suotaisiin. Sen näkee siitäkin, että jos tämä ryhmä olisi suurempi, se olisi jo voimallaan pystynyt tässä yhteiskunnassa ajamaan läpi ikärajan laskun. Olen aina tajunnut, että johtopäätösteni jyrkkyys jäsenyyskysymyksessä on ollut jossain määrin poikkeuksellista. Viimeistään se paljastui minulle sitten 18-vuotiaana kirkosta eroamiseni yhteydessä luokkatovereideni kertoessa omista kannoistaan.

On siis selvää, että kirkosta eroavat lapset ja nuoret olisivat hyvin perustelleet eroamisensa itselleen. Heidän tässä asiassa mahdollisesti toisin ajattelevat vanhempansa eivät silloin voi olla heitä viisaampia. Huoltajan suostumuksen vaatiminen tämänkaltaisessa syvän henkilökohtaisessa vakaumuksen ja omantunnon asiassa on todella omituista ja väärin.

ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON OPETUKSESTA JA ELÄMÄSTÄ

Elämänkatsomustiedon opetuksestahan minulla ei ole kokemusta. Mutta siihen siirtyisivät ne suhteellisen harvat, jotka haluaisivat jättää kirkon ja uskonnonopetuksen ja jotka uskonnonvapauslaista riippuen pystyisivät sen myös tekemään. Tämä olisi silloin siis heidän uskonnottoman tai ainakin uskontoon sitoutumattoman vakaumuksensa mukaista opetusta ja palvelisi täten juuri heidän elämäänsä. Tämäkö heiltä pitäisi kieltää? Onhan sanonta, että ei koulun opetus pidä olla koulua, vaan elämää varten.

Komitea kuitenkin perustelee uskonnonopetuksen pakollisuuden niin, että siinä on kyse vanhemmista, ei lapsesta, ja toisin ajattelevan lapsen kannalta kyse on siis opetuksesta vain koulua varten vastoin elämää. Mutta tarkkaan katsoen siinä ei ole kyse opetuksesta edes vanhempia, vaan kirkkoa varten. Tämän näkee siitä, että, vastoin Martin Scheininin eriävää mielipidettä, kirkkoon vanhempiensa mukana kuuluva peruskoululainen ei vanhempiensa ollessa tämän toiveelle myötäkään voisi siirtyä elämänkatsomustiedon opetukseen.

TILASTOJA NUORTEN KATSOMUSVAPAUDESTA

15-VUOTIAAN KIRKOSTA EROON HALUAVAN EHDOLLINEN USKONNONVAPAUS TOTEUTUU HUONOSTI JA EPÄOIKEUDENMUKAISESTI. UUDET TILASTOT OSOITTAVAT, ETTÄ MAHDOLLISIMMAN AIKAISIN ELI HETI 15-18-VUOTIAANA KIRKOSTA EROAVILLE HUOLTAJAN SUOSTUMUKSEN VAATIMINEN ALLE 18-VUOTIAANA ON TODELLINEN ESTE, SILLÄ SUURI ENEMMISTÖ HEISTÄ JOUTUU ODOTTAMAAN 18-VUOTIAAKSI ASTI.

Kyse ei ole kehityksellisistä seikoista. Uskonnonvapauslaki toimii siis huonosti tässä suhteessa. Lausunnonantajat luulevat toista. Samanikäiset onnistuvat hyvin liittymään kirkkoon jo rippikouluiässä 15-vuotiaina. Laki siis toimii epäoikeudenmukaisestikin edellisen ryhmän kannalta. Epäoikeudenmukaisuus korostuu elämänkatsomustiedon opetukseen osallistumisen rajoitusten tähden. Näitä kypsän ratkaisun tehneitä nuoria eroajia on vain vähän kaikenikäisiin eroajiin verrattuna ja hyvin vähän ikätovereihinsa verrattuna sekä vähemmän kuin samanikäisiä liittyjiä.

TAUSTA

Nykyisen vuoden 1922 uskonnonvapauslain mukaan 15-17-vuotias voi erota uskonnollisesta yhdyskunnasta tai liittyä sellaiseen ehdolla, että hänen huoltajansa tähän suostuu. Komitean vuonna 2001 ehdottama uskonnonvapauslainsäädännön kokonaisuudistus säilyttäisi tämän lain kohdan. Jo heti alusta lähtien 18-vuotiaalla oli täysi uskonnollinen päätösvalta, vaikka yleinen täysi-ikäisyysikäraja oli pitkään korkeampi.

Åbo Akademin teologisen tiedekunnan lausunnossa komitean mietinnöstä väitetään, että tämä nykyisen lain periaate on osoittautunut toimivan käytännössä. Dekaani **Ingvar Dahlbacka** ei vastannut tiedusteluuni väitteensä perusteluista. Tarkoitin nimenomaan 15-vuotiaan mahdollisuutta todella erota kirkosta. Kerroin hänelle, että, aivan päinvastoin, omakohtaisen kokemukseni mukaan **periaate ei käytännössä toimi**. En saanut 15-vuotiaana vanhempieni suostumusta kirkostaeroamiseeni, ja se oli elämäni musertavin isku perusoikeuksilleni. Lain minulle antama mahdollisuus vapautua minua vuosia piinanneesta kirkon jäsenyydestäni edes siitä eteenpäin osoittautui täysin tyhjäksi.

Dekaani Dahlbackan erehdyksen kaltaisteni yksittäistapausten suhteen ehkä tekee ymmärrettäväksi se, että asiasta ei kenties ole ollut suurempaa julkista keskustelua, ei ole ollut sorrettujen mielenosoitusmarsseja eikä kukaan sellainen nuori, joka on pakosta kirkon jäsen vastoin tahtoaan, ole vaikkapa kahliutunut jonkin kirkkorakennuksen oveen orjuutensa osoitukseksi.

Minäkään en kertonut turhasta yrityksestäni kenellekään, mutta protestoin kyllä

silloin täysin valheellisen uskonnollisen asemani tähden yllättäen jatkunutta uskonnonopetustani siihenastistakin sinnikkäämmällä passiivisuudella, joka puolestaan huomattiin. Nykyisessä kurssimuotoisessa lukiossa kieltäytyisin, kuten pystyisin, koko uskonnonopetuksesta, jolloin seuraukseksi ehkä koituva kohtuuton neljäs lukiovuoteni olisi tuntuva protestini.

Arvon dekaani ei voinut puolustautua tilastoillakaan osoittaakseen, että periaate toimisi ainakin suurinpiirtein. Tarvittavia tilastoja ei nimittäin ollut laadittu, ja jos olisi ollut, ne olisivatkin nykyisen käsitykseni mukaan osoittaneet juuri päinvastaista ainakin kirkostaeroamisen suhteen. Perustelen käsitykseni alla.

Katolisen kirkon komitean välimietinnöstä antamassa lausunnossa puolestaan väitetään, että voimassa oleva laki on käytännössä lähes kaikissa tapauksissa mahdollistanut 15 vuotta täyttäneen liittymisen tai eroamisen uskonnollisesta yhdyskunnasta. Yleisvikaari **Jan Aarts** ei hänkään pystynyt väitettään mitenkään erityisesti perustelemaan vastauksessaan tiedusteluuni. Väite ei pidäkään paikkaansa kuten nähdään. Hän ei vastannut kysymykseeni, mitä katolisella kirkolla sitten olisi sanottavaa meille onnettomille, jotka emme saaneet tai saa menetellä vakaumuksemme mukaan ja jotka emme siis kuuluneet tai kuulu noihin (mukamas) "lähes kaikkiin".

Näissä kahdessa lausunnossa on siis todellisuudessa kyse vain oman omantunnon tyynnyttelystä ja ongelmien kiertelystä. Minun oli sitten itse ryhdyttävä ottamaan asiasta selvää tilastojen tasolla.

Tilastoista riippumatta kantani on, että 15-vuotiaalla on oltava itsenäinen päätösvalta uskonnollisen asemansa suhteen. Itse asiassa vaadin oman kokemukseni perusteella, että jo 12-vuotiaalla tulee olla tämä itsenäinen valta. Kirkon ja uskonnonopetuksen jättäminen olisi selvä ja omantunnon mukainen ratkaisu sille, joka on yksinkertaisesti tajunnut, että ei kuulu katsomukseen ja yhteisöön, jolle sanokaamme vettenpäälläkävelyn esittely totena ihmeenä on järjellistä, sopivaa ja merkityksellistä; tämän kantavan havainnon tekeminen ei ole kummoista 12-vuotiaalle eikä nuoremmallekaan. On uskonnonvapauden periaatteen vastaista, jos hän ei kuitenkaan saa toimia johtopäätöksensä mukaisesti.

En kuitenkaan tässä kirjoituksessani puutu enempää 12 vuoden ikärajaan. Mutta huomautan painokkaasti, että 15 vuoden ikärajan on tällöin ehdottomasti tuotava itsenäinen päätösvalta. Tämähän oli kilpaileva vaihtoehto jo vuonna 1922.

Nykyinen huoltajan suostumuksen vaativa käytäntö on välttämättä ongelmallinen niidenkin vanhempien kannalta, jotka haluaisivat pitää siitä omien lastensa suhteen kiinni. Jos vanhempi nimittäin kuitenkin suostuu lapsensa päätökseen uskonnollisen asemansa vaihdosta ja kokee tekevänsä tässä jalomielisesti, hän ei voi olla varma, että tämä hänen lapsensa puolestaan on valmis samanlaiseen jalomielisyyteen omia lapsiaan kohtaan näiden halutessa palata "harhapoluilta". Ongelma vielä korostuu, jos on kyse lapsen kirkkoon liittymisestä; kirkkoon täten kuuluvat lapsenlapset eivät tällöin komitean koululakiehdotusten mukaan saisi osallistua elämänkatsomustiedon opetukseen edes lukiossa.

TILASTOJA

Valitettavasti sellaisia tilastoja ei ollut laadittu eikä edes teetettävissä, jotka olisivat kertoneet vuoden aikana kirkosta eronneiden ja samoin kirkkoon liittyneiden määrät iät 15, 16, 17 ja 18 vuotta joko eroamisajankohtana tai edes vuoden päättyessä toisistaan eroteltuina ja jotka täten olisivat kertoneet eroamisen ja liittymisen dynamiikan ehdollisen uskonnonvapauden kannalta kiintoisina ikävuosina. On siis turvauduttava vajaampiin tilastoihin ja sivistyneisiin arvauksiin. Tässä yhteydessä vähemmistönä olevat uskonnolliset yhdyskunnat voi ja on pakkokin unohtaa.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tilastot seurakuntien väkiluvuista ja niiden muutoksista vuonna 1998 antavat **Taulukon 1** tiedot (suluissa tiedot vuoden 1997 osalta;

uudempia näin yksityiskohtaisia tilastoja ei vuoden 2001 syksyyn mennessä ollut julkaistu; "osuus" tarkoittaa promilleja kirkon keskiväkiluvusta):

– –

TAULUKKO 1.
Kirkon tilastot.

EV.LUT. KIRKOSTA ERONNEITA	
YHTEENSÄ	13518 (12004)
OSUUS	3,1 (2,7)
0-14-VUOTIAITA	1393 (1412)
15-17-VUOTIAITA	382 (356)
EV.LUT. KIRKKOON LIITTYNEITÄ	
YHTEENSÄ	11560 (11205)
OSUUS	2,6 (2,6)
0-14-VUOTIAITA	2108 (2032)
15-17-VUOTIAITA	1677 (1700)

+++

Näistä luvuista saattaa nyt laskea, että 15-17-vuotiaina eronneita kaikista eronneista oli 2,8 % (3,0 %) ja kaikista vähintään 15 vuotta täyttäneistä eronneista 3,2 % (3,4 %). Siis sama pieni määrä 3 % molemmin tavoin laskettuna. Edelleen 15-17-vuotiaina liittyneitä kaikista liittyneistä oli 14,5 % (15,2 %) ja kaikista vähintään 15 vuotta täyttäneistä liittyneistä 17,7 % (18,5 %). Tämä liittyneiden nuorten suuri määrä tulee kaiketi lähinnä 15-vuotiaina rippikoulun tai tarkemmin sanoen kasteen ja ripillepääsyn yhteydessä kirkkoon liittyneistä. Eronneiden ja liittyneiden 15-17-vuotiaiden lukumäärien suhde kunakin vuosista 1991-1996 on oleellisesti sama kuin vuosina 1997-1998, eli edellisiä on alle neljännes jälkimmäisistä.

Olen itse yrittänyt selvittää, kuinka moni 15-, 16-, 17- tai 18-vuotias eroaa kirkosta tai liittyy siihen vuoden aikana. Kirkon tutkimuskeskus on julkaissut kirkon nelivuotiskatsauksia, mutta niissä ei ole tällaisia yksittäisiä ikävuosia koskevia tietoja; tietoja ei myöskään ollut varastoitu julkaisemattomina. Väestörekisterikeskus puolestaan pyysi kääntymään Tilastokeskuksen puoleen. Siellä teetätinkin vuosittain julkaistavan väestörakennekirjan väestöä vuoden päättyessä uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisen, iän ja sukupuolen mukaan kuvaavan tilaston tarkennuksen 14-19-vuotiaiden osalta vuosilta 1998, 1999 ja 2000 (lisäksi Tilastokeskuksessa ensin teettämässäni tarkoituksiini vajaassa taulukossa oli tietoa muunkinikäisestä väestöstä vuonna 2000).

Tilastokeskuksen tilastoista saattoi laskea monessa eri ikäryhmässä kunnan väestörekisteriin kuuluvien prosentuaalisen osuuden koko samanikäisestä väestöstä vuosien 1998, 1999 ja 2000 lopussa. Nämä luvut on esitetty **Taulukossa 2** (suluissa näistä naisten osuus prosenteissa; naisia on näissä ikäluokissa n. 49 %).

– –

TAULUKKO 2.
Kunnan väestörekisteriin kuuluvien osuus prosentteina vuoden lopussa eri ikäryhmissä (suluissa näistä naisten osuus prosentteina).
UT = uskonnollisen täysivaltaisuusiän 18 vuotta saavuttaminen,
EUT = ehdollisen uskonnollisen täysivaltaisuusiän 15 vuotta saavuttaminen.

	1998	1999	2000	
0-14			10,1	
14	9,7 (47,8)	9,8 (47,5)	10,1(47,2)	
15	7,4 (45,3)	7,6 (45,9)	7,6 (45,0)	EUT
16	7,4 (46,7)	7,4 (46,0)	7,7 (46,5)	
17	7,7 (47,5)	7,6 (46,8)	7,5 (46,3)	
18	8,0 (45,2)	8,4 (47,8)	8,4 (47,8)	UT
19	8,7 (47,6)	8,7 (45,9)	9,3 (48,1)	
20-			13,8	
0-	(46,5)	(46,5)	12,7(41,4)	

+++

Taulukosta 2 puolestaan laskevia lävistäjiä pitkin kulkemalla saa kuuden kohortin eli vuosiluokan (samana vuonna syntyneiden ryhmän) osalta **Taulukon 3** esittämät kunnan väestörekisteriin kuuluvien prosentuaaliset osuudet koko samanikäisestä väestöstä eri i'issä :

Nämä kaksi tilastoa osoittavat vakuuttavasti, että huoltajan suostumuksen vaatiminen kirkostaeroamiseen on todellinen este. Tämä seikka ei ole aiemmista karkeammista tilastoista paljastunut.

\- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

Taulukko 3.
Väestörekisteriläisten suhteellisen osuuden kehittyminen eri kohorteissa (suluissa näistä naisten osuus prosenteissa).

	14	15	16	17	18	19
1980					8,0 (45,2)	8,7 (45,9)
1981				7,7 (47,5)	8,4 (47,8)	9,3 (48,1)
1982			7,4 (46,7)	7,6 (46,8)	8,4 (47,8)	
1983		7,4 (45,3)	7,4 (46,0)	7,5 (46,3)		
1984	9,7 (47,8)	7,6 (45,9)	7,7 (46,5)			
1985	9,8 (47,5)	7,6 (45,0)				

\+ +

Näistä molemmista taulukoista näkyy selvästi rippikoulun suuri vaikutus 15 vuotta täyttäneiden kohdalla. Sitten kasvu on hyvin hidasta eli kirkosta on erottu heti 15-vuotiaana, jos siihen vain on saatu huoltajan suostumus; ei ole nähtävissä mitään merkkejä kasvusta, joka johtuisi jonkinlaisesta ikävaiheessa 15-17 tapahtuvasta ratkaisevasta asteittaisesta katsomuksellisesta kypsymisestä ja jonka huoltaja olisi vastaavasti ottanut huomioon. Vihdoin 18 vuotta täyttäminen erottuu kasvuhyppynä hyvin havaittavasti, ja ainoa selitys tälle on, että on tullut mahdolliseksi itsenäisesti erota kirkosta, jolloin olisi siis erottu jo aiemmin, jo se olisi ollut mahdollista. Selvittämättä sitten jää, kuinka moni 18-vuotiaana eronnut oli nuorempana turhaan yrittänyt saada huoltajan suostumuksen erotakseen jo silloin; tällainen selviäisi vain kyselytutkimuksissa. (Taulukoista on myös ehkä havaittavissa, että tytöt ovat poikia hienoisesti aktiivisempia sekä liittymisissä että eroamisissa; miehet eroavat naisia enemmän sitten vanhempina.)

On kyllä huomattava ja myönnettävä, että Taulukoista 2 ja 3 ei tietenkään ole oikeasti erotettavissa kunnan väestörekisteriin siirtyvien eli suurinpiirtein kirkosta eroavien osuutta kokonaismuutoksesta, vaan muutokset sisältävät myös siirtymiset pois väestörekisteristä eli suurinpiirtein liittymiset kirkkoon.

Taulukkoon 4 on laskettu samoista Tilastokeskuksen tilastoista absoluuttisten väestömäärien kehitys eri kohorteissa vuodesta 1999 vuoteen 2000 uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisen mukaan. Pyynnöstäni Tilastokeskus yhdisti kaikki vähemmistönä olevat uskonnolliset yhdyskunnat yhdeksi ryhmäksi, mikä olikin oikea ratkaisu. Vastaavat luvut vuodesta 1998 vuoteen 1999 olivat aivan samansuuntaiset, eikä niitä ole toistettu.

Tarkastellaanpa näitä lukuja.

Koko väestömäärän osalta kuolleisuudesta ja maahan- sekä maastamuutosta johtuneet muutokset olivat pienet, yhden promillen luokkaa, vaikka itse kohortit olivatkin keskenään erikokoiset. Maahanmuutto arva-

Taulukko 4.

Absoluuttisten väestömäärien kehitys kuudessa kohortissa uskonnollisen yhdyskunnan mukaan vuodesta 1999 vuoteen 2000 (suluissa naisten osuus muutoksesta).

Koko väestö

15/00 - 14/99 = 64164 - 64108 =	56	(35)	EUT
16/00 - 15/99 = 66591 - 66529 =	62	(35)	
17/00 - 16/99 = 68271 - 68229 =	42	(24)	
18/00 - 17/99 = 67726 - 67703 =	23	(16)	UT
19/00 - 18/99 = 65026 - 65113 =	-87	(-65)	

Ev.lut. kirkkoon kuuluvat

15/00 - 14/99 = 57936 - 56385 =	1551	(864)	EUT
16/00 - 15/99 = 60101 - 60071 =	30	(-5)	
17/00 - 16/99 = 61710 - 61801 =	-91	(-55)	
18/00 - 17/99 = 60654 - 61193 =	-539	(-304)	UT
19/00 - 18/99 = 57731 - 58334 =	-603	(-330)	

Muihin usk. yhdyskuntiin kuuluvat

15/00 - 14/99 = 1377 - 1420 =	-43	(-23)	EUT
16/00 - 15/99 = 1368 - 1369 =	-1	(-4)	
17/00 - 16/99 = 1409 - 1402 =	7	(4)	
18/00 - 17/99 = 1373 - 1374 =	-1	(0)	UT
19/00 - 18/99 = 1279 - 1284 =	-5	(-1)	

Kunnan väestörekisteriin kuuluvat

15/00 - 14/99 = 4851 - 6303 =	-1452	(-806)	EUT
16/00 - 15/99 = 5122 - 5089 =	33	(44)	
17/00 - 16/99 = 5152 - 5026 =	126	(75)	
18/00 - 17/99 = 5699 - 5136 =	563	(320)	UT
19/00 - 18/99 = 6016 - 5495 =	521	(266)	

tenkin hyvin suurelta osin johti kunnan väestörekisteriin, jonka väestön kasvussa sillä on merkittävä osa.

Kirkon väestön nettolisäyksessä on suuri luku, yli 1500, juuri sinä vuonna, jona täytetään 15 vuotta. Sekä kunnan väestörekisteri että selvästi myös muut uskonnolliset yhdyskunnat ovat tällöin menettäjiä. Kyseessä olisi siis rippikoulun aikainen kirkkoon liittyminen. Valitettavasti täten ei saada ilman muuta selville, kuinka moni erosi kirkosta sen kalenterivuoden aikana, jona täytti 15 vuotta, eli mahdollisimman pian.

Seuraavassa 16 vuotta vuoden aikana täyttäneiden ryhmässä muutokset ovat kauttaaltaan pienet, mutta ilmeisesti rippikouluikä jatkuu vielä. Näyttäisi siltä, että kirkosta pystyttiin eroamaan jo vuotta nuorempina.

Joka tapauksessa kunnan väestörekisteri voittaa ja kirkko häviää vuoden aikana 17 vuotta täyttäneissä. Voidaan ajatella, että tässä kohortissa ei enää juuri ole rippikoulun tähden kirkkoon liittyneitä. Siksi kirkosta eroaminen pääsi näkyviin.

Voitaneen täten arvella, että 15-17-vuotiaana kirkosta eronneista valtaosa erosi heti 15 täytettyään, jolloin eronneita olisi ollut ehkä 250, jotta 15-17-vuotiaana eronneiden kokonaismäärä 350-400 selittyisi.

Uskonnollisen täysi-ikäisyyden saavuttaneiden eli 18 vuotta täyttäneiden kohortissa on selvä hyppy kunnan väestörekisterissä. Vuonna 2000 oli ilmeisesti yli 550 tämänikäisenä kirkosta eronnutta. Mutta en tiedä, onko samoin myös kirkkoon liittyneitä tässä kohortissa enemmän kuin edellisessä. Arvatenkin näin toki on, sillä alle 18-vuotiaana tarvittava huoltajan suostumus on monelle saattanut olla hankala pyytää, saati saada, ja lisäksi he ovat joka tapauksessa pystyneet halutessaan opiskelemaan lukiossa uskontoa. Jos liittyneitä on paljon, on eronneitakin enemmän kuin 550.

Vanhimmassa kohortissa koko väestön määrä vähenee, mutta sekö on selitys sille, että väestörekisteriläisten määrä kasvaa hitaammin kuin vuotta nuoremmassa kohortissa? Kirkon jäsenmäärän lasku sensijaan voimistuu enemmän vuotta nuorempaan kohorttiin verrattuna.

Tämän jälkeen voidaan arvioida nuorena kirkosta eronneiden tai siihen liittyneiden määriä muihin verrattuna.

Kohortin koko on noin 65000. Siitä kirkkoon kuuluu noin 60000 ja kunnan väestörekisteriin noin 5000 (6500 14-vuotiaista). Kirkosta eroavia 15-18-vuotiaita on yhteensä ehkä 900 eli siis 0,4 % samanikäisistä kirkkoon kuuluvista. Kirkkoon liittyviä 15-18-vuotiaita on ehkä 1700 eli 25 % 14-vuotiaiden kirkkoon kuulumattomien määrästä ja siis noin 0,7 % koko samanikäisestä väestöstä.

YHTEENVETO

Nämä perustuvat ylläesitettyihin tilastoihin ja arvioihin.

1) Nuoret liittyvät kirkkoon rippikouluiässä, eivät ainakaan suuremmissa määrin vasta 18-vuotiaana. Siis nykyinen uskonnonvapauslaki toimisi pääsääntöisesti hyvin kirkkoon vahvasti liittymään haluavien nuorten osalta. Nuoret eroavat kirkosta mieluimmin heti 15 vuotta täytettyään, mutta tosiasiassa suuremmissa määrin vasta 18-vuotiaana. Jälkimmäisessä tilanteessa eronneita on ehkä puolitoistakertaisesti kaikkien 15-17-vuotiaina eronneiden määrään nähden. Siis nykyinen uskonnonvapauslaki ei toimisi hyvin kirkosta vahvasti eroamaan haluavien nuorten osalta: 18 vuoden iän saavuttaminen merkitsee todella paljon ulkoisen esteen poistumisena; kyseessä ei ole ikävuosien 17 ja 18 välillä tapahtunut sisäinen kehitys.

2) Kirkkoon liittyviä 15-17-vuotiaita on yli neljä kertaa niin paljon kuin samanikäisiä kirkosta eroavia ja kaikkiaan 15 % kaikista kirkkoon liittyvistä. Kirkosta eroavia 15-17-vuotiaita on 3 % kaikista kirkosta eroavista ja 18-vuotiaita ehkä 4 %. Siis kirkosta eroavia nuoria on suhteellisesti vähän sekä samanikäisiin kirkkoon liittyviin että kaikkien kirkosta eroaviin nähden. Hyvin suuri osuus kirkkoon kuulumattomista nuorista mutta erittäin pieni osuus kirkkoon kuuluvista nuorista haluaa muutoksen asemaansa. Muiden tämänikäisten eli siis asemaansa tyytyvän suuren enemmistön osalta uskonnonvapauslaki toimii tältä osin tietysti moitteettomasti paitsi, että he tietävät asemansa perustuvan loukkaavasti pakkoon, ei vapaaehtoisuuteen.

JOHTOPÄÄTÖS

On ryhmä, jonka suhteen nykyisen uskonnonvapauslain ehdollisuus toimii pääsääntöisesti **huonosti**. Kyseessä ovat kirkosta joka tapauksessa eroavat nuoret, sillä heidän täytyy useimmiten odottaa 18 vuoden ikään asti voidakseen erota. Lisäksi Uskonnonvapauskomitean ehdottama lukiolaki antaa vapauden kirkkoon päin suuntautuneille opiskella uskontoa, mutta ei kirkosta poispäin suuntautuneille opiskella elämänkatsomustietoa. Siis nuorten eri elämänkatsomuksellisten ryhmien välillä on **epäoikeudenmukaisuus**. Näiden seikkojen tähden laki on korjattava laskemalla uskonnollisen täysi-ikäisyyden ikäraja 15 vuoteen, ja se on korjattavissa vain pienin seurauksin. Elämänkatsomustiedon opetus lisääntyisi jonkin verran.

Jouni Luukkainen
Dosentti
Matematiikan laitos
Helsingin yliopisto
jouni.luukkainen@helsinki.fi

JANNE VAINIO

KIRKKO JA KAUPUNKI ATEISMIN ASIANTUNTIJANA

Helsingin evankelisluterilaisten seurakuntien **Kirkko ja kaupunki** –lehdessä 15/2002 toimittaja **Janne Villa** kertoo totuuden ateisteista ja vapaa-ajattelijoista. Artikkelissa *Uskontojen valintatalo* hän toteaa luterilaisuuden olevan Suomessa selvä markkinajohtaja, mutta vaihtoehtojen olevan kasvussa.

Lähteenä on mm. **David Barrett**in Maailman uskontotilasto 2002, jonka käsitys maailman kristittyjen määrästä (33%) vastaa luotettavana pidettyä **Adherents.com**in tilastoa. Mielenkiintoinen eroavuus näissä kahdessa tilastossa on niiden laskema ateistien ja uskonnottomien määrä.

Kirkon käyttämän tilaston mukaan ateisteja on maailmassa vain 150 miljoonaa (2,4%), kun taas Adhrents.com laskee uskonnottomien määräksi 14% maapallon väestöstä. Molemmissa tilastoissa ateistien ja/tai uskonnottomien ulkopuolelle on jätetty ainakin buddhalaiset ja kiinalaisten perinteisten oppien kannattajat, joista monet voitaisiin luokitella spiritualistisen ateismin edustajiksi.

Kirkon käyttämässä tilastossa ryhmä "muut" (19,4%) on kolmanneksi suurin, heti kristinuskon ja islamin jälkeen. Näihin "muihin" kirkolliset piirit ilmeisesti haluavat tosiasioita hämärtääkseen luokitella kaikki muut paitsi ne, joiden tiedetään julistaneen olevansa ateisteja.

Ateismi on päätetty edelleenkin määritellä Jumalaa koskevaksi erityiseksi uskonkappaleeksi eikä jumalauskomuksien puuttumiseksi: "*Agnostikko* ei tiedä, onko Jumala olemassa. *Ateisti* uskoo, ettei Jumalaa ole." Ilman Kirkkoa ja kaupunkia me emme ehkä edelleenkään tietäisi, että meilläkin on Jumalaa koskevia erityisiä uskomuksia.

Villa antaa ymmärtää, että ateismi on tiedeuskovaisten uskomusjärjestelmä, joka "joutui koville kommunismin romahdettua" ja jonka "osuus maailman väestöstä vähenee hurjaa vauhtia." Tässä ei varmastikaan oteta huomioon esimerkiksi sitä, että huo-

new age

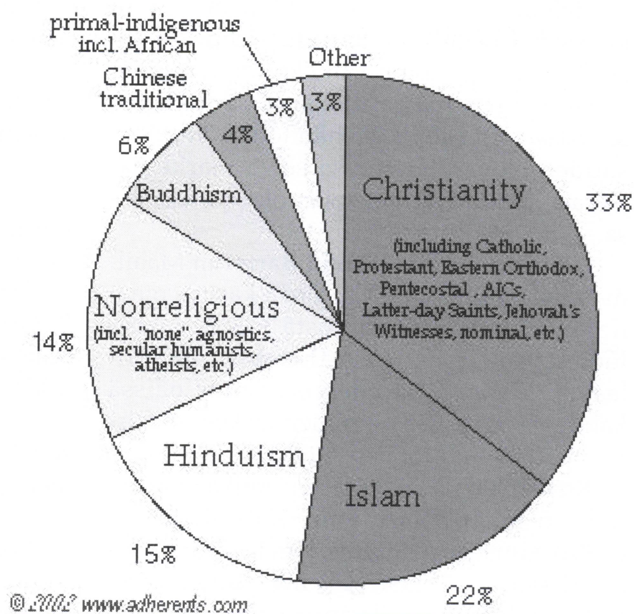

PIIRROS: PÄIVI VESANTO

mattava osa suurimpien maailmanuskontojen nimellisistä jäsenistä ei todellakaan usko, että jumalia olisi olemassa tajunnan ulkopuolella.

"Uskonnollisuus" on yhä useammalle tieteellisen maailmankuvan omaksuneelle ihmiselle ennemmin tietty tapojen ja mentaalisten menetelmien kokonaisuus, johon virittäydytään palvonnallisen asenteen merkeissä uskomatta varsinaisesti mihinkään. Rohkea arvaus voisi jopa olla, että koulutettujen ihmisten keskuudessa ateistit (so. ne, jotka eivät usko yliluonnollisen Jumalan olevan olemassa) ovat enemmistönä.

Villa muistaakin vihjailla, että ateismi on jonkinlainen älymystön muoti-ilmiö, jopa epävirallinen valtionuskonto. "Ateistiystävää tositarkoituksella etsivän kannattaakin hakeutua vaikkapa yliopiston filosofian laitoksen kuppilaan."

Ateistit näyttävätkin olevan Villan mukaan kristitylle mukavia ja haastavia keskustelukumppaneita niin kauan kuin heidän ateisminsa pysyy teoreettisella tasolla eikä johda poliittisiin vaatimuksiin uskontojen nauttiman erityisaseman lopettamiseksi.

Näin voidaan päätellä siitä, että Villa erottaa omaksi karsinakseen "taistelevat ateistit", joiden kanssa keskusteleminen on hänen mukaansa mahdotonta, koska he ovat "kiihkeän epäuskonvarmuuden" vallassa. Nämä fundamentalistiset ateistikiihkoilijat paikantuvat – kuinka ollakaan – vapaa-ajattelijoihin, jotka levittävät "hyökkäävää uskonnonvastaista propagandaa" vaatiessaan, että valtionkirkkojen nykyinen aseellisella väkivaltauhalla ylläpidetty katsomusmonopoli lakkaisi ja että katsomusten markkinat toteutuisivat sen sijaan väkivallattomasti.

Villan mukaan vapaa-ajattelijatoiminta on "pr-työtä kirkon puolesta, sillä porukkaan ei liene monellakaan halua samaistua." Varmastikaan ei, jos asialliset vaatimukset katsomuksien tasa-arvoisesta kohtelusta maalaillaan jonkinlaisen tieteisuskovaisen fundamentalismin ilmentymiksi. Vapaa-ajattelijat ovat yhä ainoana järjestönä Suomessa vaatineet näkyvästi kirkollisten piirien kammoksumaa katsomuksellista tasa-arvoisuutta, ja olkinukke on tehokas tapa hyökätä sellaista vihollista vastaan, jonka julkituomia vaatimuksia on vaikeaa uskottavin argumentein vastustaa.

Huolimatta läpinäkyvästä olkinukkeretoriikasta Villa on kuitenkin antanut vapaa-ajattelijoille tietyn taktisen vihjeen, jossa voi olla ajattelemisen aihetta. *Jos* haluamme, että asialliset vaatimuksemme saavat laajempaa kaikupohjaa, niin silloin meidän on erityisesti aiheellista pitää huoli siitä, ettei tämäntapaiseen julkisuuskuvaan muodostu meidän taholtamme mitään kovin vakuuttavaa aihetta. Vapaa-ajattelijat eivät yksinään voi hallita sitä, miten heidän julkisuuskuvansa muodostuu, mutta he voivat varmasti vaikuttaa siihen – ja tästä näkökulmasta kaikki vihjeet ovat käyttökelpoisia. ●

MITÄ MAAILMANKATSOMUKSET KIELTÄVÄT?

www.adherents.com ilmoittaa suurimpien maailmankatsomusten arvioiduiksi kannattajamääriksi seuraavat:

1. **Kristinusko:** 2 miljardia
2. **Islam:** 1,3 miljardia
3. **Hinduismi:** 900 miljoonaa
4. **Sekulaari/uskonnoton/agnostikko/ateisti:** 850 miljoonaa
5. **Buddhismi:** 360 miljoonaa
6. **Kiinalaiset perinteiset uskonnot:** 225 miljoonaa

Luvuista on turha väitellä, koska täsmällisiä tilastoja ei ole. Arvio uskonnottomien määrästä on noin 14 %, mikä vastaa esimerkiksi Suomen ja Yhdysvaltain todellisia lukuja.

Seuraavassa ei ole tarkoitus tehdä yksityiskohtaisia vertailuja katsomusten välillä eikä edes tarjota sellaiselle aineksia. Kun kristittyjen kymmenen käskyä on uudessa Katekismuksessa suomennettu uudelleen, on kuitenkin aiheellista julkistaa myös muiden katsomusten moraalisia perusperiaatteista. Suomennokset on tehty vapaasti eikä ehdottoman sanatarkasti. Vieraskielisiä sanoja ei ole pyritty kirjoittamaan täsmällisesti.

Juutalaisten ja kristittyjen kymmenen käskyä (oikeastaan kieltoa)

1. Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Sinulla ei saa olla muita jumalia.
2. Älä käytä väärin Herran, Jumalasi nimeä.
3. Pyhitä lepopäivä.
4. Kunnioita isääsi ja äitiäsi.
5. Älä tapa.
6. Älä tee aviorikosta.
7. Älä varasta.
8. Älä lausu väärää todistusta lähimmäisestäsi.
9. Älä tavoittele lähimmäisesi omaisuutta.
10. Älä tavoittele lähimmäisesi puolisoa, työntekijöitä, karjaa äläkä mitään, mikä hänelle kuuluu.

Islamin viisi peruspilaria

1. Uskontunnustus: 'Allah on ainoa jumala ja Muhammed on hänen profeettansa'
2. Rukous viidesti päivässä Mekkaan päin kääntyneenä
3. Paasto kerran vuodessa Ramadan -kuukauden aikana
4. Zakah, eli armonlahja 2,5% netto lahjoitus tuloista köyhille ja tarvitseville
5. Hajj, eli pyhiinvaellus Mekkaan kerran elämässä jos varaa

Hindujen yhteiset moraali-ihanteet

1. Ahimsa (väkivallattomuus)
2. Satya (totuudellisuus)
3. Brahmacharya (tila, joka on lakkaamatonta äärimmäisen totuuden etsimistä)
4. Maitri (ystävyys)
5. Dharma (raaka käännös: velvollisuuden täyttäminen)
6. Karuna (myötätunto)
7. Viirya (rohkeus)
8. Dama (itsehillintä – sekä henkinen että fyysinen)
9. Shaucha (puhtaus – sekä henkinen että fyysinen)

Brihadaaranyaka Upanishad ilmaisee hindujen moraaliset ihanteet kolmella sanalla:

1. Daamyata: itsekontrolli
2. Datta: anteliaisuus
3. Dayadhvamh: myötätunto

Sekulaari/uskonnoton/agnostikko/ateisti: Vapaa-ajattelijain liiton kulttuuriohjelma

Vapaa-ajattelijain liiton kulttuuriohjelmassa todetaan, että suurille universaaleille moraaliohjeille

1. Älä tapa
2. Älä varasta
3. Älä valehtele

antaa yleispätevyyttä se, että ne muodostavat elinehtoja koko inhimilliselle yhteiskunnalle. Ohjelmassa todetaan, että myös suuret moraaliohjeet ovat vain yleisiä periaatteita ja niistä on aina olemassa poikkeuksia. Vapaa-ajattelijain mielestä on aina kysyttävä kenelle tai mitä varten toiminta on hyvää tai pahaa. Vapaa-ajattelijat kannattavat seurausetiikkaa, jonka mukaan teon arvon määräävät teon seuraukset.

Suurista uskonnoista vapaa-ajattelijain ihmiskeskeistä seurausetiikkaa lähinnä lienee buddhalaisuus.

Buddhalaisten kymmenen järkevää käyttäytymissääntöä

1. Pidättäytyminen hengen riistämisestä (tappamisesta)
2. Pidättäytyminen ottamasta mitä ei ole annettu (varastamisesta)
3. Pidättäytyminen laittomasta seksuaalisesta kanssakäymisestä
4. Pidättäytyminen valehtelemisesta
5. Pidättäytyminen juoruamisesta
6. Pidättäytyminen karkeasta ja herjaavasta kielenkäytöstä
7. Pidättäytyminen joutavasta ja pinnallisesta puheesta
8. Pidättäytyminen kateudesta
9. Pidättäytyminen pahantahtoisuudesta
10. Pidättäytyminen virheellisten toiveiden ja pelkojen alaisista katsomuksista

Nämä omistautuneiden buddhalaisten käyttäytymissäännöt ovat tärkeysjärjestyksessä siten, että kolme viimeksi mainittua mielenharjoitusta koskevaa ohjetta ovat ensisijaisia. *Viisi ohjetta* (pancasila), joita useimpien maallikkobuddhalaisten odotetaan noudattavan, ovat:

1. Pidättäytyminen hengen riistämisestä (tappamisesta)
2. Pidättäytyminen ottamasta mitä ei ole annettu (varastamisesta)
3. Pidättäytyminen laittomasta seksuaalisesta kanssakäymisestä
4. Pidättäytyminen valehtelemisesta, panettelusta ja pettämisestä
5. Pidättäytyminen huumaavista aineista

Kiinalaiset perinteiset uskonnot

Kungfutse:

"Älä tee toisille sitä, mitä et toivoisi tehtävän itsellesi" [Keskustelut *XII: 2].*

"Ellei ihminen huolehdi kaukaisista, hän saa surua läheisistä" [Keskustelut *XV:11]*

"Paha on palkittava oikeudella, hyvä hyvällä" [Keskustelut *XIV:36]*

"Ellei Teillä itsellänne, herra, olisi ahneutta, ette saisi kansaa varastamaan vaikka varastamisen palkitsisitte" [Keskustelut *XII:18]*

"Kun hallitset, miksi laisinkaan turvautuisit tappamiseen. Kun tahdot hyvää, kansakin haluaa hyvää. Hallitsijain hyveet ovat kuin tuuli, kansan hyveet kuin ruoho. Kun tuuli puhaltaa, ruoho taipuu" [Keskustelut *XII:19].*

"Harvoin erehtyy teoissaan se, joka pitää itsensä kurissa" [Keskustelut *XV:5]*

"Erehdyksen tekeminen ja sen korjaamatta jättäminen – se vasta on erehdys" [Keskustelut *XV:29]*

"Puheelta vaaditaan, että se selvästi ilmaisee ajatuksen – siinä kaikki" [Keskustelut *XV:40]*

"Ellei puhe ole totta ja luotettavaa, toiminta rehellistä ja kunniallista, niin voisiko sellaisella vaelluksella tulla toimeen edes lähimpien naapurien kanssa?" [Keskustelut *IV:23]*

*"Opiskelu ilman ajattelua on hyödytöntä. Ajattelu ilman opiskelua on vaarallista" [*Keskustelut *II:15]*

Laotse:

"Viisas on tekemisissä ainoastaan sen kanssa, mikä on ennakkoluulotonta" [Tao-Te-King:2].

"Kateus vältetään, kun ei tehdä eroa ihmisten välillä ansion nojalla" [Tao-Te-King:3].

"Varkaus estyy, kun kalleuksiin ei panna arvoa" [Tao-Te-King:2].

"Pysyä lempeänä on olla voittamaton" [Tao-Te-King:52].

"Vaikeus kansan hallitsemisessa johtuu liiallisesta valtiotaidosta" [Tao-Te-King:65].

Helsingin Sanomain Älymystö: pastori Terho Pursiainen

1. Älä pure ruokkivaa kättä
2. Älä kadehdi
3. Älä saalista
4. Älä koske toisen omaan
5. Älä ole loinen
6. Älä juorua
7. Älä saastuta perussuhteita
8. Älä vedä välistä
9. Älä sorra erilaista
10. Älä pane vahinkoa kiertämään

Toimittajan huomautus:

Tämän kirjoittaja julkaisi aikoinaan Vapaa Ajattelijassa sellaisen muunnoksen kymmenestä käskystä, jossa melkein kaikki kiellot oli muutettu kehotuksiksi. Ainoastaan yksi kielto oli jäljellä: Älä edes sotilaspastorin käskystä tapa. Kun nämä käskyt eivät kuitenkaan ole saavuttaneet aikaisemminkaan tiedotusvälineitä, en niitä tässä muilta osin toista. Riittäköön tiedotusvälineille pastori Pursiaisen ohjeet köyhille. ●

Lukijakysymys: Mitkä yllä olevista listoista voitaisiin laittaa kaupungintalon portille katsomusvapautta loukkaamatta? Oikein vastanneiden kesken arvotaan Vapaa-ajattelijain liiton kulttuuriohjelma.

"KENENKÄÄN EI TARVITSE ANTAA MEILLE OPPITUNTEJA SEKULARISMISTA. INTIA OLI SEKULAARI JO ENNEN MUSLIMIEN JA KRISTITTYJEN TULOA."

INTIAN PÄÄMINISTERI ATAL BEHARI VAJPAYEE

SIELUNPAIMEN LAUMANSA ESIMERKKINÄ

Parisuhteeseen rekisteröityjä homoja ei voi papiksi vihkiä, kuten ei myöskään avoliitossa eläviä. Sellaisissa pikkuasioissa kuten kuudennen käskyn (ks. s. 37) rikkomisessa nuhteessa pysyminen koskeekin sitten vain seurakuntalaisia. Tuomiokapituli suojelee käytännössä omiaan pappien väärinkäytöksiin kohdistuvilta valituksilta.

Merimaskun kirkkoherra, rovasti **Matti Huovinen** on seurakunnassaan avoimesti saarnannut naimisissa olevan venäläisnaisen kanssa alkanutta rakkausseikkailuaan Jumalan lahjana. Kirkkoherran veli, Helsingin piispa **Eero Huovinen**, on sattunut kirjoittamaan nykyisen katekismuksen, jossa edelleen jyrkästi tuomitaan kaikki avioliittoja rikkova haureus.

58-vuotias raisiolaismies on ollut naisen kanssa naimisissa seitsemän vuotta. Vaimonsa, joka nyt on 41-vuotias, hän tapasi Suomen ja Venäjän ystävyysseurassa (entinen Suomi-Neuvostoliitto-seura). Vaimo oli kotoisin Komin tasavallasta eikä tällöin vielä osannut sanaakaan suomea. Hän oli aikoinaan kuulunut Komsomoliin, mutta ei ehtinyt liittyä kommunistiseen puolueeseen. Neuvostoliiton romahduksen jälkeisinä vuosina hän oli ottanut ortodoksikasteen, joka oli tuolloin ollut muotia.

Rovastiin pariskunta oli tutustunut vaimon työn kautta. Vaimo oli töissä Turun linnassa laatimassa venäjänkielistä kalusteluetteloa ja oli tällöin joutunut selvittelemään lähialueen kirkkohistoriaa. Ensitapaamisella pappi esitteli kirkkoa, otti valokuvia ja kutsui pariskunnan pappilaan kahveille.

Vähän ajan päästä rovasti, jonka asunto oli pariskunnan kesäasunnon naapurissa, pyysi vaimoa tulkiksi ja kääntämään Merimaskun kirkon historiaa venäjäksi. Mies kehotti ottamaan kunnon korvauksen työstä, "kun se on kirkon rahaa" – mutta toisin kävi. "Pappi maksoi luonnossa senkin." Työasioiden varjolla pappi vieraili usein pariskunnan asunnolla, mutta rahaa ei nähty.

Eipä aikaakaan, kun pappi alkoi saarnata kirkossa, että on kaksitoista vuotta elänyt selibaatissa, mutta nyt rakastunut venäläiseen naiseen. Suhde avioliitossa elävään toisuskoiseen naiseen oli kirkkoherran mukaan "Jumalan lahja" hänelle. Aviomies, joka kirkosta aikoinaan ulosheitettynä kiersi jumalanpalvelukset kaukaa, sai kuulla asiasta vasta sisarensa kautta. Vasta miehen saatua tietää sen, mille koko kirkkoväki jo naureskeli, vaimo pisti vireille avioerohakemuksen.

"Tästä eteenpäin asiat etenivät lumivyöryn lailla", kertoo raisiolaismies. "Avioeron vireillepano, lapsien elatusmaksut, vaimolle uusi asunto jne. Auttajia löytyi. Kotiini ilmestyi venäjänkielinen Raamattu. Minä en suomalaisena olisi pystynyt näin äkkiä hoitamaan omaa elämääni koskettavien muutoksien paperisotaa, mutta vaimoltani se sujui moitteettomasti huonolla kielitaidolla."

Avioliitosta jäivät kuusivuotiaat kaksospojat, jotka tällä hetkellä asuvat äitinsä luona – ja joita mies toivoisi voivansa suojella silkkaan valehteluun pohjautuvalta uskonnolliselta manipulaatiolta. Mies on vaatinut itselleen lasten huoltajuutta ja valitti tuomiokapitulille papin käyttäytymisestä, jotta voisi vaatimuksissaan vedota tuomiokapitulin mahdolliseen langettavaan päätökseen.

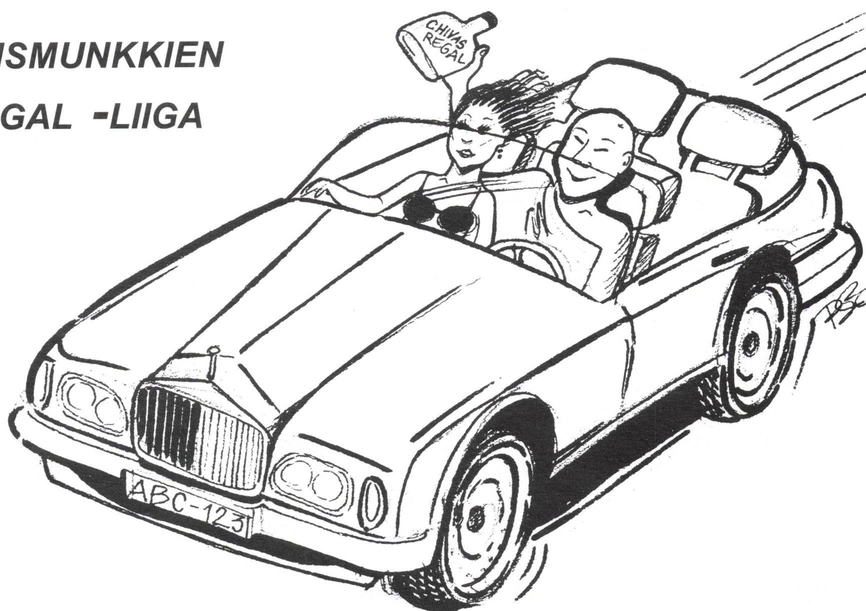
Tuomiokapitulin päätöksen mukaan aviorikos ei ollut ilmeinen, vaikka rovastilla olikin ollut suhde naimisissa olevaan naiseen jo ennen avioeron vireillepanoa. **Papin harrastamana synti ei siis edelleenkään ole syntiä.** Rovastille mahdollisesti langetettava huomautus tahdittoman käytöksen johdosta jätettiin tuomiokapitulin päätöksessä kirkkoherran esimiehen arkkipiispa **Jukka Paarman** henkilökohtaisen harkinnan varaan.

Samoihin aikoihin myös Merimaskun kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Raimo Kronström** oli puolisoineen tehnyt tuomiokapitulille valituksen kirkkoherran toiminnasta. Ongelmana oli ollut mm. se, että pappi ei omatunnonsyistä suostunut vihkimään eronneita uusiin naimisiin. Korkeasti oppineen rovastin kristillinen omatunto koskee ilmeisesti vain tavallisten maallikkoseurakuntalaisten käyttäytymistä.

Rovastin omatunto esti häntä myös kastamasta uutta rakastajatartaan luterilaiseen uskoon, koska tämä oli aiemmin ottanut ortodoksikasteen. Rakastajaksi venakko tosin kirkkoherralle kelpasi, mutta ei lampaaksi hänen laumaansa.

Populistinen kirkkoherra on onnistunut kasvattamaan seurakuntalaisten äänestysintoa. Viime kirkollisvaaleissa merimaskulaisten äänestysprosentti oli viimeksi 90%:n luokkaa, kun se koko maassa oli vajaat 15%.●

Buddhalaismunkkien Chivas Regal -liiga

Piirros: Päivi Vesanto

Teksti: Janne Vainio

Buddhalaisuuden kannattajien arvostelu on yleensä harvinaista ja buddhalaisuutta pidetään jollakin tavalla "parempana" (vähemmän väkivaltaisena, vähemmän käännytysintoisena, vähemmän kaupallistuneena jnpp.) uskontona kuin esimerkiksi kristinuskoa ja islamia. Joskus buddhalaisuutta ei pidetä lainkaan uskontona (Jumalaa ei ole, Buddha on opettaja ja henkinen inspiraationlähde jne.), vaan filosofiana tai elämäntapana. Oli miten oli, buddhalaisuutta voidaan pitää ainakin uskonnonomaisia piirteitä omaavana kulttina, jonka sisäiset valtasuhteet ovat uskontoon verrattavia.

Epäilemättä buddhalaisuus poikkeaa esimerkiksi kristinuskosta tai islamista sikäli, että *kynnyskysymyksenä* ei ole uskominen tiettyihin yliluonnollisia olentoja koskeviin väittämiin, vaan pikemminkin tietty kultille tunnusomainen asennoituminen Buddhaan henkisenä opetuksen ja inspiraation lähteenä. Tämä ei kuitenkaan estä löytämästä buddhalaisuudesta samankaltaisia kaitselmuksellisen vallankäytön ja siihen liittyvän tekopyhyyden piirteitä, jotka ovat tunnusomaisia myös kristinuskolle.

Björn Ådahl kirjoittaa Turun Sanomissa 6.1.2002, miten "buddhalaismunkkien rötökset kuohuttavat Thaimaassa." Viime aikoina monet ryöstöihin, huumerikoksiin, korruptioon, raiskauksiin ja jopa murhiin liittyneet skandaalit ovat rokottaneet munkkien mainetta. Nähtävästi on uutta, että tiedotusvälineet ovat alkaneet kertoa tällaisista asioista yleisölle.

Em. jutussa kerrotaan tunnetun luostarin apotista, jonka poliisi pidätti. Everstin univormussa (lahjoitus upseereilta) esiintynyt apotti vastusti väkivaltaisesti poliiseja. Apotti kutsui säännöllisesti ilotyttöjä kotiinsa ja kittasi kovasti viskiä. Viskistä pitäviä apotteja kutsutaankin Chivas Regal -liigaksi. Apotti myös kavalsi luostarille annettuja lahjoituksia. Eräs toinen apotti oli poikennut spiritualismin tieltä kunnon tavaramaterialistiksi hankkimalla itselleen 20 eurooppalaista loistoautoa.

Buddhalaismunkkeja on tuomittu myös törkeistä väkivaltarikoksista kuten raiskauksista ja murhista. Jutussa mainitaan nuoren englantilaisen matkailijan murha.

Valtionuskonto korruptoi

Munkkeja on Thaimaassa jopa 400 000. Olisihan kai tilastollinen mahdottomuus, ettei rikollisiakin olisi joukossa - mutta oleellista on munkiston pyhänä pidetty virallinen erityisasema, joka voi mahdollistaa rikollisuuden katsomisen läpi sormien.

Entisen Tiibetin tavoin Thaimaa on siitä poikkeuksellinen valtio, että buddhalaisuus on täällä valtionuskonto ja luostarilaitoksella on virallinen erityisasema. Munkeilla on kir-

joittamattoman lain mukaan eräänlainen diplomaattinen suoja, joka estää vangitsemasta heitä, jollei heitä ensin eroteta luostariyhteisöstä. Munkkia herjannut henkilö voidaan tuomita jopa vankilaan. On myös asevelvollisuuteen verrattavana mieskuntoisuuden mittana, että jokainen thaimies on munkkina väliaikaisesti.

Thaimaalaisista 95 prosenttia mieltää olevansa jossain määrin buddhalaisia. Maallikoilla ei ole varsinaista yhdyskunnan jäsenyyttä, vaan buddhalaisuutena pidetään Buddhan opetuksiin turvautumisen tuomista julki luostariyhteisölle.

Toisinaan buddhalaiset ovat arvostelleet mm. Thaimaan ja Tiibetin buddhalaisuuden valtionuskontoasemaa vedoten siihen, että historiallisesti buddhalaisuudessa on esitetty yhteiskuntasopimusidean mukainen käsitys sekulaarista valtiosta ja siviiliyhteiskunnasta - ja tällä perusteella kiistetty muun muassa hindulaisen kastijärjestelmän oikeutus. Munkit on kuitenkin kultinomaisesti ymmärretty vaatimattomien elämäntapojen ja pyyttettömyyden kannattajiksi ja esikuviksi.

TOTUUSPOLIITTINEN HIERARKIA

Lahjoitusten tekeminen munkeille ja luostareille on tärkeää, koska thaimaalaiset arvelevat sen hyödyttävän heitä tulevassa elämässä. Vaikka buddhalaisiin opetuksiin teoriassa kuuluukin, että kenenkään ei pitäisi toivoa jatkavansa elämää kuoleman jälkeen, niin käytännössä tämä ei ajatuksena viehätä moniakaan herkkäuskoisia maallikkoja, jotka odottavat vain parempaa jälleensyntymää.

Kristinuskossa totuuspoliittinen valtahierarkia ei ole niin korostunut, sillä ollakseen kristitty jopa paavin on ainakin teoriassa esiinnyttävä vähintään yhtä herkkäuskoisena kuin muut uskovat (ja herkkäuskoisuus nähdään hyveenä). Buddhalaisuudessa sen sijaan kaikki ohjeet vaikkapa siitä, miten ja mitä pitäisi uskoa, esitetään kaksiportaisen mallin mukaan: "tavallisille" uskoville ja omistautuneelle eliitille.

Tällä tavoin buddhalaisuus voi samanaikaisesti esiintyä tieteellisen maailmankatsomuksen kannalta toisinaan miltei salonkikelpoisena elämänkatsomuksena - *ja* toimia surutta sellaisena järjestelmänä, jossa monien ihmisten herkkäuskoisuutta käytetään funktionaalisesti hyväksi. Tietylle verraten pienelle osalle buddhalaisuuden harjoittajista buddhalaisuus jopa kaikkine uskonnollisine rituaaleineen on perinteisestikin voinut hyväksytysti näyttäytyä joukkona rituaalisia mielenmuokkausmenetelmiä, joiden 'takana' ei välttämättä tarvitse ajatella olevan mitään olemassaolevaa - jopa niin, että kaikki spekulaatiot tulevista ja menneistä elämistä ja monista erilaisista maailmoista voidaan käsittää menetelmällisenä kuvitteluna.

Näiden seikkojen ymmärtäminen saattaa olla oleellista sen pohtimisessa, miksi buddhalaisuuden kaltainen oppi saa nykyisin yhä enemmän suosiota myös "maallistuneissa" länsimaissa kristinuskon menettäessä vähin äänin vaikutusvaltaansa. Kriittinen näkökulma buddhalaisuuteen edellyttää myös sen ymmärtämistä, että uskonnollinen (tai sitä muistuttavaan kulttiin pohjautuva) valta ei välttämättä edellytä, että maailmankatsomuksessa vaadittaisiin avoimesti sellaista "uskomista" perustelemattomiin väitteisiin, jonka voimme helposti tunnistaa kristinukson ja islamin kaltaisista opeista.

KULTTI VAI USKONTO?

Kuten totesimme, kysymys buddhalaisuuden statuksesta "uskontona" on usein asetettu kiistanalaiseksi. Buddhalaisuutta voitaisiin tällöinkin pitää eräänlaisena maailmankatsomuksellisesti ateistisena kulttina, jossa on uskonnonomaisia aineksia (kulttihahmojen harrasta rituaalista palvontaa valaistumisen ruumiillistumina sekä usein myös oletuksia sellaisista yliluonnollisista tapahtumista, jotka eivät ole luojajumalan aiheuttamia). Antiikin historiassa esimerkiksi epikurolaisuutta voitaisiin luonnehtia **uskonnonomaiseksi kultiksi**; kyse ei ollut puhtaasti filosofisesta katsomuksesta, vaan kulttihahmon palvomisesta pyhänä innoittajana totuuden löytämiseen.

Buddhalaisuudesta näemme elävillä tavoilla, miten "ateistisen kultin" ja uskonnon välinen raja voi pohjimmiltaan olla kuin veteen piirretty viiva. Maolaisuuden tai leninismin tavoin kultti voi olla nimellisesti jopa puhtaasti sekulaari (jota buddhalaisuus ei sentään juuri koskaan väitä olevansa), mutta sen koossapysyminen kulttina ei silti yleensä ole mahdollista ilman että käytetään hyväksi myös sellaista irrationalismia, johon ei välttämättä suoraan kehoteta, mutta johon kultin jäsenellä on taipumusta tulla vietellyksi.●

Poliisi jumalanpilkkaajan jäljillä

Äskettäin pidettiin kaikessa hiljaisuudessa jumalanpilkkaoikeudenkäynti. Syyte luettiin sellaisen rikoslainkohdan perusteella, jonka säilyttämistä puolusteltiin taannoin sillä, ettei pykälää ollut tarkoituskaan käyttää. Lehdistön mielenkiinto tapaukseen oli vaisua, koska poliisi oli onnistunut lavastamaan syytetyn Saatanan palvojaksi. Tällä tavoin tapauksesta onnistuttiin tekemään noitaoikeudenti, jossa valtio kävi oikeutta Saatanan valtapiiriä vastaan.

Turun Sanomat kirjoittaa 10.3.2002 päivätyssä uutisessaan, että Turun käräjäoikeus tuomitsi erään nuoren turkulaismiehen maksamaan 50 kuuden euron suuruista päiväsakkoa kristinuskoa halventavan aineiston levittämisestä kotisivuillaan.

"Vuonna 1980 syntynyt työtön mies oli avannut internetiin sivut, joilla neuvottiin muun muassa valmistamaan polttopulloja ja sytyttämään niillä kirkkoja tuleen. Siivotonta kieltä sivuillaan käyttänyt mies myös kehotti kaatamaan hautakiviä sekä sanoi Saatanan hallitsevan maailmaa."

Syytetty oli tarkistuttanut sivujensa sisällön palvelimen ylläpitäjällä, joka oli hänen mukaansa antanut luvan sen julkaisemiseen. Tutkinnan yhteydessä tehdyssä kotietsinnässä häneltä oli takavarikoitu neljä tietokoneen kovalevyä. Lisäksi hänet oli velvoitettu poistamaan rikokseen liittyvä aineisto sivuiltaan.

Palvelinta ylläpitäneen K & T Neutech Oy:n hallituksen jäsen **Petri Suvila** vakuutti Turun Sanomille, että myös loppuosa miehen sivustosta suljetaan "tarkistusta varten."

Oikeustapaus on historiallinen, koska se kuuluu ensimmäisiin käräjille saakka vietyihin "uskonrauhan rikkomista" koskeneisiin tapauksiin. Rikosnimike oli vielä joitakin vuosia sitten "jumalanpilkka", josta muun muassa kirjailija **Hannu Salama** sai 1964 ehdollisen vankeustuomion.

Poliisin tarkoituksena ei kuitenkaan ilmeisesti ollut saada syytettyä kiinni jumalanpilkasta, vaan kyseessä oli eräänlainen työtapaturma, jossa kuollut kirjain heräsi hetkeksi eloon. Tällä kertaa yksityishenkilölle tehtiin kotitarkastus sillä perusteella, että hänen kotisivuillaan oli kirkonvastaista väkivaltaviihdettä. Koska poliisi ei kuitenkaan löytänyt väkivaltakuvauksista mitään laitonta, päätettiin jälkeenpäin tekaista syyte jumalanpilkasta, jotta poliisin toiminnan laillisuus ei jäisi kyseenalaiseksi.

"Saatananpalvoja" tuomiolla

15.3.2002 päivätyssä kirjoituksessaan syytetty selostaa itse oman versionsa tapauksen kulusta. Kyse oli hänen mielestään siitä taiteilijanvapaudesta, joka viimeksi joutui Jumalan tahdon kanssa oikeudelliseen ristiriitaan kirjailija Hannu Salaman noitaoikeudenkäynnissä. "Verbaalinen osaamiseni on noteerattu useilla tahoilla, ja en osaa nähdä mitään suurta pahaa siinä, että lähden koettelemaan sen rajoja."

10. joulukuuta, noin kello 14:00 poliisi yllättäen soitti ovikelloa kieltäytyen selittämästä asiaa sen enempää. Vastauksena syytetty sai kuulla vain että oli "turha esittää mitään tiedotonta." Poliisi olisi halunnut viedä kaikki tietokonelaitteet mukanaan, mutta syytetyn ehdotuksesta hänen koneistaan päätettiin sen sijaan ottaa kovalevyt irti.

Terrorismintorjuntaan valmistautuminen on ilmeisesti ollut poliisille hieman turhauttavaa, koska kelpo lainvartijamme ei aina malta odottaa päästä näyttämään tälläkin alalla kyntensä. Tällä kertaa konstaapeli havaitsi hyllyn päällä purkillisen airsoft-aseen kuulia, ja "hienolla poliisin järjellä tästä purkista saadaan toki helposti muovattua ehta sirpalepommi." Pommienteko-ohjeet, jotka syytetyllä poliisin päätelmien mukaan varmasti oli jossain, jäivät kuitenkin jostain merkillisestä syystä löytymättä.

Poliisiasemalla syytetyn ilmoitettiin suoraan olevan saatananpalvoja, vaikkei mikään aiemmassa keskustelussa ollut viitannut tähän suuntaan. Perusteluksi esitettiin

se, että syytetyn – joka kiisti palvovansa yhtään mitään – paidassa oli saatananpalvontatunnuksia. Tosiasiassa kyseessä oli **Darkthrone**-yhtyeen *A Blaze in the Northern Sky* –paita, jossa bändin logo sisältää pienen pentragrammin. Kun poliisi ei keksinyt lisää järkevää kysyttävää, syytetty vietiin putkaan.

Jonkin ajan kuluttua syytettyä tuli noutamaan väkivaltaosaston konstaapeli, joka hetken kuulusteltuaan tuli siihen tulokseen, ettei ole varma, onko tapauksessa mitään rikollista. "Kotietsinnän, takavarikon ja putkassa vietetyn yön jälkeen tämänlainen tieto jättää hieman sanattomaksi."

19. helmikuuta syytetty sai puhelimitse tiedon, että hänelle oli haaste varattuna käräjäoikeuden tiloissa. Yllättäen haasteen aihe olikin muuttunut siitä, mitä epäiltiin; kysymyksessä oli uskonrauhan rikkominen. Lisäksi asian käsittely oli sen vähäpätöisyyteen nähden "hypännyt käsittelyn ajankohdassa parin vuoden jonon ohi."

8. maaliskuuta pidettiin vartin pituinen näytösoikeudenkäynti, joka muistutti keskiajan noitaoikeudenkäyntejä. Syytetylle ei jätetty juuri aikaa puolustuspuheisiin. Syyttäjä oli poiminut syytetyn kotisivuilta kaikki mahdolliset **Saatanaa** käsittelevät seikat voidakseen vakuuttaa yleisön (paikallahan oli myös lehdistöä) siitä, että vastassa todellakin oli *saatananpalvoja* – pelätyn noitakultin edustaja, jolle oikeastaan kuuluisi jokin aivan muunlainen tuomio kuin oikeuden viimein langettama 300 euron sakko.

Tuomio kirkon kritiikistä?

Mielenkiintoista on, että sikäli kuin sivustojen sisältö oli muuta kuin harmitonta pilaa, hyökkäys kohdistui kirkon asemaan. "Ainoa aiheisto joka sivuilla oli muuta kuin keksittyä, oli päällisin puolin sanoiksi tiivistetyt mielipiteeni kirkosta ja sen historiasta."

" Pakostakin tulee ajatelleeksi, että olikohan koko syyte jokseenkin tekemällä tehty peittelemään poliisien törkeää virhettä. Muutenhan heillä olisi ollut käsissään vain aiheettomat ja rankasti ylimitoitetut pakkotoimet. Tuskin nyt kuitenkaan lähdetään soveltamaan ikiwanhaa pykälää, jos juttuun

poliisin huutava resurssipula

ei liity jotain muutakin." Onko siis kirkon valta-aseman suojeleminen arvostelulta se, mikä tosiasiassa on "uskonrauhan rikkomista" koskevien rikoslainkohtien takana?

"Noitarovioiden, ristiretkien ja inkvisition jälkeen voisi hieman miettiä, onko kyseisen instituution olemassaolo enää mitenkään järkevää, jos se sitä koskaan olikaan. Nykyajan kirkko kun on siirtynyt poltto– sekä kidutusmurhista ja hengellisyydestä bisnekseen ja oikeusmurhiin. Naistenhan käsketään raamatussa olla kuuliaisia alamaisia miehilleen, mutta nykyaikana kirkko on niin suuri bisnes, että myös naiset piti päästää papeiksi, ettei vain piispojen palkat putoaisi. Ei se herra kuitenkaan näytä pitävän omistaan huolta, jos papistolle pitää palkka maksaa ja asentaa kirkkoihin ukkosenjohtimet."

Virkavallan kasvojenkohotusta?

Jollei tällaiseen modernisoituun noitavainoon ole edellä esitetyn hypoteesin mukaisesti selkeää poliittista tarkoituksenmukai-

suussyytä, niin silloin virkavallan epäpätevyys ja poliisin resurssien järjetön tuhlaaminen käy ilmi niin selkeästi, että vaatimuksia määrärahojen lisäämisestä voi suoralta kädeltä pitää vaatimuksina heittää verorahoja kaivoon. Suuri osa resursseista näyttää menevän vallan kasvojen kiillottamiseen hallittujen silmissä.

Tässä tapauksessa poliisi suoritti perättömän ilmiannon perusteella vahvasti ylimitoitetut pakkotoimet sen kummemmin asiaa miettimättä. Alkuperäinen rikosnimike oli "väkivaltakuvauksen levittäminen", joka ilmeisesti tässä mielentilojen psyykkiseen turvasäilömiseen pohjautuvassa sekulaaripaternalismissa luokittuu jumalanpilkkaakin pahemmaksi synniksi.

Poliisin epäpätevyys kuvastui erinäisissä yhteyksissä varsin selkeästi. Tietokonerikoksiin erikoistunut "teknikko" ei syytetyn mukaan erottanut edes Pleikkaria ja Super Nintendoa toisistaan.

Vaikka kyseinen domain sisälsi useampia erilaisia pelleilysivustoja, tämä ei kuitenkaan heikentänyt konstaapelien virkaintoisuutta. "Poliisi myönsi, ettei ole varma onko asiassa edes rikosta. Tämä ei kuitenkaan heitä estänyt suorittamasta pidätystä, takavarikkoa ja kotietsintää."

Tajuttuaan harrastaneensa puhdasta hallintoalamaisiin kohdistettua simputusta poliisi ilmeisesti pyysi syyttäjää tekemällä tekemään asiasta jonkinlaisen syytteen, jotta ei menettäisi kasvojaan. Syyte nostettiin lopulta "uskonrauhan rikkomisesta", eli kansanomaisesti jumalanpilkasta.

Jumalanpilkkapykälää on sovellettu viimeksi vuonna 1964, ja se on peräisin vuodelta 1889. Kyseinen lakipykälä oli jo vähällä (ainakin nyt sovelletussa muodossaan) jäädä laista pois, mutta esim. juutalaiset ja kristityt ajoivat sen läpi. Ennakkotapauksen puuttuessa asiasta olisi voinut valittaa korkeimpaan oikeuteen asti, ja sieltä yhä EU:n ihmisoikeustuomioistuimeen saakka, jossa ilmaisuvapaus menee aina uskonvapauden edelle.

Jotta syytetyllä olisi ollut mahdollisimman vähän aikaa valmistautua oikeuskäsittelyyn, se tapahtui lain määräämien minimirajojen puitteissa, eli noin kahden viikon kuluttua tiedoksiannosta. Tämä seikka tukee syytetyn mielestä teoriaa poliisin virheiden peittelystä.

Oikeudessa johtava kihlakunnansyyttäjä ilmoitti, että väkivaltakuvauksen levittämistä koskeva pykälä ei sivujen sisällössä täyty. Asian käsittelyyn oli varattu aikaa peräti 15 minuuttia, jonka aikana syytetty sai vain muutaman lyhyen puheenvuoron. Syytetyn mielestä "niin oikeus, kuin myös aiemmin poliisikin oli jo päättänyt jutun valmiiksi."

Samassa Turun Sanomien numerossa, jossa tapauksesta kerrottiin, selitettiin myös poliisin huutavaa resurssipulaa, jonka takia erilaiset murrot ja autovarkaudet jäävät täysin tutkimatta.

"Tästä tapauksesta tulee väkisinkin mieleen muinaisen Gestapon toimet, joihin ei mitään järkeviä syitä vaadittu." Lainkuuliaisen ja rehdin nuorukaisen näkökulmasta on vaikea kuvitella, miten tämä kaikki on omiaan edistämään yleistä lainkuuliaisuutta. "Ehdin jo kuvitella maamme olevan jossain määrin edistyksellinen, mutta tässä sitä sitten ollaan. Sananvapautta ei ole olemassa." ●

PIIRROS: PÄIVI VESANTO

TEKSTI: JANNE VAINIO

Sota ja uskonto

Hannu Virtanen

Vapaa-ajattelijan viime numerossa oli ensimmäinen osa kirjoitussarjastani, joka koskee uskontojen merkitystä sodankäynnin oikeuttajana. Ensimmäinen osa koski kristinuskoa, myöhemmin tarkastelemme islamia, Sri Lankan buddhalaisuutta, Pohjois-Irlantia sekä Israelia ja Lähi-idän tilannetta. Ennen seuraavaa osaa on kuitenkin syytä tarkastella hieman aiheeseen liittyviä käsitteistöä.

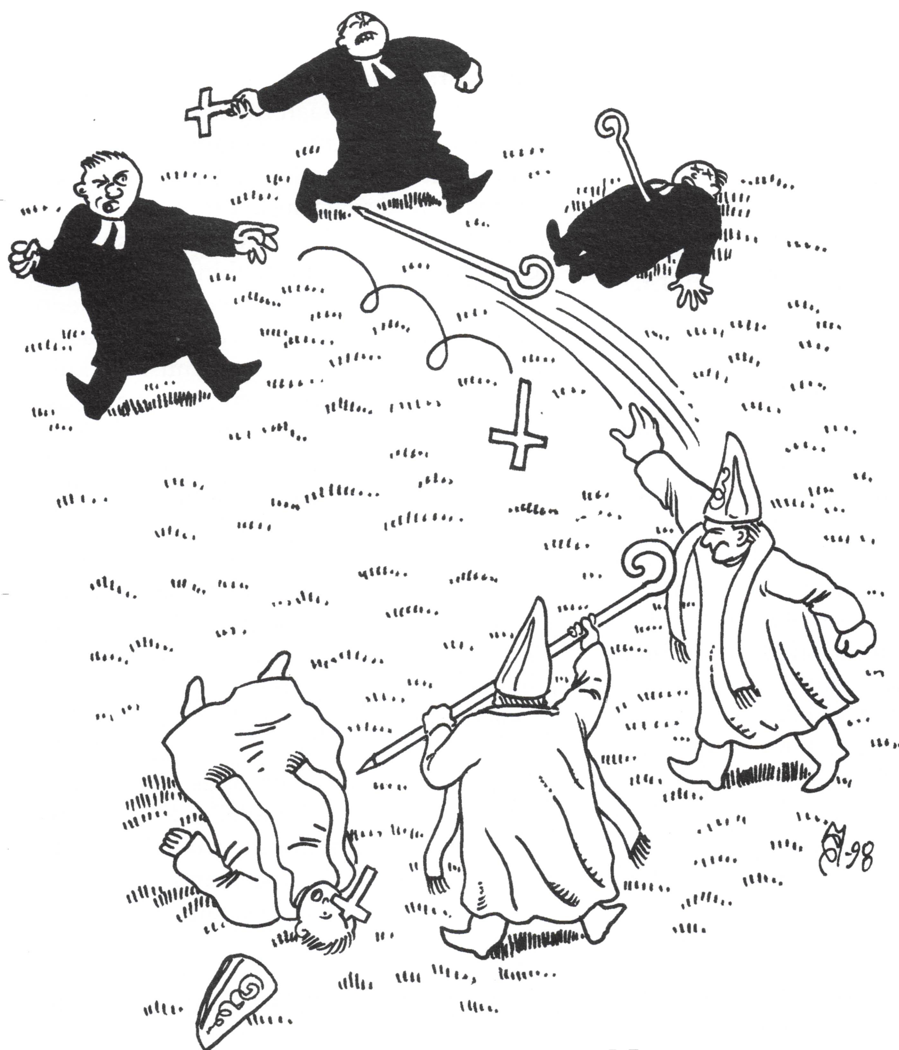
Mistä sodat johtuvat? Tähän kysymykseen tuntuu kaikilla olevan vastaus. Tai ainakin kaikki tietävät mistä ne eivät johdu. Esimerkiksi uskonto sodan syynä on vain tekosyy, sanovat monet. Varsinainen syy on asetehtailijoiden salaliitto, taloudelliset syyt jne., sanovat he. On kuitenkin täysin mahdotonta tietää mikä on jonkin yksittäisen ihmisen sodankäynnin motiivi. Samassa sodassa joku voi sotia puhtaasti uskonnollisin perustein, toiselle uskonto onkin vain tekosyy. Siksi kysymykseen mistä sodat johtuvat, kirjoitussarjani ei vastaa. Tarkoitus onkin tarkastella lähinnä sotien ja uskontojen välisiä suhteita. Huolimatta siitä että tietyn uskonnolla perustellun sodan tai konfliktin varsinaiset syyt saattavat olla toisaalla, ei myöskään uskonnon merkitystä sovi vähätellä. Kysymys on usein yhtä vaikea kuin kumpi oli ensin, muna vai kana. Tieteessä jonkin ilmiön esiintymistä kuvaava käsitepari tunnetaan nimellä 'riittävät ja välttämättömät ehdot'. Esimerkiksi uskonsodan selittäjänä uskonto ei ehkä ole riittävä tekijä - syyt voivat olla esim. taloudellisia - mutta se on kuitenkin sen välttämätön ehto: jos kahden ryhmän konfliktiin ei liity uskontoa, ei voida myöskään puhua uskonsodasta.

Myytti ja riitti

Ensimmäinen mikä uskonsodista puhuttaessa pitää määritellä on tietysti uskonnon käsite. Se ei olekaan aivan helppo asia. Uskontotieteilijät ovat kuitenkin yleisesti sitä mieltä, että ilmiöön jota voidda kutsua uskonnoksi tulee liittyä usko yliluonnollisten olentojen olemassaoloon. Toiseksi uskontoon katsotaan kuuluvan ainakin kaksi tasoa: nimittäin emotionaalinen - uskonnollisiin kokemuksiin liittyvät tunteet - että kognitiivinen - tietoon ja järkeen - liittyvä taso.

Kognitiivisen tason tärkein käsite on myytti. Myytin käsite kuuluu niihin sanoihin, joilla on useita eri merkityksiä. Arkikielessä sillä tarkoitetaan epätotea, harhaoppia tai perustelematonta uskomusta. Kulttuurien tutkimuksessa sillä kuitenkin tarkoitetaan aivan muuta: Myytti on kertomus maailman tai jonkin yksittäisen instituution luomisesta ja alkuaikojen pyhistä tapahtumista. Se on selitys siitä miten maailma, ihmiset, eläimet, uskonto tai jokin siihen liittyvä instituutio, esim. pyhä ehtoollinen, sai alkunsa esimerkiksi jumalten, profeettojen jne. tekojen seurauksena. Samalla myytti on myös esikuva ja malli säännöille, joita ihmisten yhä tulee noudattaa, ja myyttien henkilöiden käyttäytyminen esikuva hyvälle uskovalle. Mm. Raamattu on kristittyjen myyttikokoelma.

Myytti on aina kannattajalleen tosi. Myytti voi myös olla historiallisesti lähes tosi. Esimerkiksi Islamin myyttiä Muhammedista eivät historioitsijat ole paljoakaan asettaneet kyseenalaiseksi. Ainoa merkittävä erimielisyyden aihe kuuluu: mistä Muhammedin ilmestykset tulivat - Jumalalta, keksikö hän ne itse vai tulivatko ne hänen alitajunnastaan. Myös siitä että Jeesus oli historiallinen henkilö ollaan lähes yksimielisiä. Sen sijaan hänen tekemisistään vallitsee jo huomattava erimielisyys.

PIIRROS: P.A. MANNINEN

KANSALAISUSKONTO

Uskontoon liittyy olennaisena osana myös erilaiset rituaalit. Monilla kansoilla itse sodankäynti on usein ollut rituaalinen tapahtuma, joka on perusteltu jollakin yliluonnollisella tekijällä. Esimerkiksi Etelä-Amerikan jivarot harrastivat päänahan metsästystä. Kuivatusta päänahasta tehtiin sitten fetissi joka edisti puutarhan kasvua ja karjan menestystä.

Ns. korkeauskontoja tunnustavien maiden kohdalla sota ei yleensä ole ollut varsinainen rituaalinen tapahtuma, mutta silti myytteihin – sekä uskonnollisiin että maallisiin - viittaavat rituaalit liittyvät vahvasti myös niiden sodankäyntiin. Tästä voi mainita esimerkkeinä erilaiset paraatit marssilauluineen.

Toisaalta sodankäynnistä puhuttaessa ei tule unohtaa kansalaisuskonnon käsitettä. Kansalaisuskonto koskee jonkin yksittäisen valtion harjoittamia seremonioita. Siihen liittyy myös myytti - selitys siitä miten valtio on saanut alkunsa. Samalla perustellaan valtion olemassa olevat valtarakenteet. Neuvostoliitto oli tyyppiesimerkki valtiosta, jonka mytologia eli vahvasti sen jokapäiväisessä elämässä. Erityisesti vallankäyttö perusteltiin myytillä - kertomuksella siitä miten profeetta Marxin ennustukset kävivät toteen ja syntyi vallankumous, jossa proletariaatti - siis kommunistinen puolue - otti vallan käsiinsä. Neuvostomytologiaan liittyi myös messias, Lenin, jonka johdolla muu-

"MYYTIN TARVE SEN PERINTEISESSÄ USKONNOLLISESSA MERKITYKSESSÄ TUNTUU NIIN SYVÄSTI JUURTUNEEN IHMISEN PSYYKEEN ETTEI EDES KORKEIMMAN SIVISTYKSEN OMAAVA KANSANOSA PYSTY USEIN EROTTAMAAN TOSIASIAVÄITTÄMIÄ ARVOVÄITTÄMISTÄ."

tos tapahtui. Leninistä tulikin kuolemansa jälkeen tärkeä palvonnan ja pyhiinvaelluksen kohde, hänen palsamoidun ruumiinsa luona mm. vastanaineet kävivät vierailemassa. Leninin merkitys oli niin valtava ettei hänen ruumistaan ole vieläkään uskallettu siirtää pois Kremlistä ja haudata.

Periaatteessa Neuvostoliiton kansalaisuskonto ei ollut uskonto sikäli että siihen ei liittynyt uskoa yliluonnollisiin olentoihin. Toisaalta Marxin dialektiikka ja maailmanselitys siitä miten yhteiskunnat automaattisesti kehittyvät tiettyjen lakien mukaan läheni huomattavasti varsinaisten uskontojen maailmanselitystä. Raja varsinaisen uskonnon ja kansalaisuskonnon välillä on siis hyvin häilyvä.

Useimmiten uskonto on ikään kuin ulkopuolisena voimana vahvistanut kansalaisuskonnon oikeellisuuden. Hyvin yleinen käsitys kristittyjen valtioiden keskuudessa on ollut se, että juuri he ovat Raamatun Jumalan valittu kansa. Näin uskoivat mm. amerikkalaiset länttä valloittaessaan.

Myös Suomessa on jo Ruotsin vallan loppumisen ajoista lähtien pyritty luomaan kansallista identiteettiä eri myyttien avulla ja myöhemmin niistä tuli myös kansalaisuskontomme ainesosia. Ensimmäinen suomalaisen identiteetin muotoilija oli J.L. Runeberg, joka loi kuvan yksinkertaisesta mutta rehellisestä kansasta. Tämä kansa oli myös sodassa urhoollinen kuten Vänrikki Stoolin tarinat osoittavat. Porilaisten marssissa kerrotaan miten Suomi on yhä voimissaan vaikka monissa taistoissa on verta vuotanut. Porilaisten marssi kuuluu yhä kiinteästi valtiollisiin seremonioihin kuten tasavallan presidentin saapumiseen eri tilaisuuksiin. Sitä soitetaan myös kun joku suomalainen on voittanut olympialaisissa. Urheilu ja sota ovatkin kiinteästi liittyneet useiden maiden kansalaisuskontoon.

Itsenäistyneen Suomen kansalaisuskonnon perustaksi tuli kuitenkin jo edellisellä vuosisadalla kansallisen herätysliikkeen moottorina toiminut Kalevala. Vuosisadan alusta alkaen niin kuvataiteet, musiikki kuin armeijakin ammensivat sen mytologiaa samalla vahvistaen sitä. Typpiesimerkkinä voisi mainita Jääkärien marssin, josta tuli valkoisen Suomen tunnuslaulu: "Syvä iskumme on, viha voittamaton" ja "me käymme kostona Kullervon", kuuluvien sanojen tahdissa marssivat sotilaat vapaussotaansa. Venäjästä tuli nyt perivihollinen ja vanha vainooja. Kalevala oli myös Akateemisen karjalaseuran pyhä kirja.

Vaikka itsenäisyyttä on kestänyt jo lähes sata vuotta ja Kalevalan synnystä lähes kaksi sataa vuotta on kyseinen opus yhä pyhä ja kaiken arvostelun yläpuolella. Esimerkiksi sitä tosiasiaa että Kalevala-nimistä eeposta ei koskaan ollut olemassa vaan se on Lönnrotin luomus, ei yhä vieläkään sovi ääneen sanoa.

Kansallinen mytologia ja marssilaulut eivät sinänsä ole mikään suomalainen yhdistelmä; veri lentää ja päät putoilevat muittenkin kansojen lauluperinteessä.

Myytti määriteltiin edellä siis selitykseksi jollekin ilmiölle tai instituutiolle. Myytin tarve on aikanaan ollut ihmiselle ymmärrettävä ja jopa välttämätön; jotenkin maailmaa on tarvinnut selittää. Tieteiden kehittyminen on sittemmin korvannut ainakin uskonnolliset maailmansyntymyytit.

Myytin selitysfunktion on siis korvannut tiede. Mutta onko samalla myytin toinen funktio eli malli ja esimerkki ihmisen käyttäytymiselle kadonnut? Näin ei tunnu käyneen, tiedettä käytetään myös perustelemaan mitä erilaisimpia sosiaalisia ja kulttuuri-instituutioita. Myytin tarve - siis sen perinteisessä uskonnollisessa merkitykses-

Sota amalekilaisia vastaan

1 Samuel sanoi Saulille: "Herra lähetti
minut voitelemaan sinut kansansa Israelin
kuninkaaksi. Kuule siis, mitä Herra käskee.
2 Näin on Herra Sebaot puhunut: 'Olen päät-
tänyt rangaista amalekilaisia, koska he aset-
tuivat israelilaisten tielle, kun nämä tulivat
Egyptistä. *3* Mene siis nyt ja kukista amale-
kilaiset. Julista heidät ja heidän omaisuuten-
sa Herralle kuuluvaksi uhriksi. Älä sääli hei-
tä vaan tapa kaikki, miehet ja naiset, lapset
ja imeväiset, härät ja lampaat, kamelit ja
aasit.'"
4 Saul kutsui kokoon sotaväen ja tarkasti
sen Telaimissa. Väkeä oli kaksisataatuhatta
jalkamiestä sekä lisäksi kymmenentuhatta
miestä Juudasta. *5* Saul tuli amalekilaisten
kaupungin tienoille ja asettui väijyksiin kui-
villaan olevaan joenuomaan. *6* Keniläisille
Saul lähetti viestin: "Luopukaa amalekilai-
sista ja siirtykää muualle, etten joutuisi tu-
hoamaan teitä yhdessä amalekilaisten kans-
sa. Tehän osoititte ystävyyttä israelilaisille,
kun he tulivat Egyptistä." Ja keniläiset siir-
tyivät pois amalekilaisten joukosta. *7* Sitten
Saul löi amalekilaiset koko alueella Havilas-
ta aina Suriin, Egyptin rajoille asti. *8* Hän
otti elävänä vangiksi Amalekin kuninkaan
Agagin, mutta kaikki muut hän julisti Her-
ralle kuuluvaksi uhriksi ja hakkasi miekalla
maahan. *9* Paitsi Agagia Saul ja hänen mie-
hensä säästivät myös parhaat lampaat ja
vuohet, härät ja lehmät, vohlat ja karitsat ja
kaiken muun arvokkaan omaisuuden. Niitä
he eivät halunneet tuhota, mutta kaiken ar-
vottoman ja turhan he hävittivät.

Herra hylkää Saulin

10 Silloin Samuelille tuli tämä Herran
sana: *11* "Minä kadun, että tein Saulista ku-
ninkaan, sillä hän on luopunut minusta eikä
ole täyttänyt käskyäni." Samuel kauhistui
ja huusi Herraa avuksi koko yön. *12* Seuraa-
vana aamuna Samuel meni tapaamaan Sau-
lia, mutta hänelle kerrottiin: "Saul lähti Kar-
meliin pystyttämään muistokiveä voitton-
sa kunniaksi. Sieltä hän on mennyt edelleen
Gilgaliin."
13 Samuel meni Gilgaliin Saulin luo, ja
Saul tervehti häntä sanoen: "Herra siunat-
koon sinua! Olen täyttänyt Herran käskyn."
14 Mutta Samuel sanoi: "Mitä tämä lampai-
den määkinä sitten on? Entä lehmien ammu-
minen, joka tuolta kuuluu?" *15* Saul vastasi:
"Ne on otettu amalekilaisilta. Miehet säästi-
vät parhaat lampaat, sonnit ja lehmät uh-
riksi Herralle, sinun Jumalallesi. Kaiken
muun olemme tuhonneet." *16* Samuel sanoi
Saulille: "Ole vaiti! Minä kerron sinulle, mitä
Herra puhui minulle viime yönä." Saul sa-
noi: "Kerro!" *17* Samuel sanoi: "Vaikka olit
omasta mielestäsi mitätön, Herra voiteli si-
nut Israelin kuninkaaksi, ja sinä olet Israelin
heimojen päämies. *18* Herra lähetti sinut to-
teuttamaan tätä käskyä: 'Julista Herralle
kuuluvaksi uhriksi pahantekijät, nuo ama-
lekilaiset, ja sodi heitä vastaan, kunnes olet
hävittänyt viimeisenkin heistä.' *19* Miksi et
totellut Herraa, vaan syöksyit ryöstämään
saalista ja rikoit Herran tahtoa vastaan?" *20*
Saul vastasi Samuelille: "Minähän tottelin
Herraa ja lähdin minne hän minut lähetti.
Toin sieltä Agagin, Amalekin kuninkaan,
mutta kaiken muun tuhosin. *21* Saaliista
miehet ottivat lampaita ja muuta karjaa,
parhaan osan siitä, mikä piti tuhota. Ne he
halusivat uhrata Gilgalissa Herralle, sinun
Jumalallesi."
22 Silloin Samuel sanoi: Kumpi on Her-
ralle mieleen, uhrit vai kuuliaisuus? Kuuli-
aisuus on parempi kuin uhri, totteleminen
parempi kuin oinasten rasva.
23 Kapinointi on noituuden vertainen
synti, röyhkeys on kuin pettävät jumalan-
kuvat. Sinä olet hylännyt Herran sanan. Sik-
si hän hylkää sinun kuninkuutesi.
24 Saul vastasi Samuelille: "Olen tehnyt
syntiä. Olen rikkonut Herran käskyä ja si-
nun määräyksiäsi vastaan, sillä pelkäsin
miehiäni ja taivuin heidän tahtoonsa. *25*
Anna nyt minulle syntini anteeksi ja lähde

paluumatkalle yhdessä minun kanssani, jot-
ta voin heittäytyä maahan Herran eteen."
26 Mutta Samuel sanoi Saulille: "Minä en
lähde takaisin sinun kanssasi. Sinä olet hy-
lännyt Herran sanan, ja siksi Herra hylkää
sinut: et saa olla Israelin kuningas."
27 Kun Samuel kääntyi lähteäkseen pois,
Saul tarttui hänen viittansa liepeeseen, niin
että se repesi. *28* Samuel sanoi hänelle: "Her-
ra on tänään repäissyt Israelin kuninkuu-
den sinun käsistäsi ja antanut sen toiselle,
joka on sinua parempi. *29* Herra, Israelin
kunnia, ei tyhjää puhu eikä sanojaan peruu-
ta. Ei hän ole ihminen, ei hän sanojaan kadu."
30 Saul sanoi: "Olen tehnyt syntiä. Mutta suo
minulle tässä kansani vanhimpien ja kaik-
kien israelilaisten edessä kuitenkin se kun-
nia, että palaat minun kanssani, jotta voin
heittäytyä maahan Herran, sinun Jumalasi,
eteen!" *31* Niin Samuel palasi Saulin kanssa,
ja Saul meni rukoilemaan Herraa.
32 Sitten Samuel käski: "Tuokaa tänne
Agag, Amalekin kuningas!" Agag tuli hänen
luokseen kahlehdittuna ja sanoi: "Kuinka
katkeraa onkaan kuolla!" *33* Samuel sanoi:
— Koska sinun miekkasi on vienyt äideiltä
lapset, sinun äitisi, jos kukaan, on jäävä las-
taan vaille.

Ja Samuel iski Agagin kappaleiksi Herran pyhäkössä Gilgalissa.

34 Sitten Samuel lähti Ramaan, ja Saul
palasi kotiinsa Saulin Gibeaan. *35* Eikä Sa-
muel enää eläessään nähnyt Saulia. Herra
katui, että oli tehnyt Saulista Israelin kunin-
kaan, ja Samuel suri Saulia kuin kuollutta.

"EROAN KIRKOSTA PALEST

Protestiksi kristillisten kirkkojen yleiseen välinpitämättömyyteen ihmisoikeusasioissa ja siihen, että ne ovat osaltaan sallineet palestiinalaisiin kohdistuvien miehitystoimien Israelin taholta lähes vailla kritiikkiä vapaasti toteutua eroan täten Suomen evankelis- luterilaisesta kirkosta.

Arkkipiispa Paarma on rohjennut asettua kirkon parista kritisoimaan Israelin toimia, mikä on toki ihailtavaa. Olisin kuitenkin toivonut juuri tätä kritiikkiä kautta kaikkien kristillisten kirkkojen jo paljon aiemmin ja laajemmalti -jo ennenkuin palestiinalaisten olot kävivät sietämättömiksi. Paineitten kasautuessa kirkon johto teki mielestäni sen vähimmän, mitä tässä tilanteessa tulikin tehdä.

Eri kulttuurien ja uskontojen välisen dialogiin ja rinnakkaiselämään vahvasti uskovana ja siihen kaikkia kannustavana siviilinä kehoitan kaikkia miettimään Lähi-Idän tilannetta ja ottamaan selkoa siitä, mitä Palestiinan kansalle todellisuudessa silmiemme edessä tapahtuu. Kristittyinä meidän tulisi vartioida omantunnon vapauden mahdollisuuksien toteutumista kaikkialla ja meidän tulisi tukea myös toisen kansan historiallista oikeutta omaan maahansa eikä osallistua koskaan sortotoimiin. En hyväksy kaksinaiskriitillistä terrorisminmäärittelyä, jota Lähi- Idässäkin tällähetkellä harjoitetaan: vahvemmilla oleva osapuoli määrittelee terrorismin. Israelin valtiokin harjoittaa terrorismia, jos se ajaa ihmisiä kodeistaan, tuhoaa kortteleita ja uhkaa kokonaista kansaa etsiessään yksittäisiä syyllisiä, jotka rikkoivat rauhaa ja tur-

INAN MIEHITYKSEN VUOKSI"

vallisuutta. Valtion ohjusiskuin tehty salamurha on myöskin terrorismia mielestäni. En hyväksy Israelin uskontonsa varjolla ajamaa aluevaltauspolitiikkaa ja saman uskonnon nimissä harjoitettua palestiinalaisten tappamista, pakolaisuutta ja karkoittamisyrityksiä. En usko, että mikään kansa, jota on sorrettu, hajoitettu ja miehitetty on valmis neuvottelukumppani "tasa- arvoisiin" neuvotteluihin, vaan näen, että nämä Israelin toimet estävät otollisen maaperän syntymisen koko rauhanneuvotteluille tulevaisuudessa. Siksi kaikki voitava olisi kirkkojenkin tehtävä Lähi-Idän kärsivien ihmisten puolustamiseksi, etteivät uudet julmuudet saisi lisää maaperää riistetyksi joutuvien parissa.

Kristikunta on sallinut vuosikymmenien ajan Palestiinan ihmisten riistämisen silmiemme edessä ottamatta kantaa tapahtumiin ajoissa ja puolueettomasti. Järkyttävää on katsella, miten omakin uskontoni on sokeuttanut uskovia tukemaan ilmiselviä julmuuksia ja saattamaan miljoonat ihmiset ahdinkoon aikanamme. Surullista on katsella, miten Israel oikeuttaa sortotoimiaan omalla uskonnollaan.

Eroamisellani kirkkoinstituutiosta haluan osoittaa tukea Palestiinan kansalle ja toivoa näin Israelinkin tulevaisuuteen rauhaa ja parasta. Vetoan Suomen valtioon ja kaikkiin kirkkoihin puolueettomamman näkemyksen puolesta.

Kuopiossa 9.4.2002
***Anna-Maija Ikonen**, Kuopio*

sä - tuntuu siis kovin syvästi juurtuneen ihmisen psyykeen ettei edes korkeimman sivistyksen omaava kansanosa pysty usein erottamaan tosiasiaväittämiä arvoväittämistä.

Suomalaisen kansalaisuskonnon ja tutkimuksen vuorovaikutus viime vuosikymmenien aikana voidaan havaita hyvinkin selvästi. Kun sellaisten tutkimuslaitosten kuten Ulkopoliittisen instituutin tai Rauhan- ja konfliktintutkimuksen laitoksen tuotokset Neuvostoliiton vielä ollessa voimissaan ylistivät Yya-sopimuksen erinomaisuutta ja Suomen puolueettomuutta, niin viime vuosina ne ovat alkaneet selittää miten Euroopan unioni tuo rauhan Eurooppaan ja koko maailmaan ja kuinka maamme liittyminen Natoon on maamme etujen kannalta paras vaihtoehto.

Samoin kun aiemmin historiankirjoituksissa painotettiin maamme kielen ja kulttuurin itäistä alkuperää, niin nykyisin painotetaan suomalaisten geneettistä sukulaisuutta länsieurooppalaisten kanssa. Näin usein sellaistenkin tutkijoiden toimesta, jotka muutoin torjuvat kaikki biologiset selitysmallit yhteiskuntatieteissä.

Länsimaisen kulttuurin edustajilla ja siten meillä suomalaisillakin on helposti taipumusta ylimielisyyteen tarkasteltaessa ns. kolmanteen maailmaan tai islamilaiseen kulttuuriin kuuluvien maiden kansojen ja poliitikkojen käyttäytymistä. Lopulta kyseessä on kuitenkin vain aste-eroista. Tämä on syytä muistaa ennen kuin tuomitsemme muiden maiden etnisiä yms. konflikteja. ●

TAISTELUA JUMALASTA

KAREN ARMSTRONG: *THE BATTLE FOR GOD. FUNDAMENTALISM IN JUDAISM, CHRISTIANITY AND ISLAM.* HARPER COLLINS PUBLISHERS, LONDON 2001. 442 S.

Armstrongin kirja käsittelee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin "ääriliikkeitä" historiankirjoituksen avulla. Kohteena on neljä fundamentalistista kansanliikettä: sionistista valtio-ideologiaa vastustava ortodoksijuutalaisuus Israelissa, Yhdysvaltojen protestanttiset ääriliikkeet, sekä islamin nousu Egyptissä ja Iranissa. Kirjoittaja käsittelee eri fundamentalismeja kronologisesti yhdessä. Kaikille niistä on yhteistä reagointi Euroopassa syntyneeseen tieteellis-tekniseen sivilisaatioon. Tunnusomaista on tehdä selvä pesäero omiin uskonveljiin, joiden katsotaan korruptoituneen nykymaailmasta, paluu oman uskon vääristymistä puhdistettuihin "perustuksiin" sekä voimakas pelko oman kulttuurin täydellisestä tuhoutumisesta, tunne akuutista sotatilasta hyvän ja pahan välillä. Mistään "keskiajalle paluusta" ei kuitenkaan yleensä ole kyse, vaan esimerkiksi monet islamin ideologit ovat sulattaneet itseensä paljon valistuksen ihanteita tasa-arvosta, itsemääräämisoikeudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Suunnaton viha on astunut kuvaan usein vasta liikkeiden kärsittyä kovaa vainoa.

Kirjan paras anti valottaa sitä, kuinka erilainen juttu teollistuminen, kaupungistuminen ja sekulaarin valtion muodostaminen olikaan Iranin ja Egyptin kaltaisissa maissa verrattuna Eurooppaan. Näissä maissa modernin keskitetyn valtion synty ja maallistumiskehitys oli hallitsevan kapean eliitin hyvin väkivaltaisesti ja nopeasti toimeenpanemaa pakkovaltaa. Shaahin santarmit saattoivat kadulla repiä pistimillään naisilta perinteisiä huiveja. Rikkaus ja valta keskittyivät pienelle länsimieliselle eliitille ja uskonnosta syntyi kanava kansan tyytymättömyyden purkautumiselle. Vähän valitettavasti kirjoittaja paneutuu enimmäkseen vain Iranin vallankumouksen dramaattiseen taustaan, mutta ei käsittele sitä, kuinka vallankumous Iranissakin "söi lapsensa". Talebania kirja ei käsittele.

Taustakehikkona kirjassa on uuvuttavankin perusteellisesti koko uusi aika, euroopassa vähitellen alkanut modernisaatio, jonka vaikutuksesta uskonnollinen perinne, *mythos*, joutui luovuttamaan paljon tilaa *logokselle*.

Tarina alkaa vuodesta 1492. Granadan kaupunkivaltio Iberian niemimaalla siirtyi takaisin katolisille, ja viimeinen islamin linnake Euroopassa loppui. Samalla Granadassa suoritettiin suuri juutalaisten "etninen puhdistus" - heille annettiin vaihtoehdoiksi joko kääntyä katolisuuteen tai muuttaa pois. Samankaltaiselta "puhdistukselta", pakkokäännyttämiseltä valtion toimeenpanema sekularisaatio on tuntunut monista islamilaisista. Länsimainen kulttuuri on synnyttänyt kolmannessa maailmassa samanlaista kauhua ja inhoa kuin nyky-eurooppalaisissa aiheuttaa Natsi-Saksan tuhoamisleirien ajattelu, kuuluu yksi kirjan havainnollisista johtopäätöksistä. Perusteelliset historiatiedot olisivat mielestäni kuitenkin kaivanneet tuekseen enemmän psykologiaa, sosiologiaa ja pohdintaa.

Kirjoittajan oma taustalla kuultava näkemys uskonnosta on nykyaikaisen sovinnainen: uskonnolla ja sen rituaaleilla on oma paikkansa ihmisen tarpeissa - mutta uskonnon tulee pysyä erossa tieteestä ja politiikasta, pysyäkseen hyvänä uskontona. Modernissa maailmassa Armstrongin mukaan kuitenkin taide ja mm. psykoanalyysi voivat ottaa uskonnon paikan, mitä tulee ihmisen alitajunnan syövereiden selvittelyyn.

EERO HAAPANEN

Kokemuksia kartanolaisuudesta

Beckman, Saara (2000) *Tiesivätkö he mitä tekivät?*, sid., 125 s. + 118 s, 18 valokuvaa, 25 €.

Saara Beckman (os. Laitinen) on kirjoittanut omaelämäkerrallisen teoksen Huittisten kartanolaisuudesta. Teksti on myös ruotsiksi. Kartanolaisuus oli kristillinen lahko, joka sai nimensä Alma Kartanon (1885-1953) mukaan. Alma toimi pyhäkoulunopettajana, matkasaarnaajana, koti- ja kiertokoulunopettajana. Toinen lahkon johtohenkilö oli horrossaarnaaja Tilda Reunanen. Kirjailija kutsuu heitä usein "kauhutädeiksi".

Alma oli saanut vaikutteita Karjalan, Inkerin ja Moskovan saarnamatkoillaan lystien eli "hyppääjien" ja skoptsien eli "kuohitsijoiden" sanomista. Hän palasi kotikonnuilleen ennen vuotta 1915.

Huittisten kirkkoneuvosto syytti Almaa kiihotuksen harjoittamisesta vallankumouksellisten hyväksi ja hallituksen asettamaa esivaltaa vastaan. Häntä pidettiin henkisesti sairaana, hengellisesti ylpeänä ja kiihkomielisenä. Kirkkoneuvosto erotti hänet kiertokoulunopettajan virasta. Yksi Alman veljistä kuoli myöhemmin mielisairaalassa, toinen oli plutoonan päällikkönä punakaartissa ja kaatui Lamminkoskella. Muistitiedon mukaan Alma olisi itsekin ollut ammuttavien joukossa kansalaissodan aikana, mutta eräs mahtitalon isäntä pelasti hänet. Vuoden 1918 lopulla Alma sai uuden kiertokoulunopettajan viran Kangasniemen seurakunnasta.

Lahkon uskonkäsityksiin kuului seksuaalisuuden nujertaminen ja korostaminen, paastot sekä öiset kokoukset. Saarna saattoi kestää kuusikin tuntia. Tilaisuudet päättyivät usein ekstaattiseen tilaan hyppelyineen sekä käsien takomiseen lattiaan. Lahkon kangasniemeläinen suuntaus käytti lapsisaarnaajia. Kuria ja hairahtuneiden rankaisua korostettiin. Leikki oli syntiä, sanomalehtiä ei luettu, taloja ei maalattu, hiuksia ei leikattu, vaateparsi oli musta tai tumman harmaa, esivalta kiellettiin, asetta ei kannettu, saarnaajalapsien kansakoulu korvattiin kotiopetuksella, joululahjapaketissa saattoi olla ruoskia.

Kartanolaiset eivät eronneet kirkosta, vaikkeivät kirkossa käyneetkään.

Saara kertoo etupäässä omista ja veljensä Leevin kokemuksista vuosina 1933-1949. Vanhemmat luovuttivat heidät lahkon kasvatettaviksi ja heistä tuli lapsisaarnaajia. Lapsisaarnaajat matkasivat isompien valvojien kanssa ympäri maata erilaisissa uskonnollisissa kokouksissa. Alman antama kasvatus oli ankaraa: alituista epäluottamusta, moitetta, pilkkaa, kiroilua, valehtelua, päälle sylkemistä, potkimista, piiskaamista, hakkaamista ja kovaa työntekoa. Myös aikaihmisille annettiin julkisia selkäsaunoja.

Saaran ja Leevin oppivuodet kartanolaisuuden helmassa päättyivät pakoon talon ikkunan kautta ensin polkupyörällä Multialta Keuruulle, jonne oli 16 km. Sieltä he ostivat junaliput vain Haapamäelle, neljän radan risteysasemalle, karistaakseen seuraajat jäljiltään. Haapamäeltä ostettiin sitten liput Poriin.

Alma Kartanon kommunistisuudesta ollaan varmoja. Kirjailijan veli kirjoittaa: "Menneillä vuosikymmenillä on uskonnon vastaisuus ja kommunismin ihailu kulkeneet käsikädessä. Mielestäni ei ennen kommunismin luhistumista olisi ollut paikallaan kertoa näistä asioista, jotka uskonnonvastustajat voivat kääntää edustamansa näkemyksen puolusteluksi."

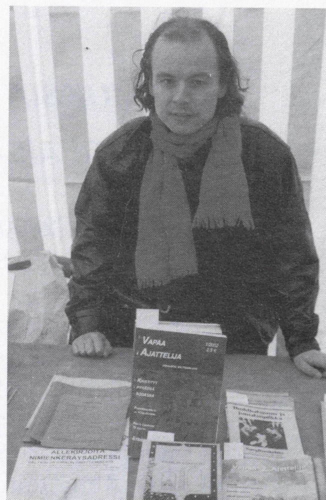
Lainaus kertoo paljon. Kirjan kirjoittaja ja hänen veljensä ovat selvästi uskonnon uhreja. Kommunismin pelko on tästä huolimatta estänyt heitä kertomasta kauheista elämänkokemuksistaan yleisölle. Molemmat ovat edelleen uskovia kristittyjä, Leevi mahtavan Helsingin NMKY:n puheenjohtaja.

Ruhjovasta uskonnosta on olemassa tuhat tarinaa, mutta niiden julkaiseminen on harvinaista. Saara Beckmaninkin kirja on kaikesta päätellen omakustanne, ylisummaan rohkea ja hieno ponnistus. Ehkäpä tällaisia kirjoja saadaan lisää. "Uskonnonvastustajiakin" eli raittiuden kannattajia on ollut täällä jo ainakin Lallista lähtien, joten kommunismin pelko ei kelpaa vaikenemisen syyksi.

KIMMO SUNDSTRÖM

Kirjan ja ruusun päivää vietettiin jälleen Helsingin Esplanadilla tiistaina 23.4. klo 10-19. Vapaa Ajattelija oli edustettuna Kultin teltassa muiden kulttuuri- ja mielipidelehtien ohella. Kauniina kevätpäivänä liikenne oli vilkasta. Toimittaja **Janne Vainio** käytti tilaisuutta hyväkseen kampanjoidakseen kirkon ja valtion pikaisen erottamisen puolesta ja mainostaakseen Kustannus Oy Vapaa Ajattelija Ab:n jumala-

JANNE VAINIO KAMPANJOI SUOMEN MUUTTAMISEKSI SIVISTYSVALTIOKSI

VÄÄRIN AJATELTUA

Väärin ajateltua (Kampus Kustannus, Jyväskylä 2001, 379 sivua) on anarkistien englannin kielestä käännettyjen artikkelien kokoelma. Se on jaettu alueisiin feminismi, demokratia, perusteet, työ, historia/tulevaisuus. Anglismeja ja painovirheitä on jonkin verran.

Kollektivistifeministit sortuvat ajattelemaan naisia ja miehiä ja muita vähemmistöjä ensi sijassa sukupuoltensa tai ryhmänsä edustajina muun muassa vaatimalla kiintiöitä. Samantyyppinen kollektivistinen ennakkoluulo haittaa useimpia muitakin artikkeleja.

Useimmissa artikkeleissa anarkismilla tarkoitetaan demokraattista sosialismia. Usein halutun hallintomallin ainoa ero valtioon näyttää olevan se, että sitä kutsutaan anarkiaksi eikä valtioksi. Peter Sabatini artikkelissaan Libertarismi - valeanarkiaa leimaa anarkokapitalistiset yksityisomistukset yksityisiksi valtioiksi. Kirjoittajat onnistuvat siis yhdistämään tavoitteensa valtiottomuuden ja sosialismin sekä julistautumaan ainoiksi oikeiksi anarkisteiksi vain valtion sopivasti määrittelemällä. Sabatini kuten monet muutkin sortuvat myös epärealistiseen poliittiseen analyysiin kuten libertarismin mainstream-liikkeeksi väittämiseen, taloustieteellisiin virheisiin ja henkilökohtaisiin hyökkäyksiin.

Vapaa-ajattelijoiden kanssa kirjoittajilla on yhteisiä periaatteita rationalismi, humanismi, auktoriteetteihin kohdistuva skeptismi. Hakim Bey hieman kritisoi myös uskontoa. Valitettavasti he monesti uskovat huonosti perusteltuja sosialistisia, kollektivistisia ja vihreitä dogmeja. Kuitenkin kirjassa oli paljon minua kiinnostavaa. Robert Paul Wolffin artikkeli Auktoriteetin ja autonomian ristiriita oli minusta hieno, filosofinen artikkeli ja vältti sosialistisen ideologian. Filosofian lisäksi kirjassa on mm. käytännön ohjeita, poliittista ja organisaatioiden teoriaa ja taloutta.

MATTI LINNANVUORI

Kuva: Tanja Nisula

tonta kirjallisuutta. Nimiä kertyi adressiin kohtalaisesti, ja muutama kirjakin meni kaupaksi ohikulkijoille. Valistuneen yleisön keskuudessa liiton asia sai suotuisan vastaanoton; mieleen jäi eräänkin allekirjoittajan toteamus, että sivistysvaltiossa kirkolla ei ole virallista asemaa.

Meillä on vielä pitkä tie sivistysvaltioon!

Kuva: Janne Vainio

Perustajajäsenten haudoilla. Vasemmalta Forssan yhdistyksen pj. Anja Tuomola sekä PKV:n aktivistit Kimmo Sundström ja Kalevi Korppi. Etualalla näkyvä Konstant Ekmanin hautakivi on hautausmaan ensimmäinen.

Prometheus nousee tuhkasta

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry on aloittanut toimintansa uudelleen pitemmän tauon jälkeen. Yhdistys on kokoontunut muutaman kerran kevään kuluessa, valinnut uuden hallituksen sekä järjestänyt tähän mennessä kaksi yleisötilaisuutta saunaillan muodossa. Viimeksi yhdistyksen vieraana oli Henrik Sawela, joka oikoi nuorten opiskelijoiden keskuudessa vallinneita harhaluuloja ateistien oletetusta dogmaattisuudesta.

Yhdistyksen toimintaan ovat tervetulleita kaikki yliopistoyhteisön liepeillä olevat siviilitoiminnasta kiinnostuneet henkilöt. Yhdistyksellä on myös sähköinen keskustelulista. Tarkempia tietoja puheenjohtaja Laura Vilvalta (mp. 040 512 9428).

Ateistit eivät pyhittäneet lepopäivää

Forssan vapaa-ajattelijat järjestivät helatorstaina haravatalkoot yhdistyksen hoitamalla hautausmaalla. Apujoukkoina paikalle saapui myös kourallinen Pääkaupunkiseudun vapaa-ajattelijoita.

Luterilaisen hautausmaan lähellä sijaitsevalle ateistihautausmaalle johtaa Vapaa-ajattelijanpolku, joka viime vuodesta eteenpäin lienee toistaiseksi ainoa vapaa-ajattelijuuden mukaan nimetty yleinen tie koko Suomessa.

Hautausmaalla on ikää jo neljäkymmentä vuotta. Hautausmaan perustajiin kuuluivat Oskari ja Elsa Anttila sekä Toivo ja Alisa Fagerström, yhdistyksen vanhat johtohahmot jotka kaikki on on haudattu tänne.

Ossi Huusela ruumiskellarin ovella (kuva: Kimmo Sundström)

Hautausmaalla on myös joitakin uskonnollisia hautoja, mm. erään Jehovan todistajien lapsen hauta sekä erään Suomessa kuolleen puolalaisen taiteilijan hauta. Päälinja on kuitenkin säilynyt uskonnottomana. Kiinnostava yksityiskohta on ateistin pystyttämä muistomerkki palovammoihin menehtyneelle lapselle, joka on haudattu toisaalle kristillisin menoin.

Hautausmaalla on tilaa vielä jonkin verran. Hautapaikkojen hintoja voi kysellä Forssan vapaa-ajattelijayhdistykseltä.

Janne Vainio

Kuopion puhujakurssi

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat järjestivät lauantaina 6.4.2002 kaikille avoimen juhlapuhujakurssin, jonka tarkoituksena oli valmentaa tulevia puhujia uskonnottomiin hautajaisiin, nimiäisiin, häihin ja parisuhteen julkistajaisiin. Alustajina olivat Vapaa-ajattelijain liiton nykyinen pääsihteeri **Juha Kukkonen** ja vanha vapaa-ajattelija-aktivisti **Tauno Lehtonen** – molemmat kokeneita juhlapuhujia. Kukkonen toimii juhlapalveluita tuottavassa **Pro Seremoniat** – yhtiössä (Prometheus-Seremoniat Oy) ja Lehtonen tämän kanssa kilpailevassa yhdistyksessä nimeltä **Uskonnottomat juhlapuhujat ry**.

Tilaisuus pidettiin Vasemmistoliiton piirijärjestön tiloissa. Paikalla oli yhteensä 14 henkeä alustajat mukaan lukien. Pohjois-Savon yhdistyksen tuore puheenjohtaja **Osmo Määttä** avasi kokouksen toivottaen paikalle tulleet tervetulleiksi.

Juha Kukkonen totesi alustuksessaan, että kirkosta eronneiden määrä on tasaisesti kasvanut, vaikka kirkko on epätoivoisesti viilannut lakeja parhain päin. Suurimpana syynä kirkossa pysyttelyyn on kirkon tarjoama seremoniapalvelutoiminta. "Eroan sitten kun lapsi on kastettu."

Ratkaisevassa asemassa on myös kirkon hautausmaamonopoli. Kilpailuviraston mukaan kirkolla on määräävä markkina-asema hautaustoiminnassa, mutta virasto on toistaiseksi pantannut päätöstä siitä, käyttääkö kirkko määräävää markkina-asemaansa väärin.

Tilaisuus täytti hyvin paikkansa luentotilaisuutena, jossa puhujaksi aikova saa peruskäsityksen siitä, millaisia seikkoja puhujatoiminnassa on otettava huomioon. Pienenä miinuksena voisi sanoa, että käytännön harjoitusta olisi ehkä voinut jäädä odottamaan. Ehkäpä toiste?

Tämänkertaisen tilaisuuden ohella Pohjois-Savon yhdistys on toiminut muutenkin vilkkaasti. Kaupunginvaltuutettu **Pekka Dementjeff** kertoi, että kuopiolaisten vapaa-ajattelijoiden vaikutuksesta oli tehty aloite uskonnottoman hautausmaan perustamisesta. Lisäksi vapaa-ajattelija-aktivisti **Tuula Pitkänen** oli lobattu opetuslautakuntaan tavoitteena saada koulujen elämänkatsomustiedon opetus edes yhden uskonnottoman ja alaansa hallitsevan ET-opettajan vastuulle.

Janne Vainio

Juha Kukkonen vetämässä puhujakurssia (kuva: Janne Vainio)

"Prometheus-Seremoniat Oy:n tulos kasvoi 68 000 -kertaiseksi!"

Liikevaihto ja tulos

Yhtiön tuloslaskelma ja tase ovat heikosti eriteltyjä ja antavat lukijalle vähän tietoja. Tase-erittelyjä ei ole. Vuosikertomus on kuitenkin parempi kuin edellisenä vuonna. Yleisluottamus yhtiötä kohtaan puuttuu aiemman kokemuksen perusteella. Kaupallinen asenne ei herätä luottamusta.

Yhtiön tilikauden 2001 liikevaihto oli 85 763,00 mk (2000: 50.818,00 mk) ja liikevoitto 1.219,76 mk (2000: 0,04 mk). Satunnaisten erien jälkeen voitto oli 2.739,42 mk (2000: 0,04 mk). Tulojen kertymistä eri palveluista ei ole eritelty.

Yhtiö pystyi taas kasvattamaan liikevaihtoaan, nyt 69 %:lla. Alkuperäinen liikevaihtoarvio vuodelle 2001 oli 1.339 000 mk. Yhtiö pystyi toteuttamaan tästä 6,4 %. Vuonna 1998 lausuttu tavoite osoittautui pilvilinnaksi.

Ostot kasvoivat liikevaihtoa nopeammin, 109 %, ja olivat 16 955,03 mk. Henkilöstökulut kasvoivat 70 %, 21.872,25 mk:aan. Myös liiketoiminnan muut kulut kasvoivat liikevaihdon kasvun tahdissa, 61 %, 43.387,36 mk:aan. Mitä nämä kulut ovat? "Palvelukeskuksen" tilavuokraa? Summa on hämmästyttävä, yli puolet koko

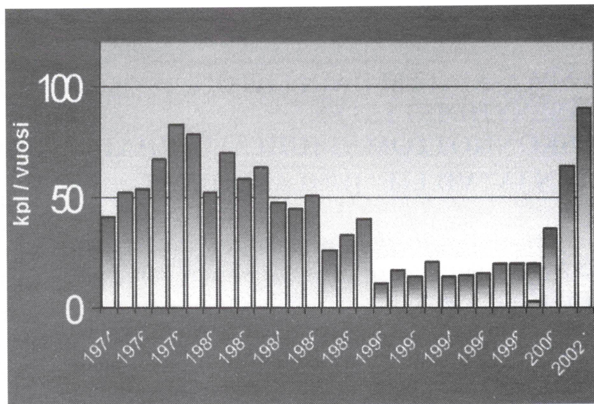
liikevaihdosta. Asia ei selviä tuloslaskelman antamista tiedoista.

PRO KUPPAUS

Viime vuoden menestyksellinen kuppausoperaatio oli Vapaa-ajattelijain liiton varojen saaminen myös muusikkojen kulukorvauksiin (ns. "siviilimusiikki"). Liitto maksoi korvauksia 4 000 mk. Onko tänä vuonna vuorossa esim. "siviilivalokuvaus"? Siviili-sana on sinänsä myönteinen.

Yhtiön taseessa kiinnittää huomiota eriskummallisiksi paisuneet ostovelat. Mitä ne ovat? Ostovelkoja oli 19 058,89 mk (2000: 6.043,62 mk). Vastaavista ei löydy selitystä asialle.

Maksuvalmiusongelmat eivät selitä suurta ostovelkojen määrää. Kuplavaara!

PUHUJATOIMINNAN KEHITYS PÄÄKAUPUNKISEUDULLA 1974 - 2001

TOIMINTAKERTOMUS

Toimintakertomuksen mukaan todistustilausten määrä 20-kertaistui. Tällaista vedätystä olen matkinut arvion otsikossa, joskin annan lukijalle tarvittavat tiedot toisin kuin yhtiön toimintakertomus. Yhtiö tarjoaa tai välittää kuitenkin monta muutakin hyödyllistä palvelua.

Toimitusjohtaja ei saanut palkkaa. Koko yhtiö on paljolti hänen varassaan. Ei 2 700 mk:n voiton turvin varmaankaan palkata uutta toimitusjohtajaa, kun nykyisen toimitusjohtajan viiden vuoden "kakku" umpeutuu vuonna 2004. Yhtiöllä kehutaan olevan "kokopäiväinen työntekijä". Liikevoitto oli 1,4 % liikevaihdosta eli jo esim. 5 000 e:n vuotuiset palkkakulut edellyttäisivät saavutetulla liikevoittotasolla 357 000 e:n liikevaihtoa. Liiketoiminnalla tätä ei saavuteta. Siis millä?

Uusista puhujista tai muusikoista ei nyt ole mainintaa. Toimintaa on edelleen vain pääkaupunkiseudulla. Kun yhtiöllä on vuodessa 63 toimeksiantoa ja viisi jatkuvasti käytettävissä olevaa puhujaa, yhtiö kertoo, että useita puhujia on vielä "ruuhkia varten". Ruuhkia? Vanhaan tapaan tilintarkastajaa (Arto Tiukkanen) eikä kotisivun ylläpitäjää mainita.

Vapaa-ajattelijain liitto on yhtiön toiseksi suurin omistaja omistaen 29 % yhtiön osakepääomasta. Liiton suhtautuminen yhtiön yhtiökokouksiin pysyi kielteisenä; nimenkirjoittajat eivät halunneet lähettää edustajaa yhtiökokoukseen. Yhtiö oli lähettänyt kokouskutsut ajoissa, joskin osa kutsuista meni väärään osoitteeseen.

SIDOSRYHMÄTIEDOTE

Yhtiö lähetti pari viikkoa yhtiökokouksen jälkeen tiedotteen "sidosryhmille". Tiedote sisälsi lisätietoja yhtiöstä ja mainoksia. Aineistoon sisältynyt "kuvaliite" on hyödyllinen. Siinä on mm. kaavio siviilivihkimisten kasvusta Suomessa. Ensi kertaa yhtiö myös ilmoittaa eri toimeksiantotyyppien määrät ja suhteelliset osuudet (hautajaiset 35 kpl (55 %); nimiäiset 18 kpl (29 %) ja häät 10 kpl (16 %)). Tästä kiitos yhtiölle.

Pylväsdiagrammi puhujatoiminnan kehityksestä pääkaupunkiseudulla 1974-2001 on sekin mielenkiintoinen. Tilasto perustuu aineistoon, joka on kerätty Vapaa-ajattelijain liiton oranssikantisesta merkintävihkosta. Vihko oli Arto Tiukkasen käytössä hänen kirjoittaessa teosta **Vapaa-ajattelu Helsingissä** (ilmestyi 1998). Tiukkanen ei koskaan palauttanut vihkoa liitolle sanoen, ettei tiedä siitä mitään. On sinänsä lohduttavaa, että merkintävihkoa ei ole hävitetty vaan luovutettu Prometheus-seremoniat Oy:n käyttöön. Liiton nykyinen arkistonhoitaja pyytää palauttamaan merkintävihkon liitolle.

Diagrammista käy ilmi, että liitto välitti puhujatoimeksiantoja v. 1974-1989 keskimäärin 53,8 juhlaan vuodessa. Huippuvuosi oli 1978: 82 toimeksiantoa. Muistan, että joinakin vuosina vihkossa oli yli sata merkintää. Yhtiö on karsinut niistä pääkaupunkiseudun ulkopuoliset toimeksiannot ja silloin tällöin myös joku toimeksianto peruutettiin numeroinnin jatkuessa silti juoksevasti. Tämä selittää lukujen eroa. Vuosina 1990-1998 toimeksiantojen keskiarvo oli 16,4 puhetta vuodessa.

KIMMO SUNDSTRÖM

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITON JÄSENYHDISTYSTEN, USKONNOTTOMAT JUHLAPUHUJAT RY:N JA "VILLIT" JUHLAPUHUJAT

Juhlapuhujaluettelo on laadittu yhteistyössä Vapaa-ajattelijain liiton, sen jäsenyhdistysten sekä Uskonnottomat juhlapuhujat ry:n kanssa. Uskonnottomat juhlapuhujat ry on liiton virallinen yhteistyökumppani puhuja-asioissa. Luettelon kokosi **Kimmo Sundström**, se valmistui syyskuussa vuonna 2000 ja siinä oli 39 juhlapuhujaa. Tiedot on nyt päivitetty ajan tasalle. Puhujamäärä on jälleen 39. Jäsenyhdistyksen nimen edessä on se yhdistysnumero, jota liitto yhdistyksestä käyttää ja nimen perässä yhdistysrekisterinumero.

Jäsenyhdistysten jälkeen esitetään erikseen ne juhlapuhujat, jotka eivät ole minkään jäsenyhdistyksen puhujia, mutta ovat **Uskonnottomat juhlapuhujat ry**:n jäseniä tai "villejä" puhujia. Kaikki tämän ryhmän puhujat ovat myös kokeneita juhlapuhujia. Ryhmä koostuu Helsingin Vapaa-ajattelijain entisistä juhlapuhujista. Ryhmä syntyi sen seurauksena, ettei mainittu yhdistys enää itse tuota puhujapalveluita. Oululainen **Hilkka Laronia** on siirtynyt tähän ryhmään.

TOIMEKSIANTOJEN VÄLITYS

Liiton osalta, sen solmiman sopimuksen mukaisesti, juhlapuhetoimeksiantojen välittäminen maksutta jäsenyhdistysten puhujille tai "villeille" puhujille on kielletty. Kaikkien puhujapalveluita tarvitsevien tulee ottaa yhteys suoraan puhujaan. Liitto voi välittää toimeksiantoja vain **Prometheus-seremoniat Oy**:lle.

KULUKORVAUKSIA HAKEMUKSESTA

Liitto kuitenkin tukee rahallisesti kaikkia puhujia, jotka ovat yleensä jonkin vapaa-ajattelijayhdistyksen hyväksymiä juhlapuhujia. Tuki annetaan hakemuksesta kulukorvauksen muodossa. Tuen määrä on 33,64 euroa per puhetapahtuma. Tuen saajan on liitettävä hakemukseen selvitys kuluista, joilla on välitön ja asiallinen yhteys puhetapahtumaan. Puhuja voi saada kalenterivuoden aikana kulukorvausta enintään 336,40 euroa. Myös muusikot voivat saada kulukorvausta samoin perustein kuin juhlapuhujat.

Pääkaupunkiseudun vapaa-ajattelijat ry (PKV) myöntää samoin perustein ja saman verran kulukorvausta kuin liitto, mutta vain Uskonnottomat juhlapuhujat ry:n aloitteleville jäsenpuhujille. Muusikoille PKV ei myönnä kulukorvausta, koska muusikoista ei ole pulaa. Tältä osin kulut kuuluvat asiakkaiden maksettaviksi. PKV:lle osoitetut korvaushakemukset osoitetaan yhdistykselle (Pääkaupunkiseudun vapaa-ajattelijat ry, Kimmo Sundström, Koivumäentie 18 A 35, 01230 Vantaa).

1. (002) FORSSAN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(60315)**
Ei juhlapuhujia tällä hetkellä.

2. (003) HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(45349)**
Yhdistys ei itse tuota puhujapalveluita.

3. (008) JÄRVENPÄÄN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(110706)**
Erkki Haavisto, Mikontie 13, 04430 JÄRVENPÄÄ, 09-287428
Veikko Laine, Kartanontie 39, 04400 JÄRVENPÄÄ, 09-287236

4. (009) KAINUUN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(77446)**
Onni Ahonpää, Niittykatu 3, 87150 KAJAANI, 0400-184311
Anne Huotari, Lehtikankaantie 27, 87500 KAJAANI, 08-630880
Aki Räisänen, Sudenpolku 11 B 24, 87300 KAJAANI, 08-637280, 050-5948501, sp. aki.k.raisanen@kolumbus.fi

5. (010) KARKKILAN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(53097)**
Arvi Backman, Pehtoorinkatu 3, 03600 KARKKILA, 09-2258858
Eino Huotari, Pummintie 13 C 2, 03600 KARKKILA, 044-0816543, sp. eino.huotari@protu.fi
Pirkko Luotonen, Korpitie 23, 03600 KARKKILA, 09-2255033
Timo I. Vasama, Lehtolankatu 5, 03600 KARKKILA, 09-2256368, sp. timo.vasama@luukku.com

6. (022) KEMIN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(43088)**
Pertti Periniva, Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI, 016-232585
Martti Vaattovaara, Kaijankatu 6, 94700 KEMI, 016-220068

7. (007) KESKI-SUOMEN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(88168)**
Raimo Toivonen, Kelhänkatu 6 F 28, 42100 JÄMSÄ, 014-712248, 0500-643729, sp. raimo.toivonen@kolumbus.fi

8. (011) KOTKAN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(49901)**
Hannu Eklund, Seppolantie 19, 48230 KOTKA, 05-2264709
Pauli Hömppi, Tukkimiehentie 23, 48400 KOTKA, 05-2282218
Esa Lassi, Peipontie 15, 48220 KOTKA, 05-2285080, 050-3744883
Sirkka Moberg, Sipintie 15, 48220 KOTKA, 05-2284081

9. (012) KYMIN VAPAA-AJATTELIJAIN YHDISTYS RY **(43076)**
Ei juhlapuhujia tällä hetkellä.

10. (013) LAHDEN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(50596)**
Erkki Jaakkola, Palstakatu 9, 15230 LAHTI, 050-3273731
Viljo Rautaporras, Tuohimäenkatu 15, 15300 LAHTI, 03-7561230
Rauno Toiminen, Riihelänkatu 1, 15800 LAHTI, 03-7810382

11. (015) LOHJAN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(125867)**
Ei juhlapuhujia tällä hetkellä.

12. (016) NOKIAN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(64859)**
Antti Rautee, Välimäenkatu 13-15 B 22, 37100 NOKIA, 03-3415211
Eero Salonen, Lauttakorventie 7 C 48, 37130 NOKIA, 03-3414915, 050-5891735
Pirjo Sulander, Kankaantaankatu 71, 37150 NOKIA, 03-3410382

13. (030) OULUNSEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(63862)**
Jouko Saksio, Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU, 040-5360345

14. (035) POHJOIS-KYMEN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(46295)**
Heljä Pekkalin, Kuntalantie 7 B 10, 45700 KUUSANKOSKI,
040-7044638, 05-3744442, sp. h.pekkalin@pp.inet.fi
Hannu Tasanen, Itäinen Linjapuisto 11, 45700 KUUSANKOSKI, 05-3744736, 040-5513456, sp. tasanen@nic.inet.fi

15. (034) PÄÄKAUPUNKISEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(178166)**
Tauno Wallendahr, Tuulimyllyntie 9 C 54, 00920 HELSINKI, 09-3494756, 040-7049728, sp. tauno.wallendahr@jippii.fi

16. (020) RAISION VAPAA-AJATTELIJAT RY **(138853)**
Kari Hanka, Nallinkatu 3 as. 13, 21200 RAISIO, 02-4386933, 050-5618013
Leila Närhinen, Serkunkuja 4 B, 21200 RAISIO, 02-4381759,
sp. leila.narhinen@atlasnet.fi
Olavi Ääri, Rekryytinkuja 12, 21280 RAISIO, 02-4383452

17. (032) SALON SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(163978)**
Ei juhlapuhujia tällä hetkellä.

18. (021) SEINÄJOEN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(64211)**
Ei juhlapuhujia tällä hetkellä.

19. (024) TAMPEREEN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(42806)**
Markku Hangaslahti, Talaskatu 2 B, 35800 MÄNTTÄ, 03-4742638, 040-5287833
Anneli Kivistö, Tervakonkuja 3, 33310 TAMPERE, 03-3443441
Liisa Lahdenmäki, Lapinniemenranta 2 C 6, 33180 TAMPERE, 040-7476782

20. (025) TURUN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(116750)**
Tauno Lehtonen, Vesitornintie 4 C 14, 21530 PAIMIO, 050-3250891

21. (037) VAASAN VAPAA-AJATTELIJAT RY **(56419)**
Pentti Suksi, Saarnitie 8 as 3, 65370 VAASA, 06-3167934, 0400-879558,
sp. pentti.suksi@vaasanperinto.com

22. MUUT JUHLAPUHUJAT
Eeva Hartikainen, Humalistonkatu 3 A 11, 00250 HELSINKI, 040-7160991
Ilmari Huuskonen, Kauppakartanontie 10 C 22, 00930 HELSINKI, 041-5344992
Hilkka Laronia, Ampuhaukantie 6 B 47, 90250 OULU, 08-334682, 040-5265665
Antti Paananen, Punavuorenkatu 17 A 16, 00150 HELSINKI, 09-627068
Oili Sippola, Martintie 5 C 12, 12400 TERVAKOSKI, 040-5687206

RAISION KAUPUNKI VASTUSTAA USKONNOTTOMIEN IHMISOIKEUKSIA

Raision Vapaa-ajattelijat ry kirjoitti 30.7.2001 päivätyssä kirjeessään Raision koulutuslautakunnalle ET-opetuksen epäkohdista, joiden vuoksi monet uskonnottomatkin oppilaat käyvät uskontotunneilla.

Selvänä ongelmana todettiin ET-tuntien sijoitus koulun opetusohjelmassa. ET-oppilaita ei pitäisi simputtaa hyppytunneilla, vaan opetuksen tulisi mahtua normaalin koulupäivän puitteisiin.

Yhidtys vaati, että vanhemmille tiedotettaisiin kouluissa uskonnottomien oppilaiden mahdollisuudesta vaihtaa ET-opetukseen, koska kaikki vanhemmatkaan eivät tiedä oikeudestaan ja lastensa oikeuksista. Lisäksi yhdistys kiinnitti huomiota ET-opettajan pätevöitymismahdollisuuteen ja vaati, että koulutuslautakunta hankkii riittävän pätevyyden tätä ainetta opettaville opettajille. Tehtävään vähiten sopivana pidettiin ev.lut. uskonnonopettajaa.

Kirjelmässä kehotettiin huomioimaan myös opetusmateriaalin kunnollisuus, koska ET-opetuksen materiaali on usein varsin kirjavaa. Yhdistys ilmoitti jäsentensä olevan valmiita tulemaan oppitunneille kertomaan uskonnottomien ihmisten elämästä ja oikeuksista sekä häistä, nimijuhlista, hautajaisista ym.

Sivistysvirasto pyysi Raision Vapaa-ajattelijat ry:n kirjeestä koulujen johtajien selvitykset, joiden yhteenveto lähetettiin Raision vapaa-ajattelijoille koulutuslautakunnan vastauksen ohessa. Lautakunta lähti vastauksessaan siitä, että elämänkatsomustiedon opetusta antavat "pääsääntöisesti" opettajat, jotka eivät itse opeta uskontoa. Huoltajille oli lautakunnan näkökannan mukaan tiedotettu elämänkatsomustiedon opiskelusta riittävästi. Eräät koulut olivat myös käyttäneet Raision Vapaa-ajattelijoiden edustajia ET-oppitunneilla.

Suurissa kouluissa ei vastauksen mukaan ollut mahdollisuuksia välttää hyppytuntien muodostumista ET-opetuksen järjestämisessä.

ALOITE UURNAHAUTAUSMAASTA JÄIHIN

Raision vapaa-ajattelijat esittivät Raision kaupunginhallitukselle 24.11.1999 myös kansalaisaloitteen kunnallisen uurnahautausmaan ja muistolehdon perustamisesta, joka tulisi kaikkien kaupunkilaisten käyttöön ja turvaisi näin tasaarvoisen kohtelun kaikille. Aloitteen mukaan Raisiossa on yli 3000 henkeä, jotka eivät kuulu ev.lut. kirkkoon, mutta hautausmaa sen sijaan on vain kirkolla. Toisuskoisten ja uskonnottomien hautaaminen kirkkomaalle sotii yhdistyksen mielestä näiden vakaumusta vastaan ja lisäksi kirkon perimät maksut saattavat olla kohtuuttomia vainajan omaisille.

Aloitteessa todettiin, että Euroopassa katsotaan yleisesti hautausmaatoimen kuuluvan yhteiskunnan tehtäviin. Kunnallisia hautausmaita on mm. Belgiassa, Hollannissa, Italiassa, Itävallassa, Iso-Britanniassa, Luxemburgissa, Ruotsissa, Saksassa, Sveitsissä, Tanskassa ja Turkissa. Mm Tukholmassa hautaustoimi on kunnallistettu.

Perusteluissaan Raision yhdistys mainitsi, että Suomessa perinteisesti kylillä oli oma kalmistonsa. "Ennen kristinuskoa polttohautaus oli vallitseva. Kalmiston läheisyyteen rakennettiin sitten kirkko ja niin hautauksesta vähitellen tuli kristillinen toimenpide. Polttohautaus eli tuhkaaminen tunnetaan monien uskontojen ja kansojen piirissä. Kristillisten kirkkojen kanta siihen oli pitkään jyrkän kielteinen. Vasta vuonna 1973 Suomen evankelisluterilainen kirkko hyväksyi sen, vaikka käytännössä uumahautauksia on suoritettu seurakuntien hautausmailla jo 1930-luvulta alkaen."

Vuodesta 1995 alkaen vainajan tuhkan on saanut ilman lääninhallituksen tai terveysviranomaisten tai kenenkään muunkaan lupaa sirotella mihin haluaa, ei kuitenkaan toisen maalle ilman maanomistajan lupaa. Uskonnottomien keskuudessa tuhkaus on pitkään ollut yleisesti hyväksytty toimenpide mm. koska se on hygieenistä, säästää maankäyttöä ja on taloudellista omaisille.

Suunnittelupäällikkö **Marja-Riitta Pulkkinen** esitti 31.8.2001 päivätyssä lausunnossaan, että "hautausmaan ylläpito ei kuulu kaupungin toimialaan eikä taloudellisen liikkumavaran vähäisyys mahdollista toiminnan laajentamista uusille alueille." Kaupunkisuunnittelun johtoryhmä oli tutustunut mm. Helsingin uumahautausmaasuunnitelmiin ja keskustellut Turun kaupungin kiinteistötoimen edustajien kanssa Turun kunnallisesta hautausmaasta tunnustellakseen, voidaanko raisiolaisia kirkkoon kuulumattomia haudata Turun kunnalliseen hautausmaahan. Ilmeni, että Turun kunnallista hautausmaata ei ole virallisesti otettu käyttöön, sitä on käytetty ja käytetään vain poikkeuksellisissa tilanteissa lähinnä islaminuskoisten hautaamiseen. Lisäksi sääntöjen mukaan alue on tarkoitettu vain turkulaisille, eikä maa-alueen laajennukseen uumahautausmaaksi ole varauduttu.

Raision seurakunta suunnittelee hautausmaan laajennusta ja perusparantamista, johon sisältyy myös huoltorakennuksen kunnostus pieneksi kappeliksi, joka tulee olemaan myös kirkkoon kuulumattomien käytettävissä. Seurakunnan toimenpiteet tulevat monipuolistamaan hautaus -ja muistotilaisuustoimituksia Raisiossa."

Raision kaupunginhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi odottamaan uuden uskonnonvapauslain hyväksymistä.●

Päivänavausten tilalle aamujumppa

Puheenjohtaja Erkki Hartikainen on lähettänyt liikunnanopettaja-kansanedustaja Antti Kalliomäelle seuraava ehdotuksen ja saanut alempana olevan vastauksen

H.T.
Antti Kalliomäki,

Kristitty ystäväni ehdotti, että koulujen päivänavaukset, jotka säännöllisesti rikkovat perustuslain säädöstä oikeudesta olla osallistumatta uskonnonharjoitukseen, korvattaisiin kevyellä viiden minuutin aamujumpalla, joka voitaisiin mainiosti suorittaa luokissa. Ajattelin, että olisit oikea henkilö edistämään tässä suhteessa koululiikuntaa. Kun koulut erikoistuvat, saattaa olla, että liikuntaa on vain yhtenä päivänä viikossa. Tällä keinolla sitä saataisiin hieman lisää.

Päivänavauksilla ei ole mitään muut merkitystä kuin että kirkko pitää kiinni oikeudestaan rikkoa perustuslakia. Olen toiminut vuosikymmeniä opettajana, ja aikoinaan olin Lohjalla pitkän ajojahdin kohteena siksi, että ajoin kirkkoon kuulumattomille opettajille ja oppilaille oikeutta olla poissa päivän avauksista. Ajojahdin takana ollut rehtori kuuluu sittemmin saaneen potkut juopottelun takia. Oikeus tuli lopulta YK:n ihmisoikeustoimikunnan kautta, mutta sitä on taas pahasti vesitetty (**Olli-Pekka Heinonen** jätti maininnan pois asetuksesta väittäen, että uusi perustuslaki takaa oikeuden).

Kirkon toivomuksesta päivän avaus ei ole päivän alussa vaan noin klo 9, jotta mahdollisimman monien perustuslaillisia oikeuksia voitaisiin rikkoa. Aamujumpan kannalta tämä olisi kuitenkin etu. Tämän sähköpostiviestin lopussa on lukiolaisen äskettäinen kirjoitus tyypillisestä tilanteesta kouluissa.

Terveisin
Erkki Hartikainen
Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja

Perttu Lukko (**Pakanasanomat 1/2002**) kirjoittaa, että Mäntän lukion oppilaat keräsivät perustuslakiin vedoten adressin päivänavauksia vastaan, joita lähetettiin luokille keskusradion kautta ilman uskonnotonta vaihtoehtoa. Vaatimus sai paljon kannatusta - jopa uskovaisilta oppilailta. Uskonnollinen rehtori suostui myöntämään uskonnottomille oppilaille turvapaikan koulun kirjastossa. Hän kuitenkin vaati näitä noutamaan henkikirjoittajalta maksullisen paperin, jossa todistetaan uskonnottomuus - vaikka tämä oli jo todistettu lukukauden alussa, kun oppilaat vapautettiin uskonnonopetuksesta. "Maksu ei ollut suuri, 20 mk, mutta kuitenkin katsoimme, että tämä oli väärin, etenkin kun rehtorillamme ei ollut mitään todellistä syytä olettaa, että olisimme sala-evankelisluterilaisia. Oletusarvona kaikki tietenkin ovat kunnes toisin todistetaan." ●

H.T.
Erkki Hartikainen,

Siitä on jo parikymmentä vuotta, kun itse pidin ja kuuntelin aamun tai päivän avauksia opettajan työni osana. Ei siinä hommassa oikeastaan mitään suurta viisautta ollut; joskus sentään jonkun avaajan päähän oli pälkähtänyt ihan asiallista asiaa, tarpeellista tietoa tai huumorin tynkää. Olen elänyt siinä uskossa, että tapahtumaa on sen jälkeen kehitetty parempaan suuntaan ja ainakin turhasta paatoksesta tai uskonnon pakkosyötöstä luovuttu. Mutta taitaapa käytäntö olla edelleen kovin kirjava.

Laitoin viestisi eteenpäin myös Maija Raskille ja liikunnanopettajain liiton pj. **Pertti Helinille** omine saatesanoineni. Saattaa olla niin, että homma on liiankin paljo rehtorivetoista, vaikka arvelenkin useimpien rehtorien ihan sävyisästi sanovan jees, jos tätä taakkaa heiltä vähennetään. Minulle sopisi päivän avauksen muodoksi myös esittämäsi jumppahetki, mutta enpä tiedä, mitä virassa olevat jumppamaikkakollegani moisesta tuumaisivat. No, asiaa sietää miettiä. Viedään viestiä eteenpäin.

Terveisin
Antti Kalliomäki

Vapaa-ajattelijain liitto – Fritänkarnas förbund ry

Puheenjohtaja
Erkki Hartikainen
Puhelin (09) 2233273, 040 565 1271
Sähköposti etkirja@dlc.fi

Varapuheenjohtaja
Leila Närhinen
Puhelin (09) 438 1759
Sähköposti leila.narhinen@atlasnet.fi

Pääsihteeri
Juha Kukkonen
Puhelin 040 704 7258
Sähköposti juha.kukkonen@saunalahti.fi

Toimisto
Kimmo Sundström
Neljäs linja 1,
00530 HELSINKI
Puhelin (09) 715 601
Faksi (09) 739 055
Sähköposti val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 09.00-17.00.

http://www.vapaa-ajattelijat.fi

Pankkiyhteys
Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Jäsenyhdistykset ja niiden yhteyshenkilöt

Forssan Vapaa-ajattelijat ry
Anja Tuomola
Myllykatu 1 A 8,
30100 Forssa
Puhelin (03) 422 4150

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry
Juha Kukkonen
Neljäs linja 1,
00530 HELSINKI
Puhelin 040 704 7258
juha.kukkonen@saunalahti.fi
http://www.vapaajattelijat.fi/helsinki

Helsingin Yliopiston vapaa-ajatte-lijayhdistys Prometheus ry
Laura Vilva
Munkkiniemen puistotie 18 A 23,
00330 HELSINKI
Puhelin 040 512 9428

Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry
Tarmo Niskanen
Haltianpolku 4 A 26,
04440 Järvenpää
Puhelin (09) 285 444

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry
Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24,
87350 Kajaani
Puhelin (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry
Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8,
03600 Karkkila
Puhelin (09) 225 5930
siljor@saunalahti.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry
Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5,
94700 Kemi
Puhelin (016) 232 585
http://personal.inet.fi/yhdistys/ keminvapaa-ajattelijat/

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry
Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24,
40520 Jyväskylä
Puhelin 0400 429 540
marko@painovalmis.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry
Korkeavuorenkatu 13,
48100 Kotka
Puhelin (05) 218 6047

Kymin Vapaa-ajattelijain yhdistys ry
Erkki Rumpu
Koukkukatu 6,
48600 Karhula
Puhelin (05) 265083

Lahden Vapaa-ajattelijat ry
Saimaankatu 5 B 34,
15140 Lahti
Puhelin (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry
Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F,
54530 LUUMÄKI
Puhelin 0500 556 010

Lohjan seudun vapaa-ajattelijat ry
Terttu Palmroos
Ajurinkuja 6,
08700 Virkkala
Puhelin (019) 342 478
terttu.palmroos@jippii.fi
http://www.dlc.fi/etkirja/ lohja.htm

Nokian Vapaa-ajattelijat ry
Pentti Riekkola
Sorvantie 518,
37120 Nokia
Puhelin (03) 340 5456

Kuva: Kimmo Sundström

Forssa

Forssan Vapaa-ajattelijat ry:n 50-vuotisjuhla järjestetään sunnuntaina 18.8.2002 **Forssan Tehtaankoululla** (kuva yllä) os. Puutarhakatu 4 (lähellä linja-autoasemaa) alk. klo 12.00. Ohjelmasta ilmoitetaan myöhemmin.

Vapaa-ajattelijain Liittokokous Kotkassa 8.-9.6.2002

Arvoisat liittokokousedustajat ja kokouksen seuraajat!

Kotkalaiset vapaa-ajattelijat toivottavat teidät tervetulleiksi Kotkaan ja rakentavia päätöksiä liittomme toiminnan kehittämiseksi.

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry
Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41,
90250 Oulu
Puhelin 040 536 0345

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat
Osmo Määttä
Metsurintie 4 C 20,
70150 Kuopio
Puhelin 040 716 6232
osmo.maatta@iki.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry
Heljä Pekkalin
Kuntalantie 7 B 10,
45700 Kuusankoski
Puhelin 040 704 4638
h.pekkalin@pp.nic.fi

Pääkaupunkiseudun vapaa-ajattelijat ry
Kimmo Sundström
Koivumäentie 18 A 35,
01230 Vantaa
capital_vapaa_ajattelijat@hotmail.com
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pkv

Raision Vapaa-ajattelijat ry
Pentti Levonen
Syreenikatu 14,
21260 Raisio
Puhelin (02) 438 2760
p.levonen@surfeu.fi

Salon seudun Vapaa-ajattelijat ry
Jorma Syrjälä
Hämeenojankatu 2 b 17,
24260 Salo
Puhelin 040 583 8026
http://salo.vapaa-ajattelijat.fi/

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry
Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41,
60200 Seinäjoki
Puhelin (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry
Yliopistonkatu 58 B,
33100 Tampere
Puhelin (03) 222 5803
vapatre@sci.fi
http://tampere.vapaa-ajattelijat.fi/

Turun Vapaa-ajattelijat ry
PL 959,
20101 Turku
Puhelin (02) 237 9224
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry
Pentti Suksi
Saarnitie 8 as 3,
65370 VAASA
Puhelin (06) 316 7934

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry
Raimo Väisänen
Atolantie 17,
78500 Varkaus
Puhelin (017) 558 6111
raimovaisanen@luukku.com

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien muodostamien vapaa-ajattelijayhdistysten keskusjärjestö. Se on myös näiden ryhmien etu- oikeusturva- ja kulttuurijärjestö.

Vapaa-ajattelijain aatteellisena tavoitteena on tieteellisen maailmankatsomuksen levittäminen ja tutkiminen.

Yhteiskunnallisena tavoitteena on Suomen molempien valtiokirkkojen erottaminen valtiosta ja niiden julkisoikeudellisen aseman lakkauttaminen. Liitto edesauttaa ja ylläpitää uskonnottoman ja ateistisen kulttuurin kasvuedellytyksiä ja kehitystä.

Erityisesti liitto valvoo uskonnonvapauslain soveltamista sekä vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkaamattomuutta.

Liitto ajaa sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka turvaavat uskonnottomuuden ja ateismin vapauden sekä näiden katsomusten kaikenpuolisen tasa-arvoisen kohtelun muihin kansalaisiin nähden.

Liitto toimii yhteistyössä samoihin päämääriin pyrkivien koti- ja ulkomaisten järjestöjen kanssa.

(Edellä esitetty on muotoiltu liiton sääntöjen 2 §:stä)

Olen kiinnostunut toiminnastanne

Lähettäkää minulle lisätietoja ☐

Haluan liittyä jäseneksi ☐

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden ☐

NIMI ____________________

OSOITE ____________________

POSTITOIMIPAIKKA ____________________

60 c

Vapaa-ajattelijain
liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI